

ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ

KUR'AN-I KERİM

9

Yazarlar

Nazif YILMAZ

Faruk SALMAN

Hasan ÖZARSLAN

DEVLET KİTAPLARI

İKİNCİ BASKI

....., 2019

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI: 6713
YARDIMCI VE KAYNAK KİTAPLAR DİZİSİ.....: 1004

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

EDİTÖR

Dr. Ahmet İŞLEYEN

Dil Uzmanı

Arzu DEMİR

Görsel Tasarım Uzmanı

Faize ULUSOY

Sami ÇELİK

Ölçme Değerlendirme Uzmanı

M. Akif KARAKUŞ

Program Geliştirme Uzmanı

Hasan TOPAL

Rehberlik Uzmanı

Esra DEMİR

ISBN 978-975-11-4589-5

Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.06.2018 gün ve 12254648 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiş, Destek Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28.05.2019 gün ve 10443977 sayılı yazısı ile ikinci defa 249.297 adet basılmıştır.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

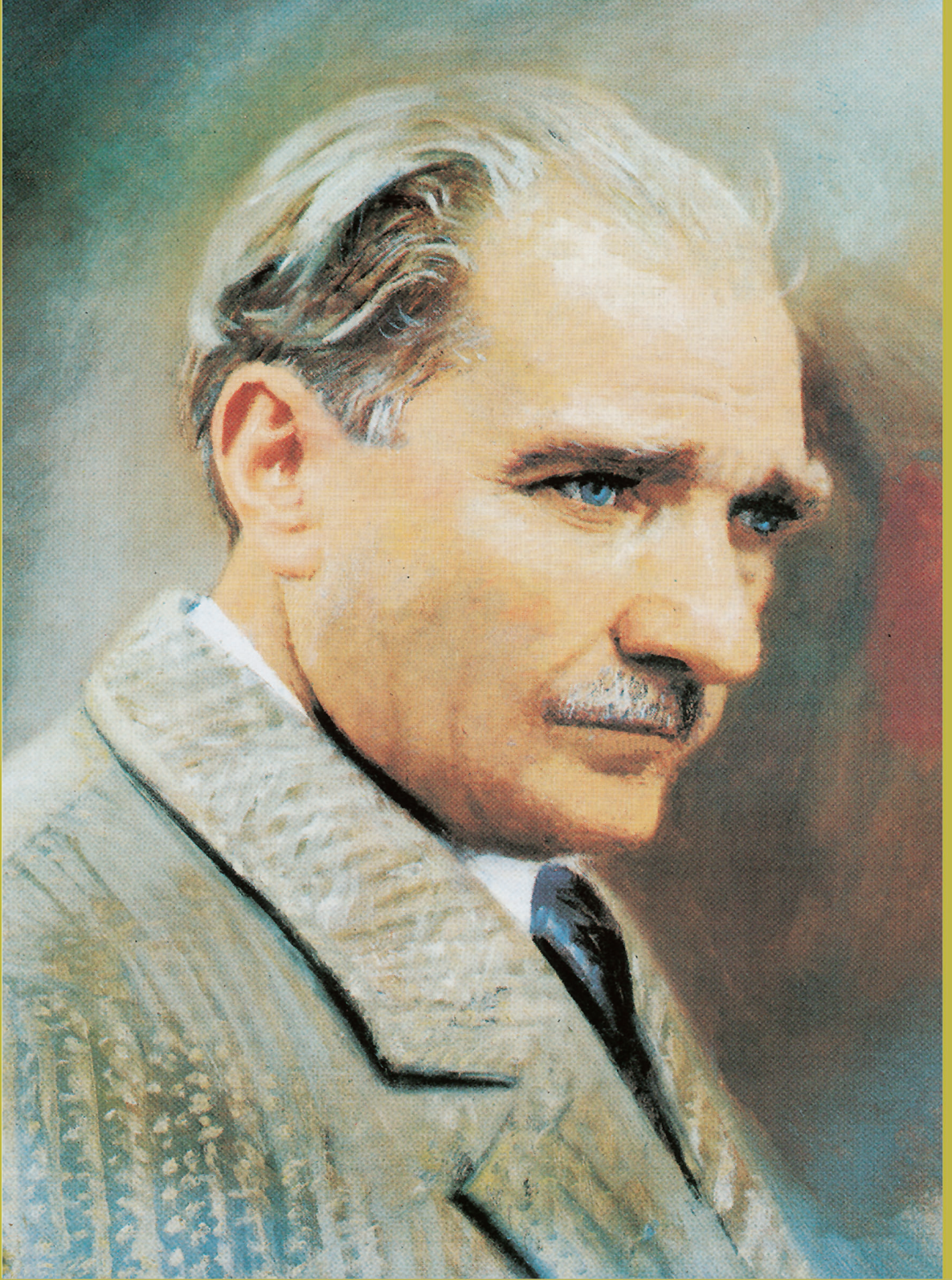
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

1. KUR'AN OKUMAYA GİRİŞ

1. Kur'an'ı Doğru ve Güzel Okumanın Önemi.....	10
2. Harfler ve Özellikleri.....	13
2.1. Harfler ve İsimleri.....	13
2.2. Harflerin Yazılışları (Başta, Ortada, Sonda).....	14
2.3. Harflerin Mahreçleri.....	16
2.4. İnce ve Kalın Sesli Harfler	19
3. Harflerin Okunuşu.....	20
3.1. Harekeler: Üstün, Esre, Ötre	20
3.2. Cezim (Sükûn)	24
3.3. Şedde	25
3.4. Tenvin	26
3.5. Med Harfleri: Elif, Vav, Ya.....	29
3.6. Vav ve Ya Şeklinde Yazılan Elif	33
3.7. Uzatma (Asar-Çeker) İşareti.....	34
4. Okunuşla İlgili Özel Durumlar.....	35
4.1. Elif Lam Takısı	35
4.2. Zamir ve Okunuşu	36
4.3. Med-Kasr Kelimeleri.....	37
4.4. Okunmayan Elif	37
4.5. Hurûf-u Mukatta'a	38
ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM	40

2. OKUNACAK, EZBERLENECEK DUALAR VE ANLAMLARI

1. Kelime-i Tevhid, Kelime-i Şehadet ve Anlamları	44
2. Eûzü Besmele ve Anlamı	45
3. Tekbir ve Anlamı.....	46
4. Salatü Selam ve Anlamı.....	47
5. "Rabbi Yessir" Duası ve Anlamı	48
6. Amentü ve Anlamı	48
7. Ezan, Kamet ve Anlamları	49
8. Sübhâneke Duası ve Anlamı	51
9. Tahiyat Duası ve Anlamı	52
10. Salli, Barik Duaları ve Anlamları	53
11. Rabbena Duaları ve Anlamları.....	54
12. Namazdaki Tesbihler ve Anlamları	55
13. Kunut Duaları ve Anlamları	57
14. Cenaze Namazı Duaları ve Anlamları	59
ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM	61

3. KUR'AN-I KERİM'İ DOĞRU VE GÜZEL OKUMA: TECVİD

1. Tecvidin Tanımı, Amacı ve Önemi.....	64
2. Tecvidi Öğrenmede Öğreticiye (Fem-i Muhsin) Olan İhtiyaç.....	65
3. Uzatma (Med) ve Çeşitleri.....	66
3.1. Medd-i Tabîî	68
3.2. Medd-i Muttasıl.....	68
3.3. Medd-i Munfasıl.....	69
3.4. Medd-i Ârız.....	69
3.5. Medd-i Lâzım.....	70
3.6. Medd-i Lîn	70

4. Tenvin ve Sakin Nun	71
5. İhfa	72
6. İzhar	72
7. İklab	73
8. İdgamlar	74
8.1. İdgam-ı Mea'l-Gunne	74
8.2. İdgam-ı Bila-Gunne.....	75
8.3. İdgam-ı Misleyn	76
8.4. İdgam-ı Mütecaniseyn	77
8.5. İdgam-ı Mütekaribeyn	78
8.6. İdgam-ı Şemsiyye	79
8.7. İzhar-ı Kameriyye.....	80
9. Sakin Mim'in Okunuş Şekilleri.....	80
10. Kalkale.....	81
11. Ra'nın Hükümleri	82
12. Lafzatullah'taki Lam Harfinin Okunuşu	84
13. Sekte	84
ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM	87

4. EZBERLENECEK SURELER , AYETLER VE ANLAMLARI

1. Fâtiha Suresi ve Anlamı	92
2. Fil Suresi ve Anlamı	93
3. Kureyş Suresi ve Anlamı	94
4. Mâûn Suresi ve Anlamı	95
5. Kevser Suresi ve Anlamı	96
6. Kâfirûn Suresi ve Anlamı	97
7. Nasr Suresi ve Anlamı	98
8. Tebbet Suresi ve Anlamı.....	99
9. İhlâs Suresi ve Anlamı	100
10. Felâk Suresi ve Anlamı	101
11. Nâs Suresi ve Anlamı.....	102
12. Kadir Suresi ve Anlamı	103
13. Tekâsür Suresi ve Anlamı.....	104
14. Asr Suresi ve Anlamı.....	106
15. Hûmeze Suresi ve Anlamı.....	107
16. Ayet el-Kürsi ve Anlamı	108
17. Bakara Suresi (1-5) Ayetler ve Anlamları.....	110
18. Bakara Suresi (285-286) Ayetler ve Anlamları.....	111
19. Haşr Suresi (21-24) Ayetler ve Anlamları	112
ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM	114

5. YÜZÜNDEN OKUNACAK SURELER VE ANLAMLARI

1. Fâtiha Suresi ve Anlamı	197
2. Âl-i İmrân Suresi ve Anlamı	196
3. Nisâ Suresi ve Anlamı	169
4. Mâide Suresi ve Anlamı	140

Sözlük	198
Kaynakça	202

1.ÜNİTE

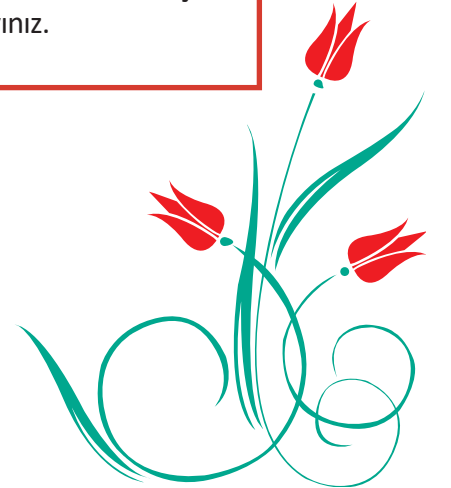
KUR'AN OKUMAYA GİRİŞ

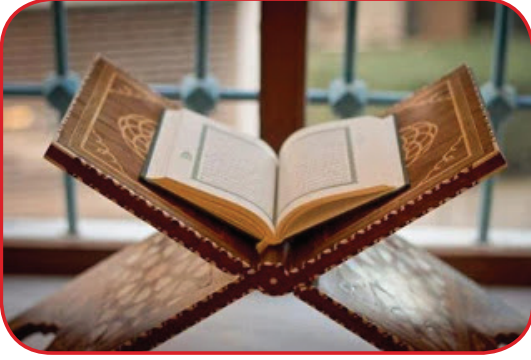
"Sizin en hayırlınız Kur'anı öğrenen ve öğreteninizdir." (Buharî, Fedailü'l- Kur'an, 21.)

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. "Ayet, sure, cüz, hatim ve mukabele" terimlerinin anlamını araştırınız.
2. Kur'an-ı Kerim'i okuma ve anlamayı teşvik eden ayetlere örnekler veriniz.
3. Kur'an-ı Kerim okumanın fazileti ile ilgili hadis-i şeriflere örnek veriniz.
4. Hz. Peygamber'in (s.a.v) sahabileri arasında Kur'an tilaveti alanında meşhur olanların isimlerinin yer aldığı bir sınıf köşesi hazırlayınız.

1. Kur'an'ı Doğru ve Güzel Okumanın Önemi

KONUŞALIM

“Ey insanlar! Size Rabb’inizden bir öğüt, gönüllerdeki dertlere bir şifa, müminlere doğru yolu gösteren bir hidâyet ve rahmet gelmiştir.”

(Yûnus suresi, 57. ayet.)

Yukarıdaki ayet Kur'an-ı Kerim'in hangi özelliklerini vurgulamaktadır? Arkadaşlarınızla birlikte konuşunuz.

"Kur'an okumayı niçin öğrenmeliyiz?" konulu bir beyin fırtınası yapınız. Elde ettiğiniz sonuçları renkli kâğıtlara yazarak sınıf panasonda sergileyiniz.

Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'e (s.a.v)* Allah (c.c)** tarafından gönderilen son ilahî kitaptır. Bütün çağlara, mekanlara ve insanlara hitap eden bu ilahî kitabın öğüt ve mesajları kıyamete kadar geçerlidir.

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim, 610 yılı, Ramazan ayının Kadir Gecesi'nde inmeye başlamış ve yaklaşık yirmi üç yılda tamamlanmıştır.¹ O, kendisine özgü okunuş tarzıyla indiği günden itibaren insanları derinden etkilemiş ve tarih boyunca Müslümanlar onu en güzel şekilde okumak için büyük gayret göstermişlerdir.

Kur'an-ı Kerim, Allah (c.c) kelimidir. Gerek okuma esnasında gerekse diğer zamanlarda onun bu özelliği daima göz önünde bulundurulmalı, ona gereken değer verilmesi ve hayatımızı anlamlandırmamızda onun rehberliği göz ardı edilmemelidir.

Peygamber Efendimiz, Kur'an'ı ağır ağır, tane tane okur ve Müslümanları da Kur'an'ı bu şekilde okumaya teşvik ederdi.

Kur'an-ı Kerim, sözlerin en üstünü ve en güzeli olduğu için onu öğrenen ve öğretenler de insanların en hayırlılarıdır. Hz. Peygamber (s.a.v), bunu “Sizin en hayırlınız, Kur'an'ı öğrenen ve öğreteninizdir.”² hadisiyle bunu en güzel şekilde ifade etmiştir.

Peygamber Efendimiz, Kur'an'ı Cebrail'in (a.s)*** kendisine öğrettiği şekilde ashabına okumuş ve onları sürekli Kur'an okumaya teşvik etmiştir. Peygamberimiz, Kur'an okuyan ve onunla amel eden kimselerin imrenilecek kimseler olduklarını,³ okudukları ayetlerin kıyamette onları cennete ulaştıran birer nur olacağını⁴ ve onlara her bir harfine karşılık on sevap verileceğini⁵ bildirmiştir.

Peygamberimiz, bazı sahabilerini Kur'an'ı ezberlemeye teşvik etmiş, bu konuda onları özel olarak yetiştirmiştir. Zeyd bin Sabit (r.a)**** ve Abdullah bin Mes'ûd (r.a) gibi

1 Abdülhamit Birışık, "Kur'an", Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 26, s. 385.

* Sallallahu aleyhi ve sellem: Allah'ın (c.c) rahmet ve selamı üzerine olsun.

** Celle celaluhu: Şanı yüce.

2 Buharî, Fedailü'l-Kur'an, 21.

3 bk. Buharî, Fedailü'l-Kur'an, 17; Müslim, Salatü'l-Müsafirin, 243.

*** Aleyhisselam: Alla'n selamı onun üzerine olsun.

4 bk. Ahmed bin Hanbel, Müsned, C 2, s. 341.

5 bk. Tirmizî, Fedailü'l-Kur'an, 16.

**** Radiyallahu anh: “Allah (c.c) ondan razı olsun.” anlamına gelen dua sözü.

bazı sahabiler, Kur'an'ı güzel okuma özellikleriyle ön plana çıkmıştır. Bunlar, Hz. Peygamber'in (s.a.v) vefatından sonra ondan öğrendikleri okuyuş şekillerini öğretmek ve bu ilmi yaymak için uzak diyarlara giderek kıraat ilminin sonraki nesillere aktarılmasında büyük görevler üstlenerek bizlere örnek olacak çalışmalar yapmışlardır.⁶

Kur'an öğrenmeye ve öğretmeye büyük önem veren milletimiz "Dâru'l-Kurrâ" adı verilen özel müesseseler kurarak bu merkezlerde, Kur'an'ın doğru ve güzel okunmasını sağlamak üzere sayısız hafız ve kârliler yetişmesini sağlamıştır.

Kur'an-ı Kerim okumak bir ibadettir. Bundan dolayı İslam âlimleri Kur'an'ın tarifini yaparlarken onun *okunmasıyla ibadet edilen bir kitap* olduğuna dikkat çekmişlerdir. Bu değerli ibadetin karşılığında alacağımız büyük ödülü

Rabbimiz şöyle müjdelemektedir: **"Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı kılanlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden, gizlice ve açıkça Allah yolunda harcayanlar, asla zarar etmeyecek bir ticaret umabilirler. Allah kendilerine mükafatlarını tam olarak versin ve kendi lütfundan daha da artırsın diye (böyle yaparlar). Şüphesiz O, çok bağışlayandır, şükrün karşılığını verendir."**⁷

YORUMLAYALIM

"... Kur'an'ı tertil ile (ağır ağır, tane tane, anlayarak ve hissederek) oku."

(Müzzemmil suresi, 4. ayet.)

"(Kıyamet günü) Kur'an okuyan kimseye: Oku, yüksel ve dünyada Kur'an'ı tertil ile okuduğun gibi (şimdi de) tertil ile oku. Senin cennetteki derecen, mevkiin okuduğun ayetlerin sonuncusuna göre dir."

(Ebu Davud, Tefriu' Ebvabi'l-Vitr, 20.)

Yukarıdaki ayet ve hadise göre Kur'an'ı tertil ile okumak neden önemlidir? Yorumlayınız.

DÜŞÜNELİM

Peygamber Efendimiz, Kur'an'ı güzel okuyanlara değer verir, onlardan Kur'an dinlemeyi çok sevdi. Kur'an'ı güzel okumasıyla meşhur olan sahabe Abdullah bin Mes'ûd (r.a) bu konuda bir hatırasını şöyle anlatır:

Bir defasında Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

–**"Bana Kur'an oku!"** buyurdu.

–**"Ey Allah'ın Resülü!"** dedim. "Kur'an sana indirilmişken ben mi sana Kur'an okuyayım?"

Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

–**"Ben, Kur'an'ı başkasından dinlemeyi çok severim."** buyurdu.

Bunun üzerine Nisâ suresini okumaya başladım. **"Her ümmetten bir şahit getirip seni de bütün bunlara şahit tuttuğumuz zaman onların durumu nice olur?"** (Nisâ suresi, 41. ayet.) anlamındaki ayete geldiğimde:

–**"Şimdilik yeter!"** buyurdu.

Bir de baktım Resulullah ağlıyordu.

(Buharî, Fedailü'l- Kur'an, 33-34.)

Resulullah'ın; "Ben Kur'an'ı başkasından dinlemeyi severim." hadisi üzerine düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

NOT EDELİM

Kur'an; Hz. Muhammed'e (s.a.v) Arapça olarak vahiy yoluyla indirilmiş, mushaflara yazılmış, tevatür yoluyla nakledilmiş, okunmasıyla ibadet edilen, insanların bir benzerini getirmekten aciz kaldığı Allah (c.c) kelimidir.

(İsmail CERRAHOĞLU, Tefsir Usulü, s. 34.)

6 Muhsin Demirci, Tefsir Usulü ve Tarihi, s. 112-113.

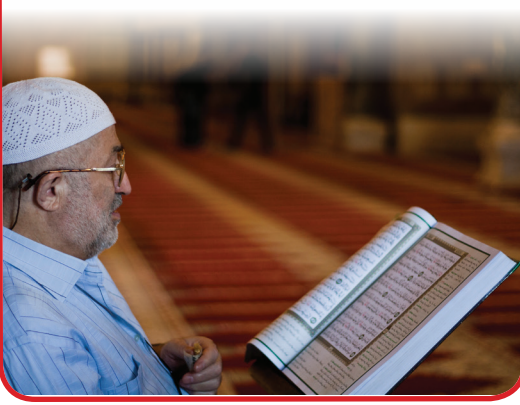
7 Fâtır suresi, 29-30. ayetler.

YORUMLAYALIM

"Kur'an'ı gereği gibi güzel okuyan kimse, vahiy getiren şerefli ve itaatkâr meleklerle beraberdir. Kur'an'ı zorlukla okuyan kimseye de iki kat sevap vardır."

(Buhârî, Tevhit, 52; Müslim, Salatu'l-Müsafir, 243.)

Yukarıdaki hadisi yorumlayınız ve düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kur'an okumak ibadet hayatımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Söz gelimi namazda Kur'an okumak (kıraat) farz olduğu için Kur'an'dan bazı bölümleri doğru bir şekilde öğrenmek ve ezberlemek gerekir. Cemaatle kılınan namazlarda imam tarafından güzel bir ses ve doğru bir kıraat ile okunan Kur'an, namazın daha huzurlu kılınmasını sağlayacaktır.

Ramazan ayı, mübarek gün ve geceler, nikah törenleri, cenaze merasimleri, kabir ziyaretleri gibi çeşitli zaman, mekan ve merasimlerde Kur'an okur ve dinleriz. Bireysel veya toplu olarak yaptığımız bu ibadetlerden manevi bir huzur alırız.

Kur'an'ı doğru ve güzel okumanın ilk adımı, harflerin mahreçlerine uygun olarak telaffuz edilmesidir. Harflerin düzgün telaffuzu, kelimelerin ve ayetlerin dolayısıyla da Kur'an'ın doğru okunmasını ve anlaşılmasını sağlar.

Kur'an'ı usulüne uygun okumak "tilavet" kavramıyla ifade edilir. Güzel bir tilavet, Kur'an'ı harflerin mahreçlerine ve tecvid kurallarına göre doğru bir şekilde okumakla mümkündür. Kur'an'ın kendine özgü bir okunuş tarzı vardır. Kur'an lafızlarının dizilişi, manalarındaki derinlik, güzel ses ve okuyuş tarzı ile oluşan ahenk, insan ruhunu derinden etkiler. Onu okuyan ve dinleyenler ilahî kelamın yüceliğini hissederek.

KONUŞALIM

"Kur'an-ı Kerim'i okuyan ve hükümleriyle amel eden kişinin anne ve babasına kıyamet günü bir taç giydirilir. Bu tacın ışığı -güneşi evlerinizin içinde farz etseniz- dünya evlerindeki güneş ışığından daha güzeldir. O halde Kur'an-ı bizzat öğrenen hakkında ne düşünürsünüz! (Onun sevabını siz takdir edin.)"

(Ebu Davud, Tefriu' Ebvabi'l-Vitr, 14.)

"Kur'an okuyan mü'min, tadı güzel kokusu güzel turunç gibidir. Kur'an okumayan mü'min, tadı güzel fakat kokusu olmayan hurma gibidir. Kur'an okuyan münafık, kokusu güzel tadı acı reyhane (fesleğen) otu gibidir. Kur'an okumayan münafık ise tadı acı, kokusu olmayan Ebu Cehil karpuzu gibidir."

(Buhârî, Fezâilü'l-Kur'ân, 17; Müslim, Salatu'l-Müsafir, 243).

Kur'an okumanın faziletini bildiren hadis-i şeriflerden faydalanarak Kur'an okumanın önemi üzerinde konuşunuz.

2. Harfler ve Özellikleri

2.1. Harfler ve İsimleri

Kur'an-ı Kerim, Arapça olarak indirilmiş ilahî bir kitaptır. Onun yazılışı, harflerden ve harflerin seslendirilmesine yardımcı olan bazı özel işaretlerden (üstün, esre, ötre) oluşmaktadır. Kur'an alfabesi, Arap alfabesindeki 28 harften meydana gelir ve Türkçe'den farklı olarak metinler, sağdan sola doğru yazılır ve okunur.

Kur'an harfleri şöyledir:

ح	ج	ث	ت	ب	ا
س	ز	ر	ذ	د	خ
ع	ظ	ط	ض	ص	ش
م	ل	ك	ق	ف	غ
	ي	ه	و	ن	

KARŞILAŞTIRALIM

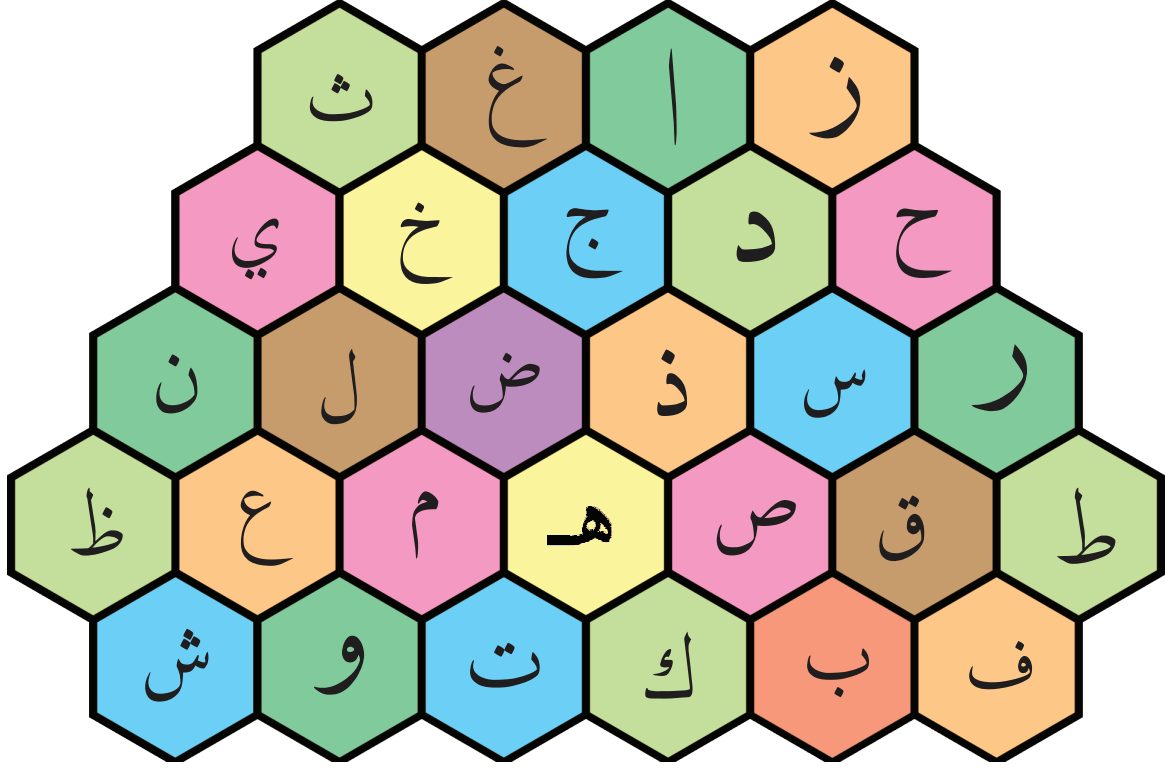
Şekil olarak birbirine benzeyen harfleri gruplara ayırarak defterinize yazınız. Aralarındaki benzerlik ve farklılıkları bulunuz.

BİLGİ KUTUSU

Kur'an-ı Kerim'de yer alan lamelif (لا), ayrı bir harf değildir. Lam (ل) ve elif (ا) harflerinin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

SÖYLEYELİM

Aşağıda karışık olarak verilen harflerin isimlerini söyleyiniz.

2.2. Harflerin Yazılışları (Başta, Ortada, Sonda)

Kur'an harfleri, Türkçemizdeki el yazısında olduğu gibi önceki ve sonraki harfe bitleştirilerek yazılır. Kelime içindeki konumuna göre harflerin yazılış biçimleri değişir. Bir harf, kelime içinde dört farklı konum ve şekilde yer alır:

Harfin Konumu	Harfin Yazılış Şekli	Örnek
Tek Başına 	Bitişmemiş şekli	ب
Başta 	Kendinden sonraki harfle bitişmiş şekli	بـ
Ortada 	Hem önceki hem sonraki harfle bitişmiş şekli	بـ
Sonda 	Kendinden önceki harfle bitişmiş şekli	بـ

NOT EDELEM

ا د ذ ر ز و harfleri kendinden sonraki harfle bitişmez. Bu harflerin ortada ve sondaki yazılışları aynıdır.

Sonda	Ortada	Başta	Harfler (Tek başına)
ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع ف ق ك ل م ن و هـ ي	ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع ف ق ك ل م ن و هـ ي	ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع ف ق ك ل م ن و هـ ي	ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع ف ق ك ل م ن و هـ ي

2.3. Harflerin Mahreçleri

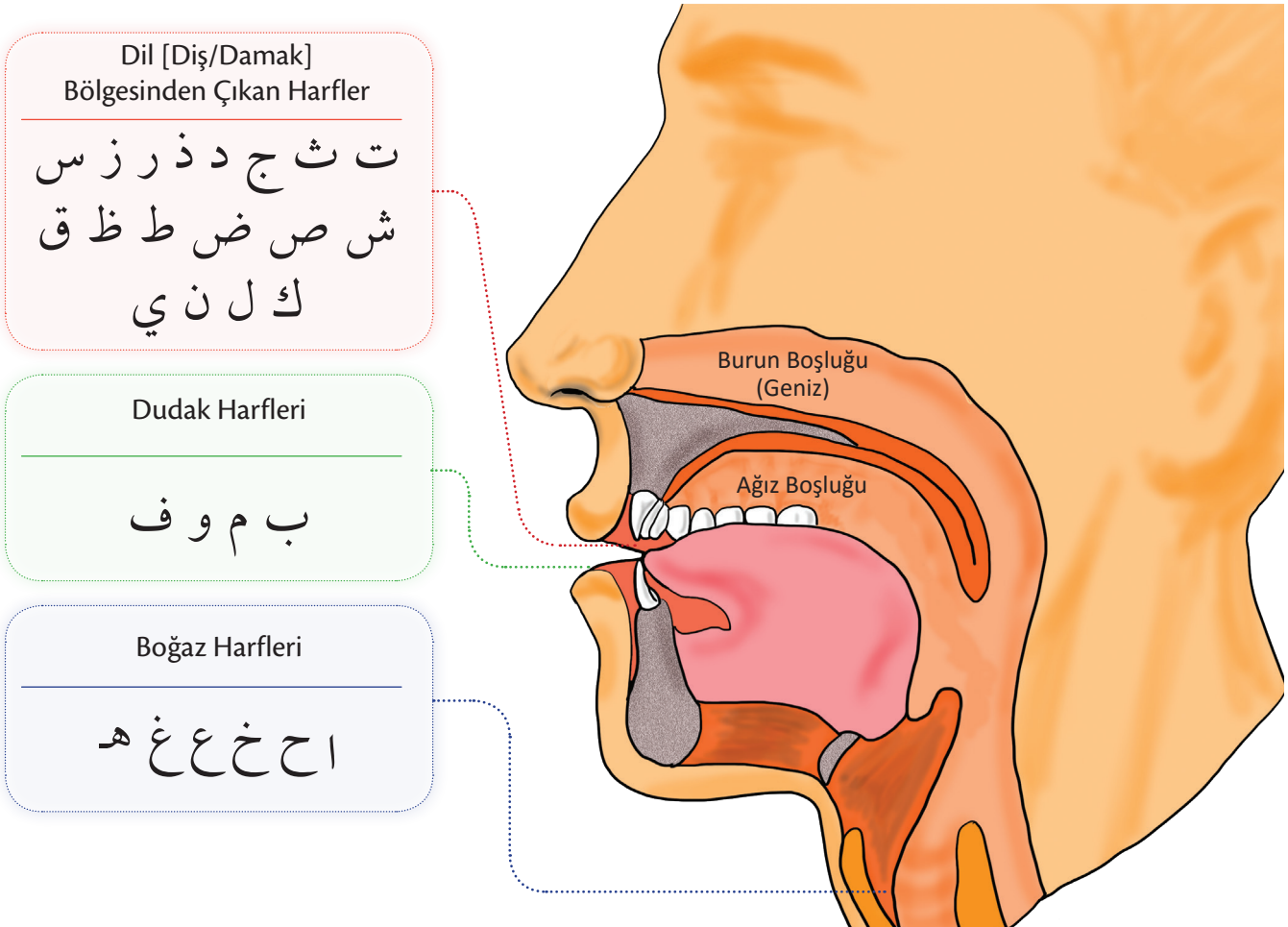
Akciğerlere (diyafram) dolan hava, dışarıya ya ses ya da nefes hâlinde çıkar. İrade dışında alınıp verilen nefesin ses tellerini titreştirmesiyle ses meydana gelir. Bu ses ağız, boğaz veya dilin belli bir noktasından çıkarılırsa harf meydana gelir⁸. Her dilde harflerin kendine özgü bir çıkış yeri vardır. Harflerin çıkış yerine mahreç, çoğuluna da mehâriç denir.

Kur'an'ı doğru okuyabilmek için harfler mahreçlerine uygun olarak telaffuz edilmelidir. Çünkü harfin yanlış yerden çıkarılması, kelimelerin anlamlarının bozulmasına sebep olabilir. Bu nedenle Kur'an okumaya geçmeden önce harflerin mahreçleri, iyi bir öğreticinin rehberliğinde güzel bir şekilde öğrenilmelidir.

Aralarında ses benzerliği olmamasına rağmen bazı harfler, iyi bir şekilde kavranılamaması nedeniyle doğru olarak telaffuz edilememekte ve sanki birbirinin aynısıymış gibi okunabilmektedir. Bu da harflerin yanlış okunmasına ve kelimelerin anlamlarının karışmasına sebep olmaktadır. Bu harfler kendi aralarında gruplanarak özel olarak okuma çalışması yapılmalıdır.

Türkçedeki "ç", "j", "o", "ö", "p" gibi bazı harflerin sesleri Arapçada olmadığı gibi Arapçadaki bazı harflerin sesleri Türkçede yoktur. Peltek olarak sesslendirilen ث ve ذ ile boğazdan hırıltılı bir sesle çıkarılan خ bu harflerdendir.

Kur'an harflerinin çıkış yerleri, üç ana bölgede toplanır.⁹ Bunlar; boğaz, dil ve dudaktır.¹⁰

8 Mehmet Ali Sarı, Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Tekniği ve Kuralları, s. 43.

9 Demirhan Ünlü, Kur'an-ı Kerim'in Tecvidi, s. 59.

10 Bunların dışında, ağız boşluğu ve geniz de mahreç bölgesi kabul edilir. Med harfi olan و ا harfleri ağız boşluğundan, gunne sesi ise genizden çıkarılır.

Harf	Mahreç (Çıkış Yeri)	Türkçedeki (seslendirme) karşılığı
ا	Boğaz sonu	"E" harfi gibidir.
ب	Alt ve üst dudak	"B" harfi gibidir.
ت	Dil ucu ile ön diş dipleri	"T" harfi gibidir.
ث	Dil ucu ile ön diş uçları	Türkçe karşılığı yoktur.
ج	Dil ortası ve üst damak ortası	"C" harfinin yumuşatılmış şeklidir.
ح	Boğaz ortası	Türkçe karşılığı yoktur.
خ	Boğazın ağza en yakın kısmı	Türkçe karşılığı yoktur.
د	Dil ucu ile üst ön diş dipleri	"D" harfi gibidir.
ذ	Dil ucu ile ön diş uçları	Türkçe karşılığı yoktur.
ر	Dil ucu ile ön dişlerin üstündeki damak	"R" harfi gibidir.
ز	Dil ucu ile alt ön dişlerin iç yüzeyi	"Z" harfi gibidir.
س	Dil ucu ile alt ön dişlerin iç yüzeyi	"S" harfi gibidir.
ش	Dil ortası ve üst damak ortası	"Ş" harfi gibidir..
ص	Dil ucu ile alt ön dişlerin iç yüzeyi	"S" harfinin kalınlaştırılmış hali gibidir (Sa).
ض	Dil kenarı ile üst azı dişler	Türkçe karşılığı yoktur.
ط	Dil ucu ile üst ön diş dipleri	"T" harfinin kalınlaştırılmış hali gibidir (Ta).
ظ	Dil ucu ile ön diş uçları	Türkçe karşılığı yoktur.
ع	Boğaz ortası	Türkçe karşılığı yoktur.
غ	Boğazın ağza en yakın kısmı	"Ğ" harfinin kalınlaştırılmış hali gibidir (Ğa).
ف	Üst ön diş uçlarıyla alt dudağın içi	"F" harfi gibidir.

Harf	Mahreç (Çıkış Yeri)	Türkçedeki (seslendirme) karşılığı
ق	Dil kökü ve üst damak	Türkçe karşılığı yoktur.
ك	Dil kökü ve küçük dil önü	"K" harfi gibidir.
ل	Dilin iki kenarı ve ucu ile üst damak	"L" harfi gibidir.
م	Alt ve üst dudak	"M" harfi gibidir.
ن	Dil ucu ile iki üst ön diş etleri	"N" harfi gibidir.
و	Alt ve üst dudak	"V" harfinin kalınlaştırılmış hali gibidir (Va).
ه	Boğaz sonu	"H" harfi gibidir.
ي	Dil ortası ve üst damak ortası	"Y" harfi gibidir.

BİRLİKTE OKUYALIM

Öğretmeninizin tahtaya yazdığı her bir harfi "eb, et, ..." şeklinde seslendirişini dinledikten sonra siz de harfleri mahrecine uygun olarak aynı şekilde okuyunuz.

FARKI BULALIM

Aşağıdaki harflerin telaffuzlarını öğretmeninizden dinleyiniz ve aralarındaki ses farkını bulunuz.

SÖYLEYELİM

رب يسر ولا تعسر رب تمم بالخير

Yukarıdaki harflerin başta, ortada ve sondaki yazılış durumlarını sırasıyla söyleyiniz.

2.4. İnce ve Kalın Sesli Harfler

Kur'an harfleri okunuşu bakımından temelde iki gruba ayrılır.

1. Kalın sesli harfler:

خ ص ض ط ظ غ ق

2. İnce sesli harfler:

ا ب ت ث ج ح د ذ ر ز س ش ع ف ك ل م ن و ه ي

Not:

- ل harfi ince sesli harflerdendir. Ancak Allah (الله) lafzındaki (Lafzatullah) lam (ل), önceki harfin harekesi üstün veya ötre ise kalın, esre ise ince okunur.
- ر harfi de bazı durumlarda kalın okunur.¹¹

TAMAMLAYALIM

Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerlere sırasıyla harfleri yazınız.

.....	ج	ث	ت	ب	ا
.....	ش	س	ز	ذ	د
.....	ف
ي	ه	و	ن	م	ل	ك

¹¹ Konunun detayları Tecvid bölümündeki Ra'nın hükümleri konusunda ele alınacaktır.

3. Harflerin Okunuşu

HAREKE VE İŞARETLERİ İNCELEYELİM

Panoda verilen hareke ve işaretleri inceleyiniz.

Üstün
(Fetha)

Esre
(Kesra)

Ötre
(Damme)

İki üstün

İki esre

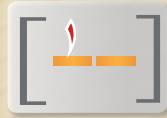
İki ötre

Cezm

Şedde

Uzatma işareti
(Asar)

Uzatma işareti
(Çeker)

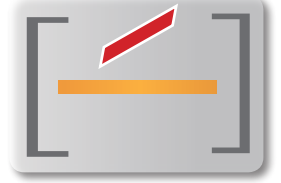

Med işareti
(daha çok uzatma)

3.1. Harekeler: Üstün, Esre, Ötre

Kur'an harflerinin tamamı sessizdir. Bu harfleri seslendiren ve dilimizdeki sesli harflerin yerini tutan özel işaretlere hareke denir. Bu işaretler, harflerin üstünde veya altında bulunur. Harflerin sesli okunmasını sağlayan üç hareke vardır: üstün, esre ve ötre.

Üstün: Harfin üstüne yazılan sola doğru hafif eğik küçük çizgidir (ُ). Bu işarete Arapça'da fetha denilir. Üstün, ince harflerin "e", kalın harflerin "a" sesiyle okunmasını sağlar. Örneğin, sin (س) harfine üstün işareti konulunca "se" (سَ), sad (ص) harfine üstün konulunca "sa" (صَ) şeklinde okunur.

DİNLEYELİM-OKUYALIM

Harfleri, öğretmeninizi dinledikten sonra üstün harekesiyle seslendiriniz.

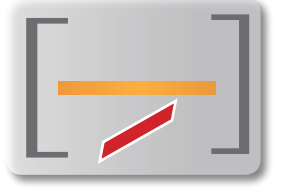
أَب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه ي

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

وَرَدَ	وَزَنَ	دَرَسَ	رَزَقَ	أَدَبَ
أَكَلَ	تَرَكَ	نَزَلَ	ذَهَبَ	أَمَرَ
أَكَلَ	تَرَكَ	نَزَلَ	ذَهَبَ	أَمَرَ
حَسَدَ	دَخَلَ	فَعَلَ	طَلَبَ	كَتَبَ
حَسَدَ	دَخَلَ	فَعَلَ	طَلَبَ	كَتَبَ
ثَبَتَ	نَصَرَ	سَجَدَ	خَتَمَ	خَلَقَ
ثَبَتَ	نَصَرَ	سَجَدَ	خَتَمَ	خَلَقَ

Esre: Harfin altına yazılan sola doğru hafif eğik küçük çizgidir (ـِ). Bu işarete Arapçada kesre denilir. Esre, ince harflerin "i" sesiyle; kalın harflerin "ı-i" arası bir sesle okunmasını sağlar. Örneğin, sin (س) harfine esre işareti konulunca "si" (سِ), sad (ص) harfine esre konulunca "sı" (صِ) şeklinde okunur.

DİNLEYELİM-OKUYALIM

Harfleri, öğretmeninizi dinledikten sonra esre harekesiyle seslendiriniz.

ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه ي

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

رَكَبَ	أَمِنَ	وَرِثَ	أَزَفَ	أَذَنَ
فَهِمَ	عَلِمَ	رَبِحَ	وَسِعَ	شَرِبَ
تَبِعَ	خَسِرَ	حَسِبَ	لَبِسَ	حَمِدَ
عَمِلَ	وَلِيَ	نَسِيَ	ضَحِكَ	سَمِعَ
فَلَقَ	عَدَسَ	لَهَبَ	مَسَدَ	مَثَلَ
وَجَلَ	شَهِدَ	حَفِظَ	قَبَلَ	مَلَكَ

Ötre: Harfin üstüne yazılan ve küçük bir vav'a benzeyen işarettir (). Bu işarete Arapçada damme denilir. Ötre, ince harflerin "u-ü" arası bir sesle; kalın harflerin "u" sesiyle okunmasını sağlar. Örneğin, sin (س) harfine ötre işareti konulunca "su-sü" arasında bir sesle (), sad (ص) harfine ötre konulunca "su" () şeklinde okunur.

DİNLEYELİM-OKUYALIM

Harfleri, öğretmeninizi dinledikten sonra ötre harekesiyle seslendiriniz.

أ ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ك ل م ن و ه ي

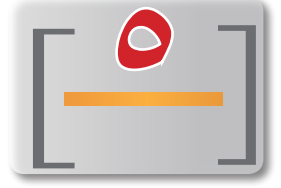
UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

أَذِنَ	أَمَرَ	رَزَقَ	وُلِدَ	أَخَذَ
كُتِبَ	قُتِلَ	خُلِقَ	جُعِلَ	سُئِلَ
ذَكَرَ	غُفِرَ	خُسِرَ	فُهِمَ	ضُرِبَ
حُمِلَ	رُفِعَ	جُمِعَ	وُضِعَ	نُصِبَ
يَصِفُ	يَرِثُ	يَلِدُ	صَمَدٌ	يَهَبُ
رُسُلٌ	ضَعُفَ	كُتِبُ	وَهُوَ	ثُلُثُ

3.2. Cezim (Sükûn)

Cezim, harfin üzerine küçük bir daire şeklinde yazılan işarettir (◌̣). Cezim, harflerin harekesiz olarak okunmasını sağlar. Harekeli bir harf cezimli bir harfle birleşince Türkçedeki sessiz harfle biten kapalı hece biçimi oluşur. Örneğin, üstünlü hemze ile cezimli lam birleşince **أَل** (el) şeklinde okunur.

DİNLEYELİM - OKUYALIM

Öğretmeninizin harfleri ... **أَبْ إِبْ أُبْ** şeklinde okuyuşunu dikkatle dinleyiniz. Siz de aynı şekilde, bütün harfleri mahreçlerine uygun olarak cezim ile okuyunuz.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

قُلْ	كَمْ	لَمْ	مِنْ	إِنْ
نَحْنُ	أَنْتُمْ	أَنْتَ	لَكُمْ	حَمْدُ
رَيْبَ	بَعْدَ	قَبْلَكَ	يَوْمَ	كَيْفَ
غَيْبِ	كُنْتُمْ	أَرْسَلَ	أَنْزَلَ	عَلَيْهِمْ
مَثَلُهُمْ	اسْتَوْقَدَ	لَمْ تُنْذِرْ	أَنْذَرْتَ	مُفْلِحُ
يُبْصِرُ	يَخْدَعُ	يَشْعُرُ	أَنْفُسَهُمْ	رَبِّحْتَ

3.3. Şedde

Şedde, harfin üzerine birleşmiş iki küçük "u" harfine benzer şekilde yazılan işarettir (ُ). Üzerinde bulunduğu harfin iki defa okunmasını sağlar. Dolayısıyla şeddeli harf, aslında iki harftir. Bunlardan birincisi cezimli, ikincisi harekelidir. Örneğin, اِنَّ şeklinde yazılan kelime اِنَّ (inne) diye okunur.

DİNLEYELİM-OKUYALIM

Öğretmeninizin harfleri ... اَبَّ اَبَّ اَبَّ şeklinde mahreçlerine uygun olarak nasıl okuduğuna dikkat ediniz. Siz de bütün harfleri aynı şekilde şedde ile okuyunuz.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

كُلَّ	لَعَلَّ	كَانَّ	أَنَّ	إِنَّ
حَقُّ	شَرِّ	ثُمَّ	تَبَّ	رَبِّ
زَيْنَ	جَنَّةَ	كَذَّبَ	عَلَّمَ	نَزَلَ
يُبَشِّرُ	يُضِلُّ	يُظَنُّ	يُصَدُّ	يُمَدُّ
لَعَلَّكُمْ	جَهَنَّمَ	يُكَذِّبُ	نُقَدِّسُ	نُسَبِّحُ
فَضَّلْتُكُمْ	عَلَّمْتُمْ	اتَّخَذَ	مُصَدِّقَ	أَعَدَّتْ

KENDİMİZİ DENEYELİM

Felak suresinde kırmızı renkle belirtilen harfleri, şedde işaretine dikkat ederek okuyunuz.

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ﴿١﴾ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ﴿٢﴾ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ
﴿٣﴾ وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ﴿٤﴾ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ﴿٥﴾

3.4. Tenvin

Tenvin, kelimenin sonuna cezimli nun sesi veren iki üstün (ُ), iki esre (ِ) ve iki ötre (ٍ) işaretleridir. "Nunlamak" olarak da ifade edebileceğimiz tenvin, Arapçada sadece isimlerin sonunda bulunur.

İki üstün: Harfin üzerine yazılır (ُ). Yuvarlak te (ة) ve hemze (ء) dışındaki harflerde elif (ا) desteği üzerine yazılır. İnce harflerin "en" sesiyle; kalın harflerin "an" sesiyle okunmasını sağlar.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

ثَمَنًا	رَغَدًا	إِذَا	أَبَدًا	أَحَدًا
ظُلَمًا	خَيْرًا	رِزْقًا	مَثَلًا	عِلْمًا
عُذْرًا	مَوْتًا	رِجْزًا	مَرَضًا	حُكْمًا
كَلِمَةً	قَوْلًا	مُصَدِّقًا	أَمْرًا	جَنَّةً
طَيِّبَةً	بَقَرَةً	قَرْدَةً	جَهْرَةً	تَوْبَةً
مَوْعِظَةً	مُؤْمِنًا	مُبَيِّنَةً	سُجَّدًا	مُسْتَكْبِرًا

KENDİMİZİ DENEYELİM

Mürselât suresinin 1-6. ayetlerinde kırmızı renkle belirtilen harfleri, harekesine dikkat ederek okuyunuz.

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا ﴿٢﴾ وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا ﴿٣﴾
فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا ﴿٤﴾ فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا ﴿٥﴾ عُذْرًا أَوْ نَذْرًا ﴿٦﴾

İki esre: Harfin altına yazılır (—). İnce harflerin "in" sesiyle; kalın harflerin "in-in" arası bir sesle okunmasını sağlar.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

رَيْبٍ	أَجْرٍ	أَجَلٍ	حَسَدٍ	أَحَدٍ
يَوْمٍ	سَفَرٍ	نَفْسٍ	عِلْمٍ	بَيْتٍ
بَيِّنَةٍ	لِكُلِّ	وَلِيِّ	مَيِّتٍ	كَصِيبٍ
شَيْءٍ	سُنْبُلَةٍ	جَبَلٍ	فَضْلٍ	مُؤْمِنٍ
بِنِعْمَةٍ	بِغَضَبٍ	بِقُوَّةٍ	بِخَيْرٍ	لِقَوْمٍ
أَوْ صَدَقَةٍ	مِنْ فِتْنَةٍ	لِنَبِيِّ	وَنَقْصٍ	وَفَضْلٍ

KENDİMİZİ DENEYELİM

Abese suresinin 13-19. ayetlerinde kırmızı renkle belirtilen harfleri, harekesine dikkat ederek okuyunuz.

فِي صُحُفٍ مُّكْرَمَةٍ ﴿١٣﴾ مَرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ ﴿١٤﴾ بِأَيْدِي
سَفَرَةٍ ﴿١٥﴾ كِرَامٍ بَرَرَةٍ ﴿١٦﴾ قَتَلَ الْإِنْسَانَ مَا اكْفَرَهُ ﴿١٧﴾
مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ﴿١٨﴾ مِنْ نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ ﴿١٩﴾

İki ötre: Harfin üzerine yazılır (^{٢٨} —). İnce harflerin "un-ün" arası bir sesle; kalın harflerin "un" sesiyle okunmasını sağlar.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

مَرَضٌ	كُتِبَ	رُسُلٌ	أَجَلَ	أَحَدٌ
عَدَلٌ	نَفْسٌ	عُمِّي	بُكْمٌ	صُمٌّ
عَشْرَةٌ	كُفَرٌ	إِثْمٌ	خَزِيٌّ	خَوْفٌ
مُسْتَقَرٌّ	حَقٌّ	مُحَرَّمٌ	أُمَّةٌ	عَدُوٌّ
مُحْسِنٌ	مُخْرَجٌ	فَوَيْلٌ	وَبَرَقٌ	وَرَعْدٌ
مُطَهَّرَةٌ	وَرَحْمَةٌ	مُسَلَّمَةٌ	حِطَّةٌ	فِتْنَةٌ

KENDİMİZİ DENEYELİM

Abese suresinin 34-42. ayetlerinde kırmızı renkle belirtilen harfleri, harekesine dikkat ederek okuyunuz.

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ ﴿٣٥﴾ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ ﴿٣٦﴾
لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ ﴿٣٧﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُسْفَرَةٌ ﴿٣٨﴾
ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ ﴿٣٩﴾ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ﴿٤٠﴾ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ ﴿٤١﴾
أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ ﴿٤٢﴾

3.5. Med Harfleri: Elif, Vav, Ya

Med, uzatmak demektir. Kendinden önceki harfin uzatılarak okunmasını sağlayan harekesiz (sakin) harflere med harfleri (uzatma harfleri) denir.

Med harfleri üçtür: elif (ا), vav (و), ya (ي). Meddin (uzatma) ölçüsü, okuyuşu bir elif miktarı uzatmak demektir. Bu da okuma esnasında sesin iki hareke miktarı uzatılması ya da bir parmak kaldırma veya indirme süresi kadardır.

Med harfleriyle ("elif", "vav", "ya") yapılmış bir ebru çalışması.

Elif (ا): Kendisinden önceki üstünlü harfin uzatılarak okunmasını sağlar. İnce harfleri "e-a" arası bir sesle; kalın harfleri "a" sesiyle uzatır.

DİNLEYELİM - OKUYALIM

Öğretmeninizin harfleri ... **آ، بَا، تَا** ... şeklinde uzatarak okuyuşunu dinleyiniz. Harekesiz "elif" harfine dikkat ediniz. Siz de bütün harfleri aynı şekilde med harfi olan elif ile okuyunuz.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

يَا	مَا	لَا	إِذَا	كَمَا
قَالَ	كَانَ	زَادَ	أَرَادَ	تَبَارَكَ
مَالِكٍ	عِبَادٍ	يَكَادُ	كِتَابٌ	سُبْحَانَكَ
إِيَّاكَ	فَتَابَ	عَلَيْنَا	جَاعِلٌ	نَزَّلْنَا
اهْدِنَا	غَشَاوَةٌ	يَا أَيُّهَا	ظُلُمَاتٌ	جَنَّاتٍ
بِمَا أُنزِلَ	تِجَارَتُهُمْ	فَزَادَهُمْ	أَبْصَارِهِمْ	رَزَقْنَاهُمْ

KENDİMİZİ DENEYELİM

Nebe' suresinin 6-9. ayetlerini, kırmızı renkli uzatan elif harfine dikkat ederek okuyunuz.

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا ﴿٦﴾ وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا ﴿٧﴾ وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا ﴿٩﴾

Vav (و): Kendisinden önceki ötreli harfin uzatılarak okunmasını sağlar. İnce harfleri “u-ü” arası bir sesle; kalın harfleri “u” sesiyle uzatır.

DİNLEYELİM - OKUYALIM

Öğretmeninizin harfleri ... **أَوْ بُوْتُ** şeklinde uzatarak okuyuşunu dinleyiniz. Harekesiz "vav" harfine dikkat ediniz. Siz de bütün harfleri aynı şekilde med harfi olan vav ile okuyunuz.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

قُو	ذُو	أَعُوذُ	أَمُوتُ	وَقُودُ
يَقُولُ	يَعُودُ	نَتُوبُ	يَكُونُ	قُلُوبُ
رَسُولُ	قُلُوبِهِمْ	مَعْدُودَةٌ	غَفُورٌ	بِسُورَةٍ
مَغْضُوبٌ	مُفْلِحُونَ	مُفْسِدُونَ	مُصْلِحُونَ	يَرْجِعُونَ
يَعْلَمُونَ	يُوقِنُونَ	يُؤْمِنُونَ	يَشْعُرُونَ	يُنْفِقُونَ
تَتَّقُونَ	يُخَادِعُونَ	يُجَاهِدُونَ	يُبَشِّرُونَ	يُسِرُّونَ

KENDİMİZİ DENİYELİM

Burûc suresinin 1-6. ayetlerini, kırmızı renkli uzatan vav harfine dikkat ederek okuyunuz.

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾
قَتَلَ أَصْحَابُ الْأَخْذُودِ ﴿٤﴾ النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ ﴿٥﴾ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾

Ya (ي): Kendisinden önceki esreli harfin uzatılarak okunmasını sağlar. İnce harfleri "i" sesiyle; kalın harfleri "i-i" arası bir sesle uzatır.

DİNLEYELİM - OKUYALIM

Öğretmeninizin harfleri ... **اِ يِ تِ** şeklinde uzatarak okuyuşunu dinleyiniz. Harekesiz "ya" harfine dikkat ediniz. Siz de bütün harfleri aynı şekilde med harfi olan ya ile okuyunuz.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

اِخِي	اِبِي	اِذِي	اِلِي	اِفِي
اِكْتَابِي	اِعْلَمِي	اِلَّذِي	اِدِينِي	اِبْنِي
اِسْمِيعِ	اِقْدِيرِ	اِلَّذِينَ	اِعْلِمِ	اَلَيْمِ
اِظَالِمِينَ	اِكَاْفِرِينَ	اِفَاسِقِينَ	اِصَادِقِينَ	اِعَالَمِينَ
اِتْرَمِيهِمْ	اِابَائِلَ	اِابْلِيسَ	اِيُحْيِي	اِيُمِيتُ
اِحْكِمِ	اِحَاشِعِينَ	اِمُنْذِرِينَ	اِمُبَشِّرِينَ	اِنَسْتَعِينَ

DİKKAT EDELİM

Harflerin üstünde yer alan asar (˘) ve altında yer alan çeker (˙) işaretlerinin med harfi gibi harfleri uzatarak okuttuğuna dikkat ediniz.

KENDİMİZİ DENEYELİM

Fil suresini, kırmızı renkli uzatan "ya" harfine dikkat ederek okuyunuz..

الَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ ﴿١﴾ الَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ
﴿٢﴾ وَارْسَلْ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ ﴿٣﴾ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٤﴾ فَجَعَلَهُمْ
كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ ﴿٥﴾

3.6. Vav ve Ya Şeklinde Yazılan Elif

Kur'an yazısında elif harfi üç şekilde yazılır.

1. Genellikle, bildiğimiz elif (ا) şeklinde yazılır. Örnek: قَالَ ve أَيَّاكَ
2. Bazen vav (و) şeklinde yazılır. Örnek: صَلَوةٌ ve زَكَاةٌ
3. Bazen de ya (ي) şeklinde yazılır: عَلَى ve إِلَى

BULALIM

Kitabınızın "Yüzünden Okunacak Sureler ve Anlamları" bölümünden elif harfinin üç farklı yazılışına örnekler bulunuz.

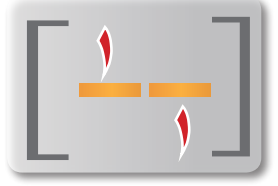
UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

سَلَوَى	أَبَى	بَلَى	عَلَى	إِلَى
تَقَوَى	عَيْسَى	مُوسَى	أَذَرَى	أَوَّلَى
اسْتَوَى	فَهْدَى	صَلَّى	تَعَالَى	حَتَّى
أَذْنَى	بُشْرَى	يُسْرَى	أُخْرَى	تَلَقَّى
مَنَوَى	فَسَوَّيْهُنَّ	نَجَّيْنَا	يَغْشَى	حُسْنَى
نَجْوَى	غَدْوَى	حَيَوَى	زَكَاةٌ	صَلَاةٌ

3.7. Uzatma (Asar-Çeker) İşareti

Kur'an yazısında, harfin üstüne konulan (') uzatma işaretine **asar**, altına konulan (_) uzatma işaretine **çeker** denir. Bu işaretler o harfin bir elif miktarı uzatılarak okunmasını sağlar.

TAHMİN EDELİM

Asar işareti bulunan harflerden sonra gizli bir med harfi vardır. Bu med harfini tahmin ediniz.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

ذَلِكَ	هَذَا	أَنْسَ	أَدَمَ	أَمَنْ
آيَاتُ	إِلَهِ	قُرْآنُ	هَرُونَ	إِسْحَاقَ
لَكِنَّ	أَخْرَهُ	أَتَيْنَا	رَحْمَنِ	أَمَّا
أَلِ عِمْرَانَ	أَلِ فِرْعَوْنَ	بَايَاتِنَا	أَذَانِهِمْ	سَمَوَاتٍ
مُسْتَقِيمَ	دِينُكُمْ	فِيهِ	اسْمُعِيلَ	إِبْرَاهِيمَ
أَرْبَعِينَ	شَيَاطِينِهِمْ	يُمِيتُكُمْ	تَجْرِي	عَلِيمٌ

KENDİMİZİ DENEYELİM

Bakara suresinin 25. ayetinde kırmızı renkle verilen "asar" ve "çeker" işaretine dikkat ederek okuyunuz.

وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا هَذَا الَّذِي رُزِقْنَا مِنْ قَبْلُ
وَأُتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٥﴾

4. Okunuşla İlgili Özel Durumlar

4.1. Elif Lam Takısı

Arapçada isimleri belirli yapma yollarından biri, ismin başına elif lam (ال) takısı (lam-ı tarif) getirmektir.

ا harflerinden biriyle başlayan kelimelerin başına elif lam takısı gelirse lam harfi cezimli olarak okunur.

Örnek: قَمَرٌ (el-Kameru) ▶

ARAŞTIRALIM

Şemsî harfler ve kamerî harfler ifadelerini araştırınız ve elif lam takısı ile irtibatını açıklayınız.

ث ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن harflerinden biriyle başlayan kelimelerin başına elif lam takısı gelirse lam harfi yazılır fakat okunmaz. Sonraki harf şeddeli okunur.

Örnek: شَمْسٌ (Eş-şemsü) ▶

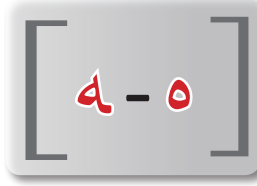
UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

الْحَمْدُ	الْكِتَابُ	الْأَرْضُ	الْغَيْبُ	الْمَغْضُوبُ
الْمُسْتَقِيمُ	الْفَاسِقِينَ	الْخَاسِرُونَ	الْمُفْسِدُونَ	الْمُفْلِحُونَ
السَّلَامُ	التَّوَابُ	النَّاسُ	الشَّيْطَانُ	الضَّلَالَةُ
الدِّينُ	الصِّرَاطُ	الرَّحْمَنِ	الرَّحِيمِ	الصَّمَدُ
الْقُرْآنُ	الْعَالَمِينَ	الْكَافِرِينَ	الْخَالِقُ	الْكَرِيمُ
التَّيْنِ	الرَّسُولُ	الظَّالِمُونَ	الصَّلَاةُ	الزَّكَاةُ

4.2. Zamir ve Okunuşu

Kur'an tilavetinde zamirin (٤-٥) özel bir okunuşu vardır. Kendisinden önceki harf harekeli olduğunda zamir uzatılarak okunur. Önceki harf cezimli veya sakin olduğunda ise zamir uzatılmaz.

ARAŞTIRALIM

Uzatılarak okunan zamirden sonra gizli bir med harfi vardır. Bu med harflerini tahmin ediniz.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

لَهُ	مَالُهُ	رَبُّهُ	وَحْدَهُ	حَوْلَهُ
عِنْدَهُ	كُلُّهُ	قَلْبُهُ	بَيْنَهُ	عِلْمُهُ
بِهِ	مِثْلُهُ	رُسُلُهُ	خَيْرُهُ	شَرُّهُ
مِثْلَاقِهِ	مِنْ بَعْدِهِ	بِأَمْرِهِ	لِقَوْمِهِ	كُتُبِهِ
فِيهِ	بَنِيهِ	قَتْلُوهُ	فَعْلُوهُ	عَلَّمْنَاهُ
أَتَيْنَاهُ	مِنْهُ	عَنْهُ	إِلَيْهِ	عَلَيْهِ

KENDİMİZİ DENEYELİM

Nasr suresinin ayetlerinde kırmızı renkle verilen kelimeleri zamire dikkat ederek okuyunuz.

إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ﴿١﴾ وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا
﴿٢﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا ﴿٣﴾

4.3. Med-Kasr Kelimeleri

Kur'an-ı Kerim'de bazı kelimelerin altında küçük ve eğik olarak "med" (مد) veya "kasr" (قصر) işaretleri yer alır.

Med işareti, altında bulunduğu harfin uzatılarak okunacağını gösterir.

Örnek: يَرَأُونِ

Kasr işareti, altında bulunduğu harfin uzatılmadan okunacağını gösterir.

Örnek: أَنَا

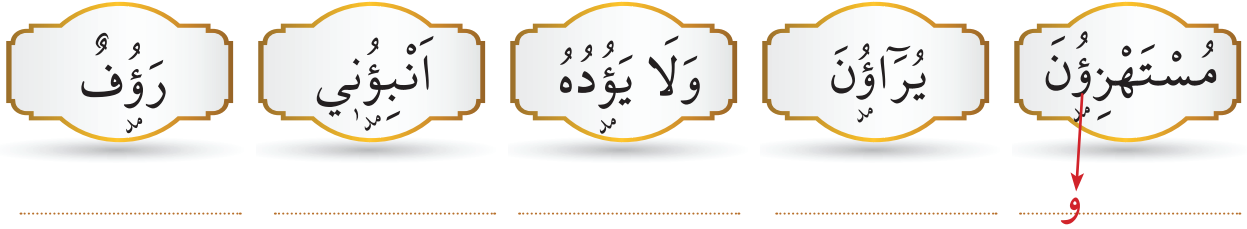

BULALIM

Kitabınızın "Yüzünden Okunacak Sureler" bölümünden med ve kasr kelimelerine örnekler bulunuz.

UYGULAYALIM

Aşağıdaki kelimeleri okuyarak örnekte olduğu gibi med harflerini gösteriniz.

4.4. Okunmayan Elif

Elif harfi, bazen yazıldığı hâlde okunmaz. Örneğin, قَالُوا kelimesindeki birinci elif (ا), kaf (ق) harfinin uzatılmasını sağlar. Fakat kelimenin sonundaki elifin okunuşa herhangi bir etkisi yoktur.

Elif lam takısının hemzesi, kendisinden önce harekeli bir harf geldiğinde okunmaz.

Örnek:

الْكِتَابُ ◀ بِالْكِتَابِ
الَّذِينَ ◀ يَوْمَ الدِّينِ

UYGULAYALIM

Aşağıdaki örnekleri okuyunuz.

قَالُوا	كَانُوا	أَمِنُوا	كَفَرُوا
وَاعْبُدُوا	وَاسْجُدُوا	وَارْكَعُوا	وَأَفْعَلُوا
مَشَوْا	دَعَوْا	خَلَوْا	وَتَوَاصَوْا
ذَلِكَ الْكِتَابُ	بِالْغَيْبِ	غَيْرِ الْمَغْضُوبِ	وَمَا فِي الْأَرْضِ
إِهْدِنَا الصِّرَاطَ	وَلَا الضَّالِّينَ	وَمِنَ النَّاسِ	فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي
مِنَ الْمَاءِ	هُمْ السُّفَهَاءُ	وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ	وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ

4.5. Hurûf-u Mukatta'a

Hurûf-u Mukatta'a, sözlükte "kesik harfler" anlamına gelir. Bir veya birkaç harften oluşur. Kur'an-ı Kerim'in yirmi dokuz suresi bu harflerle başlar.

Kur'an-ı Kerim'e özgü olan Hurûf-u Mukatta'anın özel bir okunuş şekli vardır. Bu harfler, harekesiz olarak yazılır ve isimle-riyle okunur.

Örnek: **آلَمْ** (okunuşu) **آلِفْ لَامْ مِيمْ**

Uygulayalım bölümündeki örneklerden bir kısmı ileride öğreneceğiniz Medd-i Lâzım ve Medd-i Ârız ile ilgili olduğu için öğretmeninizin okuyuşunu dikkatli dinledikten sonra tekrar ediniz.

UYGULAYALIM

Kur'an'da bazı surelerin başında bulunan mukatta'a harflerini okuyunuz.

Başında Bulunduğu sure	Okunuşu	Yazılışı
Bakara, Âl-i İmrân, Rum, Ankebût, Lokman, Secde	أَلِفْ لَامْ مِيمْ	آلَمْ
A'râf	أَلِفْ لَامْ مِيمْ صَادُ	آلْمَصَّ
Yunus, Hud, Yusuf, İbrahim, Hicr	أَلِفْ لَامْ رَا	آلَزَّ
Ra'd	أَلِفْ لَامْ مِيمْ رَا	آلْمَرْ
Meryem	كَافْ هَا يَا عَيْنُ صَادُ	كَهْيَعَصَّ
Tâhâ	طَا هَا	طَهْ
Şuarâ, Kasas	طَا سَيْنُ مِيمْ	طَسَمْ
Neml	طَا سَيْنُ	طَسْ
Yâsîn	يَا سَيْنُ	يَسْ
Sâd	صَادُ	صَّ
Mü'min, Fussilet, Zuhruf, Duhân, Câsiye, Ahkâf, Şûrâ	حَا مِيمْ	حَمْ
Şûrâ	حَا مِيمْ عَيْنُ سَيْنُ قَافُ	حَمْ عَسَقَ
Kâf	قَافُ	قَ
Kalem	نُونُ	نَ

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki harfler için uygun olan seçenekleri (✓) ile işaretleyiniz.

HARFLER	Kendinden sonraki harfe bitişir.	Kalın sesle okunur.	İnce sesle okunur.	Boğaz harfidir.	Dudak harfidir.	Peltektil.	Med (sakin hâlde) harfidir.	Kendisinden önce elif lam takısı geldiğinde, lam harfi okunmaz.
ت	✓		✓					✓
ث								
خ								
ذ								
ز								
س								
ص								
ض								
ظ								
ف								
م								
و								
ي								

B. Aşağıdaki bilgilerden doğru olanı “D”, yanlış olanı “Y” ile işaretleyiniz.

- (.....) (ض) harfinin Türkçe karşılığı “Z” harfidir.
- (.....) (و) harfi çıkarılırken dudaklar ileri uzatılmaz.
- (.....) Şeddeli harf, aslında iki harften oluşur.
- (.....) Tenvin, Arapçada sadece isimlerin sonunda bulunur.
- (.....) Harekesiz (و) harfi, kendinden önceki esreli harfi uzatır.
- (.....) قصر kelimesi, altında bulunduğu harfin uzatılarak okunacağını gösterir.
- (.....) عِنْدَهُ kelimesindeki zamir uzatılarak okunur.
- (.....) مِثْلُهُ kelimesinde, uzatılarak okunan zamirden sonraki gizli med harfi (و) harfidir.
- (.....) اللَّهُ kelimesinde, Allah lafzındaki (ل) harfi kalın okunur.
- (.....) Başına elif lam (أَل) takısı alan kelimeler, sonuna tenvin almazlar.

C. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki kelimelerin hangisinde med harfi olan elif vardır?

- A) فَارَغَبْ
- B) مَشَوْا
- C) وَاعْبُدُوا
- D) كَانُوا
- E) بِالْغَيْبِ

2. Aşağıdaki kelimelerin hangisinde kalın sesle okunan harf vardır?

- A) الدِّينُ
- B) قَتَلُوهُ
- C) الزَّكَاةُ
- D) الْمُفْسِدُونَ
- E) هَذَا

3. Aşağıdaki kelimelerin hangisinde zamir uzatılmaz?

- A) فَعَلُوهُ
- B) رَبِّهِ
- C) بِأَمْرِهِ
- D) لَهُ
- E) بَيْنَهُ

4. Aşağıdakilerden hangisi و şeklinde yazılmış elif değildir?

- A) صَلَوةٌ
- B) غَدَوةٌ
- C) سَلَوِي
- D) نَجَوةٌ
- E) زَكوةٌ

5. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) خ ص ض ط ظ غ ق harfleri kalın okunur.
- B) Kur'an harflerini seslendiren işaretlere "hareke" denir.
- C) Kendisinden önceki harf harekeli olduğunda zamir uzatılarak okunur.
- D) İki üstün, yuvarlak te (ة) ve hemze (ء) harflerinin üzerine elif (ا) desteği ile yazılır.
- E) Kur'an-ı Kerim'in yirmi dokuz suresi Hurûf-ı Mukatta'a ile başlar.

2.ÜNİTE

OKUNACAK, EZBERLENECEK DUALAR VE ANLAMLARI

(Sübhânallah: Allah (c.c) her türlü kusur ve noksanlıktan uzaktır.)

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. "İki rekatlık bir namazda hangi dualar okunur?" Araştırınız.
2. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nden "Kunut" maddesini okuyarak öğrendiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Müezzinliğin fazileti ile ilgili hadis-i şerifleri içeren pano hazırlayınız.
4. Peygamber Efendimiz'e salavat getirmenin fazileti ile ilgili hadisler bulunuz.

1. Kelime-i Tevhid, Kelime-i Şehadet ve Anlamları

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

BİRLİKTE OKUYALIM

Kelime-i tevhit ve kelime-i
şehadeti öğretmeninizden sonra
birlikte tekrar ediniz.

OKUYALIM

Kelime-i tevhidin işlendiği bir
şii sınıfınızda okuyunuz.

Kelime-i Tevhidin Anlamı

Allah'tan (c.c) başka ilah yoktur. Muhammed (s.a.v) O'nun elçisidir.

Kelime-i Şehadetin Anlamı

Ben şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şahadet ederim ki Muhammed (s.a.v) onun kulu ve elçisidir.

PAYLAŞALIM

Hiz. Ömer'in (r.a.) Müslüman oluşuyla ilgili bilgilerinizi hatırlayınız. Kelime-i şahadeti söyleyerek İslam'ı kabul etmesi onun hayatını ve davranışlarını nasıl etkiledi? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

Hiz. Ömer (r.a.)

2. Eûzü Besmele ve Anlamı

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Eûzü Bismelenin Anlamı

Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

OKUYALIM

Öğretmeninizden Eûzü Besme-
lenin okunuşunu dinledikten sonra
arkadaşlarınızla birlikte okuyunuz.

ARAŞTIRALIM

Peygamber Efendimizin öğret-
tiği Eûzü Besmele (istiâze) çeşitle-
rini araştırınız ve bunları gruplar
halinde okuyunuz.

"Kur'an okuyacağın zaman, kovul-
muş şeytandan Allah'a sığın."

(Nahl suresi, 98. ayet.)

Bismelenin
farklı hatlarını
içeren bir pano
oluşturunuz.

BİLGİ KUTUSU

Kur'an-ı Kerim okumaya *istiâze* ile başlarız. İstiâze,
her türlü kötülükten, bela, musibet ve şeytanın kan-
dırmacasından Allah'a (c.c) sığınmak demektir. Halk
dilinde bu "Eûzü çekmek" olarak da ifade edilir.

أَعُوذُ بِاللَّهِ
مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

3. Tekbir ve Anlamı

اللَّهُ أَكْبَرُ ۞ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَاللَّهُ أَكْبَرُ ۞ اللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ ۞

Tekbirin Anlamı

Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür. Allah en büyüktür. Bütün övgüler Allah'adır.

YARIŞALIM

Üç arkadaşınızı jüri üyesi olarak belirleyiniz. Yarışma grupları oluşturunuz. Tekbiri en güzel okuyan grubu seçiniz.

Bayram tekberi,
17. yüzyılın ünlü
bestekârlarından
Mustafa İtrî tarafından
bestelenmiştir.

BİLGİ KUTUSU

Tekbir, günlük hayatımızda hemen hemen her zaman okunur. Özellikle de kurban bayramında arefe günü sabah namazından, bayramın üçüncü günü ikindi namazına kadar farz namazlardan sonra okunur. Kurban bayramında okunan tekbire "teşrik tekberi" denir.

YORUMLAYALIM

Süleymaniye'de Bayram Sabahı

...

Büyük Allah'ı anarken bir ağızdan herkes,
Nice bin dalgalı "tekbir" oluyor tek bir ses,

...

Gördüm ön safta oturmuş nefer esvaplı biri,
Dinliyor vecd ile tekrar alınan "tekbir"i.

...

(Yahya Kemal Beyatlı, Kendi Gök Kubbemiz, s. 102.)

Yukarıdaki dizeleri yorumlayınız.

4. Salatü Selam ve Anlamı

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ
الْاُمِّيِّ وَعَلٰى اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ وَسَلِّمْ

Salatü Selamın Anlamı

Allah'ım! Ümmi Peygamber Efendimiz Muhammed'e, onun ailesine ve ashabına rahmet ve selam et.

YARIŞALIM

Üç arkadaşınızı jüri üyesi olarak belirleyiniz. Yarışma grupları oluşturunuz. Salatü selamı en güzel okuyan grubu seçiniz.

Teravih namazlarında, bayramlarda ve dinî merasimlerde, topluca salatü selam okuduğunuzda neler hissedersiniz? Duygularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

BİLGİ KUTUSU

مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ kelimenin ortasındaki "nun" harfi kaynaştırma harfi olarak yazılarak kelimelerin birbirine bağlanarak okunmasını sağlar.

PAYLAŞALIM

"Allah ve melekleri, Peygamber'e çok salavat getirirler. Ey müminler! Siz de ona salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin."

(Ahzâb suresi, 56. ayet.)

Yukarıdaki ayetin yorumunu bir tefsir kitabından okuyunuz ve bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

5. "Rabbi Yessir" Duası ve Anlamı

رَبِّ يَسِّرْ وَلَا تُعَسِّرْ رَبِّ تَمِّمْ بِالْخَيْرِ

Rabbi Yessir 'in Anlamı:

Rabb'im! İşimi kolaylaştır, zorlaştırma. Rabb'im! İşimi hayırla tamamla.

YARIŞALIM

Üç arkadaşınızı jüri üyesi olarak belirleyiniz. Yarışma grupları oluşturunuz. Rabbi Yessir duasını en güzel okuyan grubu seçiniz.

Gruplara ayrılarak
"Rabbi Yessir"
duasını koro halinde okuyunuz.

6. Amentü ve Anlamı

أَمَنْتُ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ مِنْ
اللَّهِ تَعَالَى وَالْبَيْعُ بَعْدَ الْمَوْتِ
حَقٌّ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

Amentü'nün Anlamı

Ben Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere yani hayır ve şerrin Yüce Allah'ın takdiriyle olduğuna iman ettim. Ölümden sonra tekrar dirilmek apaçık bir gerçektir. Ben şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şehadet ederim ki Hz. Muhammed (s.a.v) O'nun kulu ve elçisidir.

BULALIM

Amentü'nün anlamını etkileşimli tahtaya yazınız. Öğretmeninizin gösterdiği bölümün Arapçasını söyleyiniz.

Amentü duasını,
öğretmeninizle
birlikte tekrar ediniz.

7. Ezan, Kamet ve Anlamları

Ezan

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ
أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ
حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ
حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ
لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

Ezanın Anlamı

Allah en büyüktür. Allah en büyüktür.
Allah en büyüktür. Allah en büyüktür.
Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur.
Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur.
Şehadet ederim ki Hz. Muhammed (s.a.v)
Allah'ın elçisidir.

Şehadet ederim ki Hz. Muhammed Allah'ın
elçisidir.
Haydi namaza! Haydi namaza!
Haydi kurtuluşa! Haydi kurtuluşa!
Allah en büyüktür. Allah en büyüktür.
Allah'tan başka ilah yoktur.

BİLGİ KUTUSU

Sabah ezanında, "Hayye ale'l-felah" cümlelerinden sonra iki defa الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ
"Namaz uykudan hayırlıdır." denilir.

Kamette, "Hayye ale'l-felah" cümlelerinden sonra iki defa قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ
"Namaz başlıyor." denilir.

YARIŞALIM

Usulüne uygun olarak ezanı en güzel okuyan arkadaşınızı belirleyiniz.

DİNLEYELİM

Öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden vakitlere ve makamlara göre okunan ezan örneklerini dinleyerek arkadaşlarınızla birlikte tekrar ediniz.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Peygamber Efendimiz'in ezan okunurken müezzinin söylediklerinin tekrar edilmesini ve arkasından şu duanın okunmasını tavsiye ettiğini biliyor muydunuz?

اَللّٰهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ ۝ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ ۝ اَتِ مُحَمَّدًا ۝ الْوَسِيْلَةَ ۝ وَالْفَضِيْلَةَ ۝ وَالدَّرَجَةَ الرَّفِيْعَةَ ۝ وَاَبْعَثْهُ مَقَامًا مَّحْمُوْدًا ۝ الَّذِي وَعَدْتَهُ ۝
اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيْعَادَ ۝

Anlamı

"Ey şu tam davetin ve vakti gelen namazın sahibi olan Rabbim! Muhammed aleyhisselama şefâat vesilesini ve üstünlüğünü ve yüksek dereceleri ver. Ve onu kendisine vaadettiğin makam-ı mahmuda (övülmüş makama) ulaştır. Şüphesiz ki sen vaadinden dönmezsın."

YORUMLAYALIM

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:

Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.

Bu ezanlar -ki şهادetleri dinin temeli-

Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

Mehmet Âkif ERSOY

İstiklâl Marşı'nın yukarıdaki kıtasında şair, İslam ile ezan arasında nasıl bir ilişki kurmuştur? Açıklayınız.

8. Sübhâneke Duası ve Anlamı

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ
وَتَبَارَكَ اسْمُكَ ۞ وَتَعَالَى جَدُّكَ ۞
وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ ۞ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ ۞

BİLGİLERİMİZİ PAYLAŞALIM

Sübhâneke, Tahiyat, Salli Barik, Rabbenâ ve Kunut duaları nerede ve ne zaman okunur? Sübhâneke duasında “وَجَلَّ ثَنَاؤُكَ” ne zaman okunur? Bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

EZBERDEN OKUYALIM

Sübhâneke duasını öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden dinleyiniz. Sonra da mahreçlerine dikkat ederek sırayla okuyunuz.

Sübhâneke Duasının Anlamı

Allah'ım! Sen her türlü eksiklikten uzaksın. Seni daima böyle över ve sana hamd ederim. Senin adın mübarektir. Senin şanın yücedir. Senin övgün uludur. Senden başka ilah yoktur.

Sübhâneke
duasında Yüce
Allah'ın hangi özelliği
vurgulanmaktadır?
Söyleyiniz.

BİLGİ KUTUSU

Şafii mezhebinde En'am suresi 79. ve 162. ayetler, namazın başında Sübhâneke duası yerine okunur:

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٧٩﴾
قُلْ إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦٢﴾

Anlamı: Ben hanif (batıl dinlerden uzaklaşmış) olarak yüzümü gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah'a çevirdim ve ben müşriklerden değilim. Şüphesiz benim namazım, ibadetlerim, hayatım ve ölümüm, hepsi âlemlerin Rabbi Allah içindir. Onun hiçbir ortağı yoktur. Ben, bununla emrolundum ve ben Müslümanlardanım.

9. Tahiyat Duası ve Anlamı

التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ
السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ
وَبَرَكَاتُهُ
الصَّالِحِينَ
وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

GRUP HALİNDE OKUYALIM

Tahiyat duasını öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden dinleyiniz. Daha sonra gruplar hâlinde sesli olarak okuyunuz.

Tahiyat duasını beş bölüme ayırınız ve her biriniz sırayla birer bölümü ezberden okuyunuz.

Tahiyat Duasının Anlamı

Selamlar, saygılar ve en güzel sözler Allah içindir. Ey Peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun. Bizlere ve Allah'ın salih kullarına da selam olsun. Ben şahadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur. Yine şahadet ederim ki Muhammed O'nun kulu ve elçisidir.

BİRLİKTE OKUYALIM

Sınıfınızı üç gruba ayırınız. Her bir grup Tahiyat duasının anlamından birer cümleyi koro hâlinde okusun. Şahadet cümlesinin anlamını ise hep birlikte okuyunuz.

ARAŞTIRALIM

Tahiyat dualarının nerede okunduğunu araştırınız.

10. Salli, Barik Duaları ve Anlamları

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ
 كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰى
 اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ ۝ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ۝

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ
 كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيْمَ وَعَلٰى
 اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ ۝ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ ۝

BULALIM

Öğretmeninizden veya interaktif öğretim materyallerinden Salli ve Barik dualarını dikkatlice dinleyerek “Muhammedin ve alâ âli”, “alâ ibrâhîme” ve “hamîdün mecîd” kelimelerinin okunuşundaki farklılıkları bulunuz.

Salli ve Barik Dualarının Anlamı

Allah'ım! Hazreti Muhammed'e ve onun ailesine rahmet et. Tıpkı Hazreti İbrahim'e ve ailesine rahmet ettiğin gibi. Şüphesiz sen her türlü övgüye layık olansın ve çok yücesin.

Allah'ım! Hazreti Muhammed'i ve onun ailesini mübarek kıl. Tıpkı Hazreti İbrahim'i ve ailesini mübarek kıldığın gibi. Şüphesiz sen her türlü övgüye layık olansın ve çok yücesin.

DÜŞÜNELİM

Peygamber Efendimiz ile Hz. İbrahim'in (a.s.) hayatı arasında tevhit inancını insanlara anlatma bakımından nasıl bir ilişki vardır? Düşününüz.

Salli ve Barik dualarını, öğretmeninizle birlikte okuyunuz.

11. Rabbena Duaları ve Anlamları

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ
حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ
يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

OKUYALIM

Rabbena dualarının Kur'an-ı Kerim'de geçtiği yerleri (Bakara suresi, 201. ve İbrahim suresi, 41. ayet) bularak duaları okuyunuz.

OKUYALIM

Sınıfınızı iki gruba ayırınız. Rabbena dualarını ve anlamlarını karşılıklı olarak birlikte tekrar ediniz.

Rabbena Dualarının Anlamları

Ey Rabbimiz! Bize hem bu dünyada hem de ahirette iyilik ve güzellik ver. Bizi cehennem ateşinin azabından koru.

Ey Rabbimiz! Hesabın görüleceği günde beni, annemi, babamı ve bütün müminleri bağışla.

YORUMLAYALIM

“... İnsanlardan bazıları “Ey Rabb’imiz! Bize vereceğini bu dünyada ver!” derler. Böyle kim-selerin ahirette hiç nasipleri yoktur. Bazıları da, “Ey Rabb’imiz! Bize hem bu dünyada hem de ahirette iyilik ve güzellik ver. Bizi ateşin azabından koru.” derler. İşte onlar, kazandıklarının hayır ve bereketini fazlasıyla görürler. Allah hesabı çabuk görendir.”

(Bakara suresi, 200-202. ayetler.)

Yukarıdaki ayetleri yorumlayınız.
Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşın.

12. Namazdaki Tesbihler ve Anlamları

Namaz tesbihleri, namaz kılarken okunan dua ve zikirlerdir. Bunların bir kısmı namazda bir kısmı da namaz bittikten sonra okunur.

Namazda Okunan Tesbihler

Uygulama	Anlamı	Tesbihat
Tekbir; namaza başlarken, rükûya ve secdeye giderken, iki secde arasında ve otururken söylenir.	Allah en büyüktür.	اللَّهُ أَكْبَرُ
Rükûda üç defa söylenir.	Ulu Rabbim her türlü eksiklikten uzaktır.	سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ
Rükûdan doğrulurken söylenir.	Allah, kendisine hamd edeni ıştır.	سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ
Rükûdan tam doğrulunca söylenir.	Rabbimiz! Her türlü övgü sanadır.	رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ
Secdede üç defa söylenir.	Yüce Rabbim her türlü eksiklikten uzaktır.	سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى
Sağa ve sola selam verirken söylenir.	Allah'ın selamı ve rahmeti üzerinize olsun.	السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ

Namazdan Sonra Okunan Tesbihler

Uygulama	Anlamı	Tesbihat
Her selamdan sonra okunur.	Allah'ım! Esenlik veren, her türlü noksanlıktan uzak olan sensin. Ey celal ve ikram sahibi, sen ne yücesin!	اللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلَامُ وَ مِنْكَ السَّلَامُ ۞ تَبَارَكْتَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ
Namazın sonunda okunur.	Peygamberimize salat olsun.	عَلَيَّ رَسُولِنَا صَلَوَاتُ
Namazın sonunda okunur.	Allah her türlü eksiklikten uzaktır. Hamd O'nadır. Allah'tan başka ilah yoktur. Allah en büyüktür. Güç ve kuvvet ancak yüce ve ulu olan Allah'ın elindedir.	سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ ۞ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ
Namazın sonunda otuz üçer (33) defa okunur.	Allah her türlü eksiklikten uzaktır.	سُبْحَانَ اللَّهِ
	Hamd (her türlü övgü) Allah'adır.	الْحَمْدُ لِلَّهِ
	Allah en büyüktür.	اللَّهُ أَكْبَرُ
Namazın sonunda okunur.	Allah'tan başka ilah yoktur. O tek-tir, ortağı yoktur. Mülk ona aittir. Bütün övgüler onadır. O'nun her şeye gücü yeter. Sonsuz lütuf sahibi, yüceler yücesi Rabb'im her türlü eksiklikten uzaktır.	لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ۞ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۞ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَلِيِّ الْأَعْلَى الْوَهَّابِ ۞

13. Kunut Duaları ve Anlamları

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَغِيْثُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ وَنَسْتَهْدِيْكَ
وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنُتُوْبُ اِلَيْكَ وَنَتَوَكَّلُ
عَلَيْكَ وَنُشْنِيْ عَلَيْكَ الْخَيْرَ كُلَّهُ نَشْكُرُكَ
وَلَا نَكْفُرُكَ وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ

اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّيْوْنَ سَجْدًا وَ اِلَيْكَ
نَسْعِيْ وَنَخْفِدُ نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشِيْ
عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحِقٌ

OKUYALIM

Kunut dualarını öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden dinleyiniz.
Daha sonra gruplar hâlinde sesli olarak mahreçlerine dikkat ederek okuyunuz.

Kunut Dualarının Anlamı

Allah'ım! Biz yalnız senden yardım dileriz. Bizi bağışlamayı ve doğru yola iletmeni isteriz. Sana iman ederiz. Tövbe edip sana döneriz. Sana güveniriz. Bütün hayırları senden bilir, seni överiz. Sana şükreder, nankörlük etmeyiz. Sana karşı gelenlerle ilişkimizi keser, onları terk ederiz.

Allah'ım! Biz ancak sana ibadet ederiz. Yalnız senin için namaz kılar ve sana secde ederiz. Yalnız sana ulaşacak işlere koşar ve senin rızan için çalışıp çabalarız. Rahmetini umar, azabından korkarız. Şüphesiz ki senin azabın kâfirlere ulaşacaktır.

EZBERLEYELİM

Etkileşimli tahtaya yansıtılan kunut dualarının bazı kelimelerini kapatarak kapatılan kelimeleri ezberden okumaya çalışınız.

SIRALAYALIM

Kunut dualarında Rabbimize verdiğimiz sözleri maddeler hâlinde sıralayınız.

ARAŞTIRALIM

Kunut dualarının nerede ve ne zaman okunduğunu araştırınız.

OKUYALIM

İkişerli gruplara ayrılarak namazdaki tesbihlerin Arapçasını ve Türkçe anlamını karşılıklı okuyunuz.

BİLGİ KUTUSU

Şafiî mezhebine göre namazda Kunut duası yerine şu dualar okunur;

اَللّٰهُمَّ اهْدِنِيْ فَيَمَنْ هَدَيْتَ ۝ وَعَافِنِيْ فَيَمَنْ عَافَيْتَ ۝ وَتَوَلَّنِيْ
فَيَمَنْ تَوَلَّيْتَ ۝ وَبَارِكْ لِّيْ فَيَمَا اَعْطَيْتَ ۝ وَقِنِيْ شَرَّ مَا قَضَيْتَ ۝
فَاِنَّكَ تَقْضِيْ وَلَا يُقْضٰى عَلَيْكَ ۝ وَ اِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَاَلَيْتَ ۝
وَلَا يَعْزُّ مَنْ عَادَيْتَ ۝ تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ ۝ فَلَكَ الْحَمْدُ
عَلٰى مَا قَضَيْتَ ۝ اَسْتَغْفِرُكَ اللّٰهُمَّ وَاَتُوْبُ اِلَيْكَ ۝ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰى
سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَّ عَلٰى اٰلِهٖ وَ صَحْبِهٖ وَسَلَّم ۝

Anlamı: Allah'ım! Hidayete erdirdiklerinle beraber beni de hidayete erdir, afiyet verdiklerinle beraber bana da afiyet ver, himaye ettiklerinle beraber beni de himaye et, verdiklerini benim için bereketli kıl, hükmettiğin şeylerin şerrinden beni koru. Çünkü sen hükmedersin, sana hükmedilmez, himaye ettiğin kimse zelil olmaz, zelil ettiğin kimse de aziz olmaz, hayır ve bereketin çoktur, sen çok yücesin. Hükmettiğin şeyler üzerine hamd sana mahsustur. Allah'ım, senden mağfiret diliyor ve sana tövbe ediyorum. Allah'ın salat ve selamı, Efendimiz Muhammed'in (s.a.v), âlinin ve ashabının üzerine olsun.

14. Cenaze Namazı Duaları ve Anlamları

Cenaze erkeğe şu dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا
وَأُنثَانَا ۝ اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ ۝ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا
فَتَوَفَّهُ عَلَيَّ الْإِيْمَانَ ۝ وَخُصَّ هَذَا الْمَيِّتَ بِالرُّوحِ وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ
وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْوَانِ ۝ اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ مُحْسِنًا فَزِدْ فِيْ اِحْسَانِهِ وَاِنْ
كَانَ مُسِيئًا وَتَجَاوَزْ عَنْهُ ۝ وَلَقَّهِ الْاَمْنَ وَالْبُشْرَى وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفَى
بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ۝

Cenaze kadınsa şu dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا
وَأُنثَانَا ۝ اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ ۝ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا
فَتَوَفَّهُ عَلَيَّ الْإِيْمَانَ ۝ وَخُصَّ هَذِهِ الْمَيِّتَةَ بِالرُّوحِ وَالرَّاحَةِ وَالرَّحْمَةِ
وَالْمَغْفِرَةِ وَالرِّضْوَانِ ۝ اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَتْ مُحْسِنَةً فَزِدْ فِيْ اِحْسَانِهَا وَاِنْ
كَانَتْ مُسِيئَةً فَتَجَاوَزْ عَنْهَا ۝ وَلَقَّهَا الْاَمْنَ وَالْبُشْرَى وَالْكَرَامَةَ وَالزُّلْفَى
بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ ۝

Cenaze Namazı Dualarının Anlamı

Allah'ım! Hayatta kalanlarımızı, ölenlerimizi, burada olanlarımızı ve olmayanlarımızı, küçüklerimizi, büyüklerimizi, erkeklerimizi ve kadınlarımızı bağışla.

Allah'ım! Bizlerden kimi yaşatırsan onu İslam üzere yaşat ve kimin de ruhunu teslim alırsan onun ruhunu iman üzere teslim al. Özellikle vefat eden bu kişiyi kolaylığa, rahata, mağfirete ve rızana ulaştır.

Allah'ım! Eğer bu vefat eden kişi, iyi kimse ise sevabını artır, günahkâr ise onu affet. Ey merhameti bol olan Allah'ım! Bu kişiye rahmetinle emniyet, sevinç, ikram ve katından bir yakınlık nasip et.

Cenaze erkek çocuksa şu dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا
وَأُنثَانَا ۝ اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ ۝ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا
فَتَوَفَّهُ عَلَيَّ الْإِيْمَانَ ۝ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا وَاجْعَلْهُ لَنَا أَجْرًا وَذُھْرًا
وَاجْعَلْهُ لَنَا شَفِيعًا وَمُشَفَّعًا بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ۝

Cenaze kız çocuksa şu dua okunur:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا
وَأُنثَانَا ۝ اَللّٰهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ ۝ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا
فَتَوَفَّهُ عَلَيَّ الْإِيْمَانَ ۝ اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا فَرَطًا وَاجْعَلْهَا لَنَا أَجْرًا وَذُھْرًا
وَاجْعَلْهَا لَنَا شَفِيعَةً وَمُشَفَّعَةً بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ۝

Çocuk Cenaze Namazı Dualarının Anlamı

Allah'ım! Hayatta kalanlarımızı, ölenlerimizi, burada olanlarımızı ve olmayanlarımızı, küçüklerimizi, büyüklerimizi, erkeklerimizi ve kadınlarımızı bağışla.

Allah'ım! Bizlerden kimi yaşatırsan onu İslam üzere yaşat ve kimin de ruhunu teslim alırsan onun ruhunu iman üzere teslim al.

Allah'ım! Sen onu bizim için önden gönderilmiş bir sevap vesilesi yap, ecir vesilesi ve ahiret azığı eyle, onu bize şefaati kabul edilen bir şefaatchi eyle.

BİLGİ KUTUSU

Cenaze namazında birinci tekbirden sonra sübhâneke, ikinci tekbirden sonra salli-bârik ve üçüncü tekbirden sonra cenaze namazı duası okunur; dördüncü tekbirle beraber selam verilir.

SIRALAYALIM

Cenaze namazı dualarında erkekler ve kadınlar için olan bölümlerdeki yazılış ve okunuş farklılıklarını sıralayalım.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki dualar için uygun olan seçenekleri (✓) ile işaretleyiniz.

DUALAR	Bayramlarda	Vitr namazında	Kur'an okumaya başlarken	Namazdaki ilk oturuşta	Namazın ilk rekâtında	Namazdaki son oturuşta	Farz namazlardan önce	Teravih namazı aralarında	Namaz vaktinde
Eûzü-Besmele									
Tekbir									
Salatü Selam									
Ezan									
Kamet									
Sübhâneke Duası					✓				
Tahiyyat Duası									
Salli ve Barik Duaları									
Rabbena Duaları									
Kunut Duaları									

B. Aşağıdaki cümlelerin hangi dualara ait olduğunu yazınız.

1. الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ ۝ نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ ۝
2. إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۝ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ۝
3. وَتَعَالَى جَدُّكَ ۝ وَالْبَعْثُ بَعْدَ الْمَوْتِ حَقٌّ ۝ وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتُوبُ
4. إِلَيْكَ ۝ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ۝ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۝
5. قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ ۝ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ ۝
6. وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْخَيْرَ كُلَّهُ نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ ۝ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ ۝ اَللَّهُمَّ
7. مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَآخِئْهُ عَلَيَّ الْإِسْلَامَ ۝ سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ۝
8. وَ عَلَيَّ إِلَهٍ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ ۝

1. Sabah ezanı

9.

2.

10.

3.

11.

4.

12.

5.

13.

6.

14.

7.

15.

8.

16.

3.ÜNİTE

KUR'AN-I KERİM'İ DOĞRU VE GÜZEL OKUMA: TECVİD

(Bismillahirrahmanirrahîm.)

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. Furkân suresinin 32. ve Müzzemmil suresinin 4. ayetlerinin anlamını Kur'an-ı Kerim mealinden okuyunuz.
2. Kur'an'ı güzel okuyan bir kârinin okuyuşunu interaktif öğretim materyallerinden dinlerken yüzünden de takip ediniz. Okuyucunun uzatarak okuduğu yerlere dikkat ediniz.
3. Kur'an'ı güzel okuyan bir büyüğünüzle "Kur'an'ı Güzel Okumanın Önemi ve Kur'an'ı Güzel Okumada Öğreticinin Rolü" üzerine röportaj yapınız. Elde ettiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. Tecvidin Tanımı, Amacı ve Önemi

Sözlükte bir şeyi güzel yapmak ve süslemek anlamına gelen tecvid, Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okuma kurallarını içeren bir ilimdir. Daha özel bir tanımla **tecvid**, Kur'an harflerinin mahreç ve sıfatlarını ele alan ilimdir. Bu ilmin konusu, Kur'an-ı Kerim'in harfleridir.¹

Yüce Allah, Kur'an'ın "tertil" üzere indirildiğini bildirmiştir.² "**Kur'an'ı tertil üzere oku!**"³ emriyle de Peygamberimize ve onun şahsında bütün Müslümanlara bir sorumluluk yüklemiştir. Ayette geçen "tertil" kelimesinin manasını Hz. Ali (r.a) "harflerin güzel çıkarılması ve durulacak yerlerin iyi bilinmesi"⁴ şeklinde açıklamıştır. Bu sorumluluğun farkında olan âlimler "Kur'an'ı ağır ağır, tane tane, harflerin hakkını vererek ve anlayarak okumanın önemi" üzerinde durmuşlar, Peygamberimiz ve sahabilerin Kur'an okuyuşlarındaki uygulamaları tespit ederek "Tecvid İlmî"ni sistematik hâle getirmişlerdir.

Kur'an-ı Kerim, Allah (c.c) tarafından Arapça olarak indirilmiştir. Kur'an'ın lafızları, içindeki yüce manaları koruyan bir mahfaza durumundadır. Kur'an'ın lafız ve manalarındaki bütünlüğün korunması için öncelikle lafızları düzgün okunmalıdır. Bu da onun belirli kurallara göre okunmasını zorunlu kılmaktadır. Peygamberimiz Kur'an'ı tecvidli olarak okumuştur. Sahabe-i Kiram ve onlardan sonra gelen bütün nesiller de Kur'an'ı tecvidli okumaya ayrı bir özen göstermişlerdir.

Tecvid ilminin amacı, Kur'an'ın indirildiği şekilde okunmasını sağlamaktır. Tecvid kurallarını uygulayan kimse, Kur'an'ı doğru bir şekilde okuyarak hatalı ve yanlış okuyuşlardan korunmuş olur.

Kur'an lafızlarının doğru ve güzel okunmasını sağlayan kuralları bize tecvid ilmi öğretir. Dolayısıyla tecvid, Kur'an tilavetinin ayrılmaz bir özelliğidir. Kur'an'ın lafız ve manalarındaki ahenk ancak tecvid kurallarına uygun bir okuyuşla ortaya çıkar.

YORUMLAYALIM

SAKARYA TÜRKÜSÜ

İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya...
Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak.
Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.
Her şey akar: Su, tarih, yıldız, insan ve fikir...
Oluklar çift: Birinden nur akar, birinden kir.
Akışta demetlenmiş büyük, küçük, kâinat...
Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat!
Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne?
Kurşundan bir yük binmiş köpükten gövdesine
...

(Necip Fazıl Kısakürek, Çile, s. 399.)

Yukarıda şiirin tamamını, "Çile" adlı kitaptan bulunuz. Bir arkadaşınızdan önce gelişigüzel, sonra da vurgu, tonlama ve duraklara dikkat ederek okumasını isteyiniz. İki okuyuş arasındaki farkı yorumlayarak Kur'an'ın tecvidli ve tecvidsiz okunması arasındaki farkı ile de karşılaştırınız.

1 Abdurrahman Çetin, Kur'an Okuma Esasları, s. 76.

2 bk. Furkân suresi, 32. ayet.

3 Müzzemmil suresi, 4. ayet.

4 İbnü'l-Cezeri, en-Neşr fi Kiraati'l-Aşr, C 1, s. 209.

2. Tecvidi Öğrenmede Öğreticiye (Fem-i Muhsin) Olan İhtiyaç

Tecvid ilmi hem teorik hem de pratik yönü olan bir ilimdir. Tecvidin teorik kısmı, Kur'an'ı doğru ve güzel okumayı sağlayan kurallardır. Pratik kısmı ise bu kuralların Kur'an okuma esnasında uygulanmasıdır.

Her derste iyi bir öğreticiye ihtiyaç olmakla birlikte, uygulamaya ağırlık verilen ve sanat yönü bulunan dersler için öğretmen, vazgeçilmez bir unsurdur. Bu yönüyle meslek dersleri içerisinde öğretmene en çok ihtiyaç duyulan ders, tecvid ilminin uygulamalı olarak öğretildiği Kur'an-ı Kerim'dir.

Kur'an'ı doğru ve güzel okuyan mâhir (usta) okuyucuya **"fem-i muhsin"** denilir. Kur'an öğreniminde başarılı olabilmek için bir öğreticiden ders almak gerekir. Çünkü bir öğreticiden ders almayan Kur'an okuyucusunun harflerin mahreç ve telaffuzlarını tam olarak kavraması, tecvid kurallarını güzel bir şekilde uygulaması mümkün değildir. Unutulmamalıdır ki Kur'an-ı Kerim eğitimi, hoca merkezli bir eğitimidir ve başarının sırrı da buradadır. Program, kitap, eğitim materyalleri, teknik donanım ve fizikî şartlar öğreticinin daha verimli olmasını sağlayan yardımcı öğelerdir.

Kur'an-ı Kerim okurken yaptığımız hataların düzeltilmesi ancak bir öğretici ile mümkündür. O, bizim okuyuşumuzu kontrol eder. Harf ve kelimelerin doğru okunuşunu öğretir, gerektiğinde defalarca tekrar ederek hatalarımızı düzeltir. Özellikle, alışkanlık hâline gelen hatalarımızın tespiti ve düzeltilmesi Kur'an öğreticisinin büyük emeğini gerektirir.

Kur'an-ı Kerim'i güzel okumak için sesi kullanma becerisinin geliştirilmesine ve dudak talimine ihtiyaç vardır. Bunun için de Kur'an'ı tecvid kurallarına uygun olarak okuyan bir öğreticiden eğitim almanın yanı sıra sesli ve görüntülü öğretim materyallerinden faydalanmak da önemlidir. Bu tür materyaller bize kulak aşinalığı kazandırdığı gibi ezberlediğimiz bölümleri tekrar etme imkânı da sağlar.

TARTIŞALIM

Bir müzik parçasını kendi kendinize mi yoksa bir müzisyenden eğitim alarak mı daha iyi öğrenirsiniz? Tartışınız.

YORUMLAYALIM

Peygamber Efendimiz, güzel Kur'an okuyan sahabilerden Abdullah bin Mes'ud'a (r.a) şöyle iltifat etmiştir: *"Kur'an'ı indirildiği gibi tatlı ve hoş bir şekilde okumak isteyen, Abdullah bin Mes'ud gibi okusun."*

(Ahmed bin Hanbel, Müsned, C I, s. 26.)

Yukarıdaki hadisi yorumlayınız.

Kur'an-ı Kerim'i erken yaşlarda öğrenmek oldukça önemlidir.

3. Uzatma (Med) ve Çeşitleri

Türkçede bazı heceler uzun sesle okunur. Örneğin “âlem” ve “hâkim” kelimelerindeki “â” ve “hâ” hecelerini, “hâlâ” kelimesinin ise her iki hecesini uzatarak söyleriz. Bunlar, Türkçedeki uzun sesli hecelerdir.

Türkçeden farklı bir fonetiği olan Kur'an dili, pek çok uzun sesli heceye sahiptir. Bunlardan bazıları Türkçe ve Arapça konuşmalardaki doğal uzatmalar kadardır. Diğer bir kısmı ise Kur'an'a özgü olarak daha fazla uzatılır. Bu uzun sesler sayesinde, Kur'an okuyuşunda çok hoş bir ahenk meydana gelir.

Harflerin uzatılarak okunmasına tecvid ilminde “med” denir. Bir harfin uzatılarak okunmasını sağlayan harflere de “med harfleri” denir. Bunlar vav (و), ya (ي) elif (ا) harfleridir. Bu harflerin uzatılabilmesi için iki şart vardır:

1. Elif, vav ve ya harfleri harekesiz (sakin) olmalıdır.
2. Vav'dan önceki harfin harekesi ötre (وُ), "ya"dan önceki harfin harekesi esre (يَ), "elif"ten önceki harfin harekesi üstün (اُ) olmalıdır.

Med harfleri, önüne geldiği harfin doğal bir şekilde uzatılmasını sağlar ki buna “bir elif miktarı” denir. Bir elif miktarı; bir parmak kaldırma veya indirme süresini ya da bir "elif" diyecek kadar geçen zamanı ifade eder. Bu da yaklaşık olarak Türkçede “âlem” kelimesindeki ilk hecenin uzunluğu kadardır.

Harflerin bir elif miktarından fazla uzatılmasına sebep olan bazı harf ve işaretler vardır. Bunlara da “med sebebi” denir. Med sebebi, hemze ve sükûn olmak üzere iki tanedir.

NOT EDELİM

Med harfleri bazen gizli (mukadder) olur. Yani yazıda görülmez fakat okunur.

Med harflerinin gizli olduğu yerlerden bazıları şunlardır:

Uzatılan ötreli hû zamirinden (هُ) sonra gizli bir vav (و) vardır.

Örnek: عِنْدَهُ وَ لَهُ وَ

Uzatılan esreli zamirden (هِ) sonra gizli bir ya (ي) vardır.

Örnek: عَلِمَ يَ - بِهَ يَ

Üzerinde asar işareti (ْ) bulunan harften sonra med harflerinden gizli bir elif (ا) vardır.

Örnek: اَمِنْ - اَيَّاتُ

Sonu iki üstün ile biten kelimeler üzerinde durulduğunda tenvinli olan kelime med yapılarak okunur ve bir elif miktarı uzatılır.

أَبَدًا ← أَبَدًا عَلِيمًا ← عَلِيمًا

MED SEBEBİ

Hemze (ا) (ء)

Sükûn (ْ)

Lâzımî Sükûn

Ârızî Sükûn

Hemze: Kur'an'da özel yazımı olan bir harftir. Kelime içindeki konumuna göre bazen uzun hemze (اُ اِ ا) bazen de kısa hemze (ءِ ءُ) şeklinde yazılır.

Sükûn: Harekesizlik durumudur. Harekesiz harfe "sakin harf" denir. Cezim (ْ), bir harfin sakin olduğunu gösterir.

İki çeşit sükûn vardır:

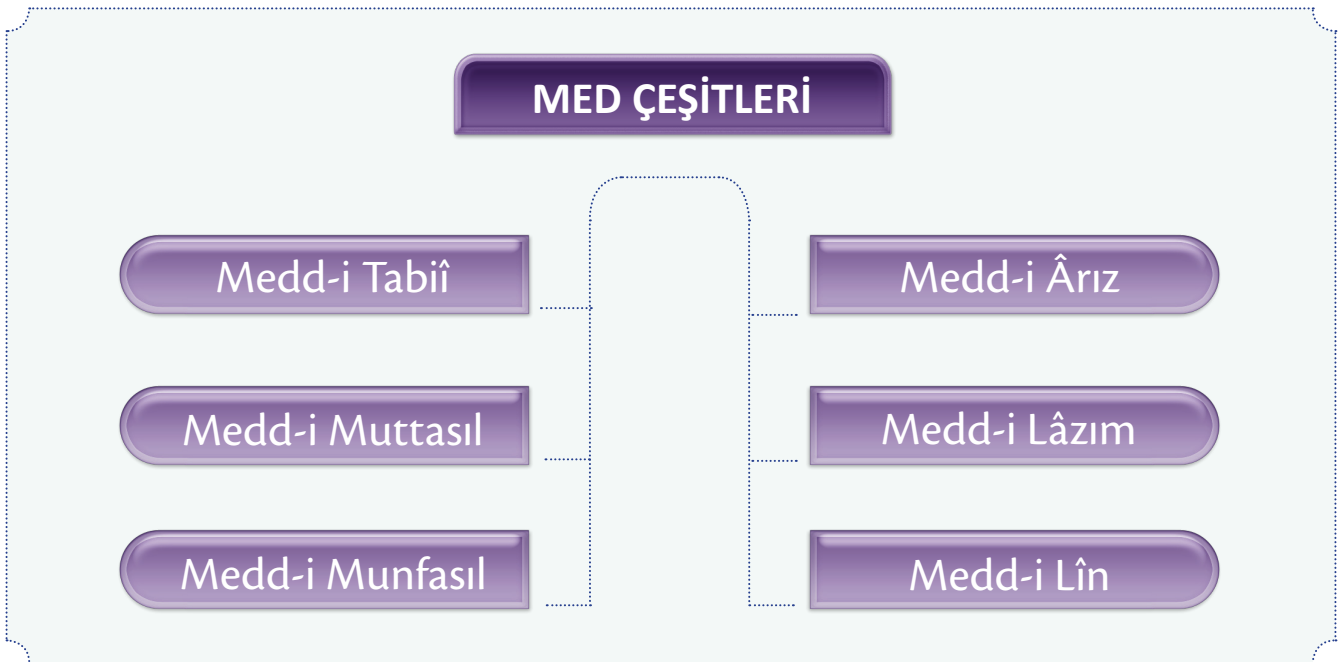
1. Lâzımî (kalıcı) sükûn: Hem durulduğunda hem geçildiğinde var olan sükûndur.

Örnek: جَانٌّ ve اَلْنَّ kelimelerindeki cezimli ve şeddeli harflerin sükûnu, lâzımî sükûndur.

2. Ârızî (geçici) sükûn: Durulduğunda ortaya çıkan, geçildiğinde yok olan sükûndur.

Örnek: اَلْعَالَمِينَ kelimesinde durulduğunda üstün harekeli nun harfi اَلْعَالَمِينَ şeklinde cezimli olarak okunur. Eğer kelimeye durulmazsa harf kendi harekesiyle okunarak sonraki kelimeye geçer.

Tecvid ilminde medler, yukarıda bahsedilen med harfleri ve med sebeplerinin durumuna göre altı kısma ayrılır.

NOT EDELİM

Med (uzatma) sadece med harfleri ile meydana geliyorsa "aslî med", med harfleri ile birlikte med sebepleri (hemze ve sükûn) ile meydana geliyorsa "fer'î med" (ilave med) şeklinde de sınıflandırılmaktadır. İlave medler, Mushafta harfin üzerine konulan ve ilgili harfin dört elif miktarına kadar uzatılacağıni belirten yatay bir çizgiyle (—) gösterilir.

(bk. Abdurrahman Çetin, Kur'an Okuma Esasları, s. 205.)

3.1. Medd-i Tabîî

Med harfinden sonra med sebebi gelmezse **medd-i tabîî** olur. Medd-i tabîî, aslî med olarak da isimlendirilir.

Medd-i tabîînin uzatma süresi, bir elif miktarıdır.

Örnek: صَامَ

Bu örnekte:

Elif (ا) med harfidir.

Eliften sonra med sebebi, yani hemze veya sükûn yoktur.

Bu durumda medd-i tabîî meydana gelir.

Sad (ص) harfi, "sâ" şeklinde bir elif miktarı uzatılarak okunur.

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

قَالَ - يَقُولُونَ - قِيلَ - أَوْتَيْنَا - نُوحِيهَا

Yukarıda geçen medd-i tabîîleri örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

3.2. Medd-i Muttasıl

Med harfinden sonra hemze gelir ve hemze ile med harfi aynı kelimedede bulunursa **medd-i muttasıl** olur.

Medd-i muttasıl dört elif miktarı uzatılır. Hızlı okuyuşta en az iki elif miktarı uzatılması gerekir. Medd-i muttasılın uzatılması vaciptir.

Örnek: جَاءَ

Bu örnekte:

Elif (ا) med harfidir. Eliften sonra med sebeplerinden hemze (ء) gelmiştir ve med harfi ile hemze aynı kelimededir.

Bu durumda medd-i muttasıl meydana gelir.

Cim (ج) harfi, dört elif miktarı uzatılarak okunur.

NOT EDELİM

Medd-i muttasılda hemze, genellikle kısa hemze (ءِ ءَ ءُ) şeklinde yazılır.

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

طَائِرُكُمْ - الْبَلَاءُ - أَوْلَئِكَ - جِيءَ - سُوءٌ - ثَلَاثَةُ قُرُوءٍ

Yukarıda geçen medd-i muttasılları örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

3.3. Medd-i Munfasıl

Med harfinden sonra hemze gelir ve med harfi ile hemze farklı kelimede bulunursa **medd-i munfasıl** olur. Bir başka ifadeyle bir kelimenin sonunda med harfi bulunur, peşinden gelen kelimenin ilk harfi de hemze olursa medd-i munfasıl meydana gelir.

Medd-i munfasıl dört elif miktarı uzatılır. Hızlı okuyuşta en az bir elif miktarı uzatılması gerekir. Medd-i munfasılın uzatılması caizdir.

Örnek: يَا أَيُّهَا

Bu örnekte:

يَا kelimesinin sonundaki elif (ا) med harfidir.

Peşinden gelen أَيُّهَا kelimesinin ilk harfi ise hemze (ا) dir ve med harfi ile hemze ayrı kelimelerdedir. Bu durumda medd-i munfasıl meydana gelir.

Ya (ي) harfi, dört elif miktarı uzatılarak okunur.

NOT EDELİM

Medd-i munfasılda hemze, genellikle "uzun hemze" (ا ا ا ا) şeklinde yazılır.

BULALIM

**Bakara suresinin
2. sayfasındaki medd-i
muttasıl ve medd-i
munfasılları bulunuz.**

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

وَمَا أُنْزِلَ - قَالُوا أَمَّا - يَا بَنِي آدَمَ - قُوا أَنْفُسَكُمْ - وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ - إِسْمُهُ أَحْمَدُ

Yukarıda geçen medd-i munfasılları örnekteki gibi açıklayınız ve tecvidli olarak okuyunuz.

3.4. Medd-i Ârız

Med harfinden sonra ârızî (geçici) sükûn gelirse **medd-i ârız** olur. Medd-i ârız okuyuş hızına göre bir elif miktarından dört elif miktarına kadar uzatılabilir. Medd-i ârızın uzatılması caizdir.

Medd-i ârız, tûl okuyuşta dört elif miktarı, tevassut okuyuşta iki-üç elif miktarı, kasr okuyuşta ise bir elif miktarı uzatılır.

Örnek:

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ عَلِيٍّ

Bu örnekte:

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ kelimesindeki ya (ي) med harfidir. Kelimenin sonunda durulduğunda, nun (ن) harfinin üzerinde geçici (ârızî) bir sükûn ortaya çıkar (إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ عَلِيٍّ).

Bu durumda med harfinden sonra geçici sükûn geldiği için medd-i ârız olur.

Lam (ل) harfi, dört elif miktarı uzatılarak okunur.

Eğer kelime üzerinde durulmaz ve okumaya devam edilirse kelimenin sonu الْمُرْسَلِينَ şeklinde harekeli okunarak ve bir elif miktarı uzatılarak عَلِيٍّ kelimesine geçilir.

NOT EDELİM

Medd-i ârızın okunuşu, ârızî sükûnun bulunduğu kelimenin son harfinin harekesine göre değişir. Kelimenin son harfi, üstünlü, ötreli veya esreli ise farklı vecihlerde (şekillerde) okunabilir. Bu okuyuş şekillerini ancak öğretmeninizin uygulamasından öğrenebilirsiniz.

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

رَبِّ الْعَالَمِينَ - يَعْلَمُونَ - مِنَ النَّارِ

Yukarıda geçen medd-i ârızları örnekteki gibi açıklayınız ve tecvidli olarak okuyunuz.

3.5. Medd-i Lâzım

Med harfinden sonra lâzımî sükûn gelirse **medd-i lâzım** olur. Bir başka ifadeyle med harfinden sonra cezimli veya şeddeli bir harf gelirse medd-i lâzım olur.

Medd-i lâzım asli med üzerine üç elif ilave edilerek dört elif miktarı uzatılır.

Örnek: وَلَا الضَّالِّينَ

Bu örnekte:

Dad (ض) harfinden sonraki elif (ا) med harfidir.

Med harfinden sonra şeddeli lam harfi (ل = ل) gelmiştir. Şeddeli harflerdeki sükûn da lâzımî sükûndur.

Bu durumda med harfinden sonra lâzımî sükûn geldiği için medd-i lâzım olur.

Dad (ض) harfi, dört elif miktarı uzatılarak okunur.

Örnek : يَسْ

Mukatta'a harflerinden olan bu örneğin açılımı يَا هِينْ dir.

هين deki ya (ي) med harfidir.

Med harfinden sonra cezimli nun (ن) gelmiştir. Cezimli harflerin sükûnu da lâzımî sükûndur.

Bu durumda med harfinden sonra lâzımî sükûn geldiği için medd-i lâzım olur.

Sin (س) harfi, dört elif miktarı uzatılarak okunur.

3.6. Medd-i Lîn

Üstün harekeden sonra gelen cezimli vav (و) ve cezimli ya (ي) harflerine **lîn harfi** denir. Örneğin نَوْمٌ kelimesindeki vav ve خَيْرٌ kelimesindeki ya harfi, lîn harfidir.

Lîn harfinin bulunduğu kelime üzerinde vakıf yapıldığında (durulduğunda) lîn harfinden hemen sonra sükûn oluyorsa medd-i lîn meydana gelir ve lîn harfi uzatılarak okunur. Uzatma harekede değil, lîn harfinin mahrecinde yapılır.

NOT EDELİM

Medd-i lâzım kendi içerisinde dörde ayrılır:

1. Medd-i Lâzım Kelimeyi Müsakkale:

Aynı kelimedede med harfinden sonra med sebebi olan lâzımî sükûnun şeddeli olarak gelmesiyle oluşur.

Örnek: لَا تُضَارُّ

2. Medd-i Lâzım Kelimeyi Muhaffefe:

Aynı kelimedede med harfinden sonra med sebebi olan lâzımî sükûnun cezimli olarak gelmesiyle oluşur.

Örnek: أَلَّنْ

3. Medd-i Lâzım Harfi Müsakkale:

Med harfinden sonra med sebebi olan lâzımî sükûn ayrı bir harfte şeddeli olarak gelmesiyle oluşur.

Örnek: الْمَ (أَلْفٌ لَامِيمٌ)

4. Medd-i Lâzım Harfi Muhaffefe:

Med harfinden sonra med sebebi olan lâzımî sükûn başka bir harfte cezimli olarak gelmesiyle oluşur.

Örnek: قَ (قَافٌ)

Medd-i lînin sükûnu, lâzîmî sükûn ya da ârizî sükûn olabilir. Kur'an-ı Kerim'de sadece iki yerde lîn harfinin sükûnu lâzîmîdir. Bunlardan biri Meryem suresinin başındaki كَهَيَّعَصَ ayeti, diğeri ise Şûrâ suresinin başındaki عَسَقَ ayetidir. Bu ayetlerdeki ayn (عَيْنٌ = ع) lafızlarının sükûnu, lâzîmî sükûndur.⁵ Bu kelimeler okunurken tûl okuyuşta üç elif, tevassut okuyuşta da iki elif miktarı uzatılır. Bu iki yer dışında kalan medd-i lînlerin sükûnu ise ârizî sükûndur.

Medd-i lînin sükûnu, ârizî sükûn olursa, hızlı okuyuşta en az uzatma miktarı bir elif miktarı kadar olabilir. Orta okuyuşta iki elif, yavaş okuyuşta ise üç elif miktarı uzatılır.⁶

Örnek: مِنْ خَوْفٍ

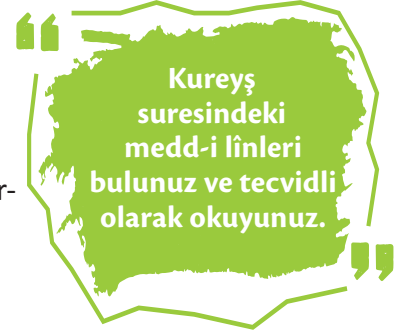
Bu örnekte:

Vav (و) lîn harfidir.

Kelimede durulduğunda, fe (ف) harfinin üzerinde ârizî bir sükûn ortaya çıkar.

Bu durumda lîn harfinden sonra sükûn geldiği için medd-i lîn olur.

Vav (و) harfi üç elif miktarı uzatılarak okunur.

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

نَوْمٌ - دَائِرَةُ السَّوْءِ - حَذَرَ الْمَوْتِ - عَلَيْهِ - جَنَّتَيْنِ - بِالْغَيْبِ

Yukarıdaki kelimelerde geçen medd-i lînleri, örnekteki gibi açıklayınız ve tecvidli olarak okuyunuz.

4. Tenvin ve Sakin Nun

Tenvin, sözlükte “nunlamak” anlamına gelir. Kelimelerin sonuna gelen ve cezimli nun sesi veren iki üstün (ـُ), iki esre (ـِ) ve iki ötre (ـِ) **tenvin** denir.

Tenvindeki cezimli nun sadece okuyuşta vardır, yazıda görülmez. Ayrıca bu nun vasıl (geçiş) hâlinde ortaya çıkar, vakıf (durma) hâlide kaybolur, okunmaz.

Örnek: أَحَدًا أَحَدًا - أَحَدٌ أَحَدٌ - أَحَدٍ أَحَدٍ

Kelimenin ortasında veya sonunda bulunan cezimli nuna da **sakin (harekesi olmayan) nun** denir.

Örnek: أَنْعَمْتَ - مَنْ

NOT EDELİM

Bir kelimede tenvin veya sakin nun varsa mutlaka orada dört tecvid kuralından biri bulunur.

Bunlar; ihfa, izhar, iklab ve idgamdır.

⁵ İsmail Karaçam, Kur'an-ı Kerim'in Faziletleri ve Okunma Kaideleri, s. 309.

⁶ Abdurrahman Çetin, Kur'an Okuma Esasları, s. 219.

5. İhfa

İhfa sözlükte “gizlemek” anlamına gelir.

Tenvin veya sakin nundan sonra nun sesinin asıl mahrecinin gizlenerek bir sonraki harfe katılmadan ve o harften tamamen ayırmadan okunmasına **ihfa** denir.

Tenvin veya sakin nundan sonra aşağıdaki 15 harften biri gelirse ihfa yapmak vacip olur:

NOT EDELİM

Sesin genizden (burun boşluğundan) getirilmesine **gunne** denir.

ت ث ج د ذ ز س ش ص ض ط ظ ف ق ك

Bunlar aşağıdaki Arapça beytin ilk harflerinde toplanmıştır:

صِفْ ذَا ثَنَا جُودَ شَخْصٍ قَدْ سَمَا كَرَمًا ضَعْ ظَالِمًا زِدْ تُقَا دُمْ طَالِبًا فَتَرِي

İhfa'lı okuyuşta:

1. Dil damağa veya üst ön dişlere yapışmaz, doğal hâlinde serbest bırakılır ve arada hafif boşluk bırakılır.

2. Ses hem ağızdan hem de burundan (genizden) gelir.

3. Tenvin veya sakin nun gunneli okunur.

4. Gunneli okuyuş bir buçuk elif miktarı tutulur.⁷

Örnek: مَنْ ذَا الَّذِي

Bu örnekte:

- Birinci kelimenin sonunda sakin nun vardır.
- Tenvinden sonra ihfa harflerinden zel (ذ) harfi gelmiştir.
- Bu durumda ihfa meydana gelir.
- Tenvinin nunu gizlenir ve ses genizden getirilerek bir buçuk elif miktarı tutulur.

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

جَنَّاتٍ تَجْرِي - وَفَتْحٌ قَرِيبٌ - آيَةٌ فِي - لَنْ تُغْنِي - فَمَنْ ثَقُلَتْ - إِنْ كُنْتُمْ

Yukarıda geçen ihfaları örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

6. İzhar

İzhar sözlükte “açığa çıkarmak” anlamına gelir. Tenvin veya sakin nundan sonra boğaz harflerinden biri geldiğinde, iki harfin arasının birbirinden ayrılarak nun sesinin açık bir şekilde okunmasına **izhar** denir. İzharın hükmü vaciptir.

İzhar ya da boğaz harfleri altıdır: ه ح خ ع غ

⁷ Abdurrahman Çetin, Kur'an Okuma Esasları, s. 159.

izhar'lı okuyuşta:

1. Nun sesi asıl mahrecinden çıkarılır, gunne yapılmaz.
2. Nun sesi tutulmadan hemen bir sonraki harfe geçilir.

Örnek: رَسُولٌ آمِينَ

Bu örnekte:

Birinci kelimenin sonunda tenvin (ـ) vardır.
Sakin nundan sonra elif (ا) harfi gelmiştir.

- Bu durumda izhar meydana gelir.
- Nun harfi açık bir şekilde okunur, gunne yapılmaz.

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

أَنْعَمْتَ - وَأَنْحَرُ - فَإِنْ أَسْلَمُوا - نَبَاتًا حَسَنًا - عَزِيزٌ غَفُورٌ - جُرْفٌ هَارٍ

Yukarıda geçen izharları örnekteki gibi açıklayınız ve bu kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

7. İklab

İklab sözlükte “çevirmek, döndürmek, bir harfi başka bir harfe dönüştürmek” gibi anlamlara gelir. Tenvin veya sakın nundan sonra harekeli be (ب) harfi geldiğinde, nun (ن) harfinin, mim (م) harfine çevrilerek okunmasına **iklab** denir. İklabın hükmü de vaciptir.

İklab'lı okuyuşta:

1. Nun harfi mim harfine çevrilir.
2. Dil doğal hâlindeyken mim sesi genizden getirilerek gunneli okunur.
3. Gunneli okuyuş, dudakları bastırmadan bir buçuk elif miktarı tutulur.⁸

Örnek: تَنْبُتٌ

Bu örnekte:

- Birinci kelimenin sonunda sakın nun harfi vardır. Tenvinden sonra harekeli be (ب) harfi gelmiştir.
- Bu durumda iklab meydana gelir.
- Sakın nunun, nun (ن) sesi, mim (م) sesine çevrilir. Dudakları bastırmadan ses genizden getirilir ve bir buçuk elif miktarı tutulur.

UYGULAYALIM

أَنْبِؤُنِي - لِيُنَبِّذَنَّ - مِنْ بَيْنِهِمْ - بَغِيًّا بَيْنَهُمْ - بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ - صُمْ بِكُمْ

Yukarıda geçen iklabları örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

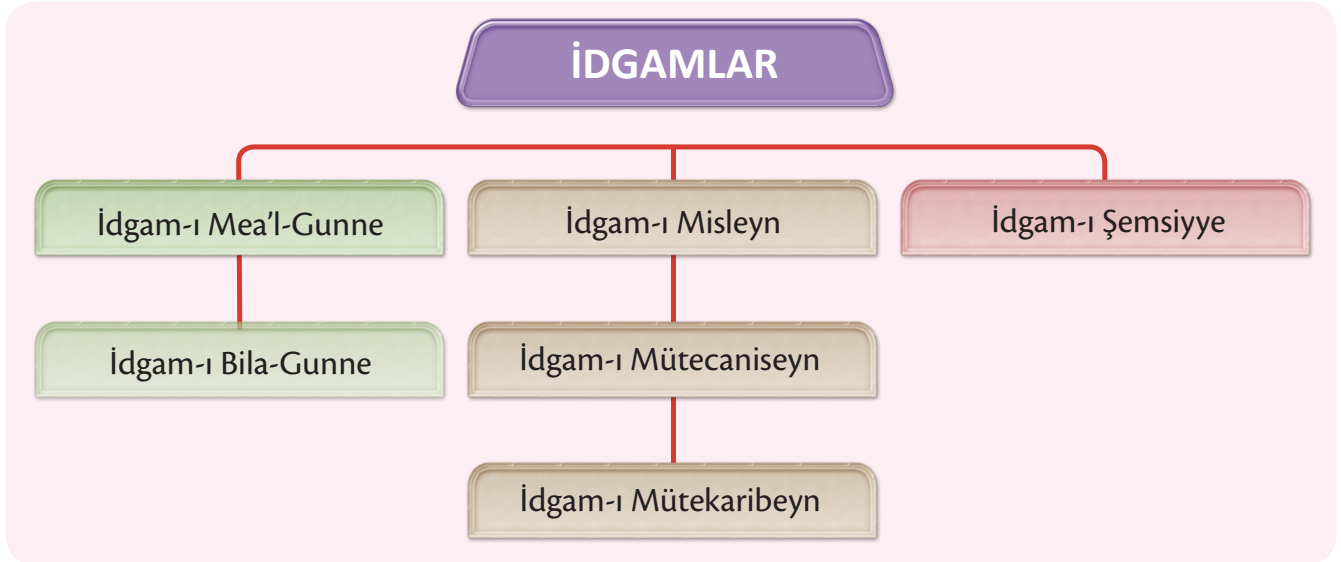
8. İdgamlar

İdgam sözlükte “bir şeyi diğerine katmak” anlamına gelmektedir. Birbirinin aynı veya mahreç ya da sıfat bakımından birbirine benzer veya yakın olan iki harften, sakın olan birinci harfin, harekeli olan ikinci harfe katılarak şeddeli okunmasına **idgam** denir.

Altı çeşit idgam vardır. Bunlardan ikisi tenvin ve sakın nunla, üçü diğer harflerle ilgilidir. Biri de elif lam (ا ل) takısından sonra meydana gelir.

İdgamın oluşması için;

- İdgam edilecek harfler, birbirinin aynı veya mahreç ya da sıfat bakımından birbirine benzer veya yakın olmalı,
- İdgam edilecek harflerden birincisi sakın, ikincisi harekeli olmalı,
- İdgam edilecek harfler yanyana olmalı, aralarına idgam yapılmasına engel başka bir harf girmemelidir.⁹

8.1. İdgam-ı Mea'l-Gunne

Tenvin veya sakın nundan sonra **و, ن, م, ي** harflerinden (يَمْنُو) biri gelirse idgam-ı mea'l-gunne olur. İdgam-ı mea'l-gunne, gunneli idgam demektir. Genizden gelen bir sesle (gunne) idgam yaparak okunur.

İdgam-ı mea'l-gunnede:

1. Tenvin veya sakın nun, kendinden sonraki harfe katılarak harf şeddelenir ve gunneli olarak okunur.
2. Gunneli okuyuş bir buçuk elif miktarı tutulur.¹⁰

Örnek: مَنْ يَعْمَلْ

Bu örnekte:

- Birinci kelimenin sonunda sakın nun vardır.
- Sakın nundan sonra ya (ي) harfi gelmiştir. Bu durumda idgam-ı me'al-gunne olur.
- Nun harfi ya harfine katılarak şeddelenir (مَيَّعْمَلْ).

9 Abdurrahman Çetin, Kur'an Okuma Esasları, s. 228.

10 Abdurrahman Çetin, Kur'an Okuma Esasları, s. 167.

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

مَنْ يَشَاءُ - مَنْ مِثْلِهِ - مَنْ وَالٍ - عِظَامًا نَخْرَةً - نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ - حَسَنٌ وَأَنْبَتَهَا

Yukarıda geçen idgam-ı mea'l-gunneleri örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

NOT EDELİM

İdgam-ı mea'l-gunnede sakin nun ile يَمْنُو kelimesinde geçen harflerinin farklı kelimelerde olması şart olduğu için بُنْيَانٌ صِنَوَانٌ قِنَوَانٌ دُنْيَا kelimelerinde idgam yapılmaz. Bu kelimeler, izhar yapılarak okunur ve "tek kelime üzerinde yapılan izhar" (izhar-ı kelime-i vahide) adını alır.

8.2. İdgam-ı Bila-Gunne

Tenvin veya sakin nundan sonra ل ve ر kısaca (لَر) harflerinden biri gelirse idgam-ı bila-gunne olur. İdgam-ı bila-gunne, gunnesiz idgam demektir.

İdgam-ı bila-gunnede:

1. Tenvin veya sakin nun, kendinden sonraki harfe katılır ve harf şeddelenerek okunur.
2. Şeddelenen idgam harfi gunnesiz okunur.

Örnek: مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ

Bu örnekte:

- Birinci kelimenin sonunda tenvin (ُ) vardır.
- Tenvinden sonra ra (ر) harfi gelmiştir.
- Bu durumda idgam-ı bila-gunne olur.
- Tenvinin nunu, ra harfine katılarak şeddelenerek okunur (مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ).
- Gunne yapılmaz.

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ - مِنْ رَبِّكُمْ - غَفُورٌ رَحِيمٌ - مُصَدِّقًا لِمَا - بَشَّرَا رَسُولًا - مِدَادًا لِكَلِمَاتِهِ

Yukarıda geçen idgam-ı bila-gunneleri örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

8.3. İdgam-ı Misleyn

Mahreçleri ve sıfatları aynı olan iki harften birincisi sakin (cezimli), ikincisi harekeli olarak bir araya gelirse **idgam-ı misleyn** olur. Bu durumda birinci harf ikinci harfe katılarak şeddeli olarak okunur.

Örnek: **إِضْرِبْ بِعَصَاكَ**

Bu örnekte:

- **إِضْرِبْ** kelimesinin sonunda cezimli be (ب) harfi vardır.
- Cezimli be harfinden sonra **بِعَصَاكَ** kelimesinin başında harekeli be (ب) gelmiştir.
- Bu durumda idgam-ı misleyn olur.
- Cezimli be (ب) harfi harekeli be harfine katılarak şeddeliymiş gibi **إِضْرِبْ بِعَصَاكَ** şeklinde okunur. Harflerin arası ayrılmaz.

NOT EDELİM

İdgam-ı misleyn kendi içerisinde ikiye ayrılır. Bunlar; idgam-ı misleyn mea'l-gunne ve idgam-ı misleyn bila-gunne'dir.

İdgam-ı misleyn mea'l-gunne: Mim (م) ve nun (ن) harfleri ile yapılan idgamdır. İdgam-ı misleyn mea'l-gunne, bir buçuk elif miktarı tutularak gunneli olarak okunur. Şeddeli nun ve şeddeli mim harfleri de bu gruba girer.

Örnek: **إِنَّ - فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ - وَمَنْ نَعَمَّرُهُ - وَمِمَّا**

İdgam-ı misleyn bila-gunne: Mim (م) ve nun (ن) dışında kalan diğer harflerin birbirine idgam edilmesiyle yapılan idgamdır. İdgam-ı misleyn bila-gunnede idgam yapılır, ancak gunne yapılmaz ve harfler tutulmaz.

Örnek: **بَلْ لَّجُّوا - قَدْ دَخَلُوا**

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

مِنْ نَارٍ - لَهُمْ مَغْفِرَةٌ - عَلَيْهِمْ مُؤَصَّدَةٌ - إِذْ ذَهَبَ - أَوْوَا وَنَصَرُوا - فَمَا رَبَّحَتْ تِجَارَتُهُمْ

Yukarıda geçen idgam-ı misleynleri örnekteki gibi açıklayınız. Kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

8.4. İdgam-ı Mütecaniseyn

Mütecaniseyn sözlükte “benzer veya aynı türden iki şey” anlamına gelir.

Mahreçleri bir, sıfatları farklı olan harflerin birincisi sakın, ikincisi harekeli olarak gelmesiyle birinci harfin ikinci harfe katılarak okunmasına **idgam-ı mütecaniseyn** denir.

Mahreçleri bir, sıfatları farklı olan bu harfler üç grupta toplanır:

İdgam her bir grubun kendi içinde gerçekleşir. Sakin olan birinci harf, harekeli olan ikinci harfe katılarak şeddeli okunur.

1. ث ذ ظ

2. ت د ط

3. م ب

Örnek: إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ

Bu örnekte:

- Birinci kelimenin sonunda cezimli te (ت) harfi vardır.
- İkinci kelimenin ilk harfi de harekeli tı/ta (ط) harfidir.
- Bu durumda mahreçleri aynı, sıfatları farklı olan harf gruplarından te (ت) ile tı/ta (ط) harfleri bir araya geldiği için idgam-ı mütecaniseyn olur.
- Cezimli harf harekeli harfe katılarak şeddeli tı/ta (إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ) şeklinde okunur. Te (ت) sesi çıkarılmaz.

Örnek: يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا

Bu örnekte:

- Birinci kelimenin sonunda sakın "ba" (ب) harfi vardır.
- İkinci kelimenin başında ise harekeli "mim" (م) harfi vardır.
- Bu durumda birinci harf ikinci harfe katılır ve idgam yapılarak okunur.
- "Ba" ve "mim" harfinin bir araya gelmesiyle oluşan idgam çeşidi Kur'an'ı Kerim'de sadece Hûd suresinin 42. ayetinde geçmektedir.

NOT EDELİM

م harfi ب harfinden önce gelirse, dudak ihfası (ihfa-i şefevî) olur.

عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

إِذْ ظَلَمُوا - يَلْهَثْ ذَلِكَ (*) - أَتَقَلَّتْ دَعْوَا اللَّهِ - عَبْدُكُمْ - فَرَطْتُمْ - وَدَّتْ طَائِفَةٌ

Yukarıda geçen idgam-ı mütecaniseynleri örnekteki gibi açıklayınız. Kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

* Kur'an-ı Kerim'de sadece A'râf suresi 176. ayette vardır.

8.5. İdgam-ı Mütekaribeyn

Mütekaribeyn sözlükte “birbirine yakın iki şey” anlamına gelir. Mahreçleri ve sıfatları birbirine yakın olan harflerin birbirine katılarak okunmasına **idgam-ı mütekaribeyn** denir.

Bu harfler iki grupta toplanır:

1. ق ك

2. ل ر

İdgam her bir grubun kendi içinde gerçekleşir. Sakin olan birinci harf, harekeli olan ikinci harfe katılarak şeddeli okunur.

"Kaf" (ق) ve "kef" (ك) harf grubuyla ilgili Kur'an'ı Kerim'de tek örnek Mürselât suresinin 20. ayetinde geçen **أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ** kelimesidir.

Örnek: **بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ**

Bu örnekte:

- Birinci kelimenin sonunda cezimli lam (ل) harfi vardır.
- İkinci kelimenin başında da harekeli ra (ر) harfi gelmiştir.
- Bu durumda mahreçlerinde ve sıfatlarında yakınlığı olan harf gruplarından lam harfinden sonra ra harfi geldiği için idgam-ı mütekaribeyn olur.
- Cezimli lam (ل) harfi, ra (ر) harfine katılarak **بَرْفَعَهُ اللَّهُ** şeklinde şeddeli okunur. Lam harfi okunmaz.

NOT EDELİM

Lam ve ra harfleri arasında idgam yapabilmek için lam harfinin önce gelmesi gerekir.

وَاسْتَغْفِرْ لِدُنْبِكَ ve **رَبَّنَا اغْفِرْ لِي** örneklerinde olduğu gibi, ra (ر) harfi önce gelirse idgam yapılmaz.

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

قُلْ رَبِّ - أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ

Yukarıda geçen idgam-ı mütekaribeynleri örnekteki gibi açıklayınız. Kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

8.6. İdgam-ı Şemsiyye

Arapça'da isimlerin başına gelen ve onları belirli (marife) yapan “Elif lam takısı”na (اَلْ) “Lâm-ı tarif” (belirlilik takısı) denir. Lâ-m-ı tariftten sonra şemsi harflerden biri geldiğinde, lam harfi sonraki harfe katılarak şeddeli okunur. Buna **ıdgam-ı şemsiyye** denir.

Arap alfabesindeki harflerden on dördü şemsidir:

Şemsi harflerden önce gelen lam harfi yazıldığı hâlde okunmaz. Kendisinden sonraki şemsi harfe şedde konulur.

ت ث د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ل ن

Örnek: الشَّمْسُ

Bu örnekte:

- Kelimenin başında elif lam takısı (اَلْ) vardır.
- Elif lam takısından sonra şemsi harflerden şın (ش) gelmiştir.
- Bu durumda idgam-ı şemsiyye meydana gelir.
- Elif lam takısının lamı okunmaz. Şın harfi (الشَّ) şeklinde şeddeli olarak okunur.

NOT EDELİM

İdgam-ı şemsiyye, nun (ن) harfiyle oluşursa nun harfinde bulunan gunne sıfatı nedeniyle idgam-ı şemsiyye, bir buçuk elif miktarı tutularak okunur.

Örnek: وَالنَّجْمِ

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

النَّاسُ - الرَّحِيمُ - التَّوَابُ - الرَّزْقُ - الذِّكْرُ - الصَّبْرُ

Yukarıdaki idgam-ı şemsiyye olan kelimeleri örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

8.7. İzhar-ı Kameyye

Lâm-ı tariftten sonra kameri harflerden biri geldiğinde lam harfi kendinden sonraki harfe katılmadan açık bir şekilde okunur. Buna **izhar-ı kameyye** denir.

Arap alfabesinde şemsi harflerin dışında kalan on dört harfe, **kameri harfler** denir. Bunlar;

ا ب ج ح خ ع غ ف ق ك م و ه ي cümlesinde bir araya getirilen **ا ب ج ح خ ع غ ف ق ك م و ه ي** harfleridir.

Örnek: الْقَمَرُ

Bu örnekte:

- Kelimenin başında elif lam takısı (اَلْ) vardır.
- Elif lam takısından sonra kameri harflerden kaf (ق) gelmiştir.
- Bu durumda izhar-ı kameyye meydana gelir.
- Elif lam takısının lamı, cezimli ve açık bir şekilde okunur. İdgam yapılmaz.

AÇIKLAYALIM - UYGULAYALIM

الْحَمْدُ - الْخَيْرُ - الْكِتَابُ - الْمُلْكُ - وَالْعَصْرُ - الْغَيْبُ

Yukarıdaki izhar-ı kameyye olan kelimeleri örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

9. Sakin Mim'in Okunuş Şekilleri

Cezimli mim (مْ) harfine "sakin mim" denir. Sakin mimin okunuşuyla ilgili üç tecvid kuralı vardır:

1. Sakin mimden sonra harekeli mim harfi gelirse **idgam-ı misleyn mea'l-gunne** olur.

Bu durumda;

- İki mim harfi birbirine katılarak şeddelenir.
- Şeddeli mim harfi gunneli okunur.
- Gunneli okuyuş, bir buçuk elif miktarı tutularak yapılır.

Örnek: فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ

2. Sakin mim (مْ) den sonra harekeli be (ب) harfi gelirse **dudak ihfası (ihfa-i şefevî)** olur.

Bu durumda;

- Sakin mim gunneli okunur.
- Gunneli okuyuş, dudakları fazla bastırmadan bir buçuk elif miktarı tutularak yapılır.

Örnek: تَزْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ

Bu örnekte:

- Birinci kelimenin sonunda sakın mim (م) vardır.
- İkinci kelimenin başında be (ب) harfi gelmiştir.
- Bu durumda ihfa-ı şefevî (dudak ihfası) meydana gelir.
- Sakın mim sesi dudakları bastırmadan genizden getirilir ve mim harfi bir buçuk elif miktarı tutularak okunur.

3. Sakın mimden sonra mim ve be'nin dışındaki diğer harflerden biri gelirse **sakin mimin izharı (izhar-ı şefevî)** olur.

Bu durumda;

- Sakın mimde idgam yapılmaz.
- Gunne yapılmaz. İzharda olduğu gibi harf, cezimli ve tutulmadan okunur.

Örnek: لَكُمْ دِينُكُمْ

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا - وَهُمْ فِيهَا - إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ
أَنَّهُمْ مُّلاقُوا - كَمْ مِنْ فِتْنَةٍ - ذَلِكَمْ بَلَاءٌ

Yukarıdaki sakın mim'in okunuşu ile kelimeleri örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

10. Kalkale

Sözlükte "sarsmak, depreştirmek, kımıldatmak" anlamına gelir.

(قُطْبُ جِدِّ) harflerinden biri kelimenin ortasında veya sonunda cezimli olarak geldiğinde ya da bu harfler üzerinde vakıf yapıldığında (durulduğunda) harflerin mahrecinin kuvvetli bir şekilde sarsılmasına yani vurgulu tonla okunmasına **kalkale** denir. Kalkale yapmanın hükmü vaciptir.

Kalkale yaparken:

- Kalkale sesi, bir önceki harfin harekesine uygun çıkarılır.
- Kalkale harfine hareke verilmez.

Örnek: يَدْخُلُونَ

Bu örnekte:

- د, ب, ج, ط harflerinden dal (د) harfi cezimli olarak geldiği için kalkale vardır.
- Dal (د) harfi kendinden önceki harfin harekesine uygun olarak vurgulu bir ses tonuyla okunur.

NOT EDELİM

- Harekeli olan kalkale harflerinin üzerinde cezimli olarak durulduğunda yine kalkale olur.

Örnek:

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝ اللَّهُ الصَّمَدُ ۝ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۝ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

يَقْتُلُونَ - أَطْعَمَهُمْ - سُبْحَانَكَ - تَجْرِي - فَادْعُ لَنَا

Yukarıda geçen kalkaleleri örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

11. Ra'nın Hükümleri

Kur'an-ı Kerim tilavetinde ra (ر) harfinin kendine özgü okunuşu vardır. Ra harfi harekesine veya kendinden önceki ve sonraki harflerin durumuna göre kalın ya da ince okunabilir, bazen de hem kalın hem de ince okunabilir. Ra harfi ile ilgili tecvid kurallarını üç bölümde inceleyebiliriz.

A. Ra Harfinin Kalın Okunduğu Durumlar

1. Ra harfinin harekesi üstün veya ötre ise kalın okunur.

Örnek: يَمُرُّ أَلَمْ تَرَ

2. Ra harfi sakin olursa kendinden önceki harfin harekesine bakılır, üstün veya ötre ise ra kalın okunur.

Örnek: فَانْصُرْنَا وَأَنْحَرْ

3. Hem ra harfi hem de ra harfinden önceki harf sakin olursa daha önceki harfin harekesine bakılır, bu harfin harekesi üstün veya ötre ise ra kalın okunur.

Örnek: وَالْعَصْرِ شَكُورٌ

4. Ra harfi sakin olup kendinden önceki harf esreli olursa ve ra'dan sonra isti'lâ harfleri denilen kalın harflerden (خُصَّ ضَعُطٌ قِطٌ) kelimelerinde geçen harflerden birisi gelirse ra kalın okunur.

Örnek: مِرْصَادٍ فِرْقَةٍ

5. Ra harfi sakin olur ve kendinden önce de arızî (sonradan oluşan) esreli vasıl hemzesi gelirse ra kalın okunur. Bir önceki kelimeyle birleştirilmiş olsa da kalın okunur.

Örnek: اِرْجِعِي لِمَنْ ارْتَضَى

NOT EDELİM

Kelime başında bulunan ve kelimenin kökünden olmayan yalnız yazıldığı zaman okunan, başka harften sonra geldiğinde okunmayan hemzeye **vasıl hemzesi** denir.

Örnek:

وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

B. Ra Harfinin İnce Okunduğu Durumlar

1. Ra harfinin harekesi esre ise ince okunur.

Örnek: رَحْلَةً رَجَالٌ

2. Ra harfi sakin olursa kendinden önceki harfin harekesine bakılır, esre ise ra ince okunur.

Örnek: فَذَكِّرْ وَاسْتَغْفِرْهُ

3. Hem ra harfi hem de ra harfinden önceki harf sakin olursa daha önceki harfin harekesine bakılır, esre ise ra ince okunur.

Örnek: خَبِيرٌ حَبْرٌ

4. Ra harfi sakin, kendinden önce lin harflerinden ya (ي) olursa ra ince okunur. Başka bir ifadeyle lîn harfi olan ya'dan sonra gelen ra harfi üzerinde durulursa ra ince okunur.

Örnek: سَيِّرٌ خَيْرٌ

C. Ra Harfinin Kalın ve İnce Okunabildiği Durumlar

Kalın ve ince okunduğu yerlerin dışında kalan ve az sayıda örneği bulunan aşağıdaki üç durumda ise sakin ra harfi (رُ) hem kalın hem de ince okunabilir:¹¹

1. İsti'lâ harfi harekesi esre olduğu zaman ra kalın ya da ince okunabilir.

Örnek: كُلُّ فَرْقٍ

2. Ra harfi sakin olur, kendinden önce sakin ta (طُ) veya sakin sad (ضُ) harfi bulunur ve bundan önceki harfler de esreli olursa ra kalın veya ince okunabilir.

Örnek: عَيْنَ الْقَطْرِ مِنْ مِصْرٍ

3. Ra harfi üzerinde durulduğunda ra kalın veya ince okunabilir.

Örnek: فَأَسْرِ أَنْ أَسْرِ إِذَا يَسْرِ

¹¹ Abdurrahman Çetin, Kur'an Okuma Esasları, s. 181.

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

الرَّحِيمِ - مَزِيمٌ - فَذَكِّرْ اسْمَ - وَ اسْتَغْفِرْهُ - لِبِالْمِرْصَادِ - أَمْ ارْتَابُوا

Yukarıda geçen ra harflerinin okunuş kurallarını açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

12. Lafzatullah'taki Lam Harfinin Okunuşu

Lafzatullah, "Allah lafzı" demektir. Buna "lafza-i celal" (yüce kelime) de denilir.

Lam harfi aslında ince harflerdendir. Bu harf, Allah lafzında iki şekilde okunur:

1. Lâ m harfinden (ل) önceki harfin harekesi üstün veya ötre olursa lâ m harfi kalın okunur.

Örnek:

هُوَ اللَّهُ - نَصْرُ اللَّهِ

2. Lâ m harfinden (ل) önceki harfin harekesi esre ise lâ m harfi ince okunur.

Örnek:

بِسْمِ اللَّهِ - أَلْحَمْدُ لِلَّهِ

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

قَالَ اللَّهُ - رَسُولٌ لِلَّهِ - وَإِذْ قَالَ اللَّهُمَّ - فِي سَبِيلِ اللَّهِ - قُلِ اللَّهُمَّ - اتَّقِ اللَّهَ

Yukarıda geçen lafzatullah ifadelerindeki lam harfinin okunuşunu, örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

13. Sekte

Sözlükte "susmak, konuşmayı ve okumayı kesmek" anlamına gelen **sekte**; Kur'an okurken nefes almadan sesi bir müddet kesip okumaya devam etmektir. Sekte yapılacak yerde ses kesilir ve kısa bir süre bekledikten sonra okumaya devam edilir. İmam Asım kıraatında dört yerde sekte yapılır.

1. Yâsîn suresinin 52. ayetinde:

مِنْ مَرَقَدِنَا هَذَا
سَكْتَةً

2. Mutaaffifîn suresinin 14. ayetinde:

كَلَّا بَلْ رَانَ

3. Kiyâme suresinin 27. ayetinde:

وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ

4. Kehf suresinin 1 ve 2. ayetleri arasında:

عَوَجًا ۖ قَيِّمًا

Örnek: مِنْ مَّرْقَدِنَا هَذَا

Bu örnekte:

- مِنْ مَّرْقَدِنَا kelimesi ile هَذَا kelimesi arasında sekte işareti vardır.
- Bu durumda مِنْ مَّرْقَدِنَا okunduktan sonra ses kesilir, nefes almadan هَذَا kelimesi okunarak kıraata devam edilir.

NOT EDELİM

Kehf suresinin 1. ayetinde sekte yapılacak yer ayet sonunda olduğu için durulur ve sekte yapılmaz. Fakat ayetler birleştirilmek istenirse عَوَجًا kelimesinde medd-i tabîi yapılarak elif üzerinde durulur, sekte yapılır ve nefes almadan عَوَجًا ۖ قَيِّمًا şeklinde okumaya devam edilir.

AÇIKLAYALIM-UYGULAYALIM

كَلَّا بَلْ رَانَ – وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ

Yukarıdaki ayetlerdeki sekteleri örnekteki gibi açıklayınız ve kelimeleri tecvidli olarak okuyunuz.

NOT EDELİM

Zamirin (هـ) kendine özgü bir okunuşu vardır:

1. Zamirden (هـ) önceki harf harekeli olduğu zaman, zamir uzatılarak okunur.

Örnek:

بَيْنَهُ - قَلْبُهُ - مِثْلَهُ - بِهِ

Bu örneklerde;

- Kelimenin sonunda zamir vardır.
- Zamirden önceki harf harekelidir.
- Bu durumda kelimenin sonundaki zamir “beynehû, kalbuhû, mislihî ve bihî” şeklinde uzatılarak okunur.

2. Zamirden (هـ) önceki harf cezimli veya harekesiz olduğunda zamir uzatılmaz.

Örnek:

قَتَلُوهُ - عَلَّمْنَاهُ - عَلَيْهِ - مِنْهُ

3. Zamirden (هـ) önceki harf harekeli olduğu hâlde geçiş yapılarak sonraki bir kelimeye bağlanırsa zamir uzatılmadan okunur.

Örnek:

لَهُ اتَّقِ اللَّهَ - عَلَّمَهُ اللَّهُ - أَنَّهُ الْحَقُّ - لَهُ الْمُلْكُ

4. Bazı kelimelerdeki هـ 'ler ise zamir olmayıp kelimenin aslından olduğu için uzatılmadan okunur.

Örnek:

لَمْ يَنْتَهُ - لَمْ تَنْتَهُ - مَا نَفَقَهُ - فَوَاكِهُ

5. Zümer suresinin 7. ayetindeki يَرْضَهُ لَكُمْ lafzında bulunan zamir uzatılmadan zayıf bir sesle ve hızlıca okunur. Bu okuma şekline **ihtilas** denir.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1. Med harfinden sonra hemze gelir ve hemze ile med harfi aynı kelimedede bulunursa aşağıdaki tecvid kurallarından hangisi uygulanır?

- A) Medd-i tabîî
- B) Medd-i muttasıl
- C) Medd-i munfasıl
- D) Medd-i lîn
- E) Medd-i ârız

2. تَأْمُرُونِي kelimesinde aşağıdaki tecvid kurallarından hangileri vardır?

- A) Medd-i munfasıl ve medd-i tabîî
- B) Medd-i lîn ve medd-i tabîî
- C) Medd-i muttasıl ve medd-i tabîî
- D) Medd-i lâzım ve medd-i tabîî
- E) Medd-i ârız ve medd-i lîn

3. إِنَّ هَذِهِ أُمُّكُمْ ifadesinde, aşağıdaki medlerden hangisi vardır?

- A) Medd-i muttasıl
- B) Medd-i lîn
- C) Medd-i munfasıl
- D) Medd-i ârız
- E) Medd-i lâzım

4. هَؤُلَاءِ kelimesindeki medler için aşağıda verilen sıralamalardan hangisi doğrudur?

- A) Medd-i muttasıl ve medd-i munfasıl
- B) Medd-i muttasıl ve medd-i tabîî
- C) Medd-i munfasıl ve medd-i muttasıl
- D) Her ikisi de medd-i munfasıl
- E) Her ikisi de medd-i muttasıl

5. I. Medd-i tabî

II. Medd-i muttasıl

III. Medd-i munfasıl

IV. Medd-i lâzım

V. Medd-i ârız

VI. Medd-i lîn

Uzun med işareti (~) yukarıdaki med çeşitlerinden hangilerini gösterir?

A) I, II ve III

B) I, III ve IV

C) II, III ve IV

D) IV, V ve VI

E) III, V ve VI

6. Aşağıdaki harf gruplarından hangisi idgam-ı mütekaribeyne aittir?

A) (ت) (د) (ط)

B) (ث) (ذ) (ظ)

C) (ل) (ر)

D) (م) (ب)

E) (ق) (ك) (ل)

7. Sakin mimle ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Sakin mimden sonra ba (ب) gelirse ihfa-ı şefevî olur.

B) Sakin mimden sonra mim (م) gelirse idgam-ı misleyn me'al-gunne olur.

C) Sakin mimden sonra mim (م) ve be'nin (ب) dışındaki harfler gelirse izhar-ı şefevî olur.

D) Sakin mimden sonra nun (ن) gelirse idgam-ı misleyn mea'l-gunne olur.

E) Sakin mimden sonra be (ب) harfi geldiğinde gunneli okuyuş gerçekleşir.

8. Ra harfinin okunuşu ile ilgili verilen kurallardan hangisi doğru değildir?

A) Ra harfinin harekesi üstün veya ötre ise kalın, esre ise ince okunur.

B) Ra harfi sakin olup kendinden önceki harfin harekesi üstün veya ötre ise kalın, esre ise ince okunur.

C) Ra harfi sakin, ondan önceki de sakin olursa bir öncekine bakılır üstün veya ötre var ise kalın, esre varsa ince okunur.

D) Lîn harfi olan ya harfinden sonra gelen ra harfinde vakıf yapılırsa ra kalın okunur.

E) Ra harfi sakin olup kendinden önce esreli bir vasıl hemzesi gelirse ra kalın okunur.

9. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde sekte olan sureler doğru olarak sıralanmıştır?

- A) Yâsîn, Mutaaffîfîn, Secde, Kiyâme
- B) Kehf, Yâsîn, Kiyâme, Mutaaffîfîn,
- C) Fussilet, Kiyâme, Yâsîn, Mücadele
- D) Ankebut, Fussilet, Kehf, Ahzap
- E) Mülk, Mutaaffîfîn, Kiyâme, Yâsîn

10. Birbirinin aynı ya da birbiriyle aynı cinsten olan veya birbirine yakınlığı bulunan iki harften sakın olanın harekeli olana katılmasına denir.

Yukarıdaki noktalı yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kalkale B) Sekte C) İdgam D) İhfa E) İklab

B. Aşağıdaki bilgilerden doğru olanı “D”, yanlış olanı “Y” ile işaretleyiniz.

- (.....) Hem durulduğunda hem de geçildiğinde var olan sükûna, ârizî sükûn denir.
- (.....) Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel okuma kurallarını içeren ilme tecvid denir.
- (.....) Medd-i âriz olan yerde durulmayıp geçilirse, dört elif miktarı uzatılarak geçilir.
- (.....) Şeddeli olan harflerin birincisi her zaman cezimlidir.
- (.....) Medd-i lâzım, normal okuyuşlarda dört elif, hızlı okuyuşlarda bir elif miktarı uzatılır.
- (.....) Medd-i lîndeki uzatma, lîn harfi üzerinde yapılır.
- (.....) Med harfinden sonra şeddeli bir harf gelirse medd-i âriz olur.
- (.....) “Kur'an'ı tertil ile oku!” emri, tecvidli okuyuşu da içine alır.
- (.....) Tenvin kelime sonlarında, sakın nun ise kelime ortasında veya sonunda olur.
- (.....) Genizden (burun boşluğundan) gelen sese idgam denir.
- (.....) İklabda dudaklar bastırılmadan normal bir şekilde birleştirilir.
- (.....) Sakin nundan sonra nun gelirse idgam misleyn me'al-gunne olur.
- (.....) Mahreçleri aynı sıfatları farklı olan harfler bir araya gelirse idgam-ı mütekaribeyn olur.
- (.....) İdgam-ı şemsiye ve izhar-ı kameriye elif lam takısı ile ilgili tecvid kurallarıdır.
- (.....) Kur'an'da on dört yerde sekte vardır.

C. Aşağıda numaralandırılmış kelimelerdeki tecvidleri yazınız.

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿١﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ ﴿٢﴾

عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٣﴾

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ ﴿٤﴾

وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ ﴿٥﴾ صُمُّ بُكْمٌ عُمِّي فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٦﴾ أَوْ

كَصَيْبٍ مِنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ ﴿٧﴾

مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٨﴾

1. Medd-i tabîî

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

14.

15.

16.

17.

18.

19.

20.

21.

22.

23.

24.

4.ÜNİTE

EZBERLENECEK SURELER, AYETLER VE ANLAMLARI

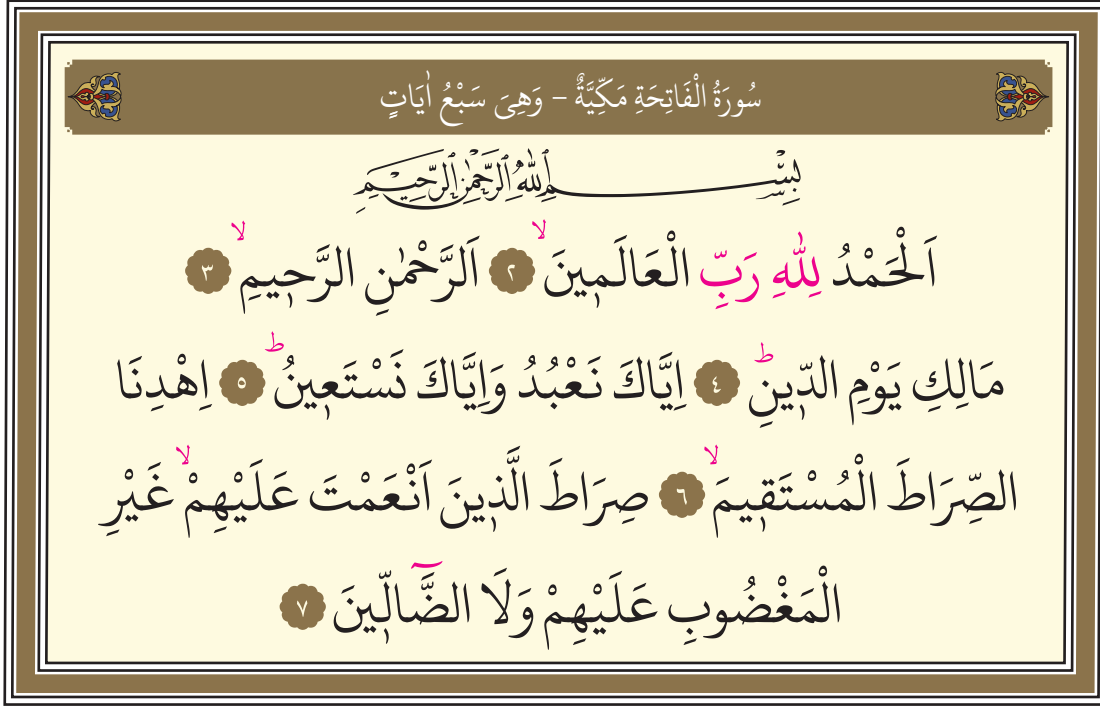
(Âl-i İmrân suresi, 73. ayet.)

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı bir Kur'an kursunu ziyaret ederek Kur'an-ı Kerim'i ezberleme ve hafızlık yöntemleri hakkında gözlem yapıp bilgi edininiz.
2. Ayet el-Kürsi ile Kâfirûn, İhlâs, Felâk ve Nâs surelerini okumanın fazileti ile ilgili hadisleri araştırarak defterinize yazınız.
3. Kur'an-ı Kerim'in Türkçe mealini inceleyerek fihristten (indeks) seçeceğiniz herhangi bir konuyla ilgili üç ayet mealı yazınız.
4. **"Biz her peygamberi, gerçekleri onlara iyice açıklayabilsin diye kendi milletinin diliyle gönderdik ..."** (İbrahim suresi, 4. ayet.) ayetinde hangi konuya vurgu yapılmaktadır? Tefsir kitaplarından araştırınız.

1. Fâtiha Suresi ve Anlamı

Fâtiha Suresinin Anlamı

Fatiha suresi, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğinin ilk yıllarında Mekke Dönemi'nde indirilmiştir; yedi ayettir. Mushaf'ta birinci sırada olan sure, beşinci sırada indirilmiştir. Kur'an-ı Kerim'in ilk başında yer aldığı için "başlangıç" anlamına gelen "Fâtiha" adını almıştır. İçerdiği anlam bakımında sure, Kur'an'ın hem bir giriş ve başlangıç kısmı hem de özeti gibidir. Aynı zamanda aynı zamanda tüm ayetleri eşsiz güzellikte bir dua, bir yakarıştır.

1. Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.
2. Hamd (her türlü övgü), âlemlerin Rabb'i Allah'adır.
3. O, Rahman ve Rahîm'dir.
4. Din (hesap) gününün sahibidir.
5. (Rabb'imiz!) Ancak sana kulluk eder ve yalnız senden medet umarız.
6. Bizi doğru yola ilet.
7. Nimet verdiğin kimselerin yoluna. Gazaba uğrayanların ve sapıtanların yoluna değil.

BİRLİKTE OKUYALIM

Fatiha suresini, öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden birkaç kez dinleyiniz. Sonra da her bir ayeti, öğretmeninizle birlikte tekrar ediniz. Daha sonra sınıfta beşerli gruplara ayrılınız. Fatiha suresini yüzünden hatasız bir şekilde okuyabilecek seviyeye gelene kadar grup halinde okuyunuz.

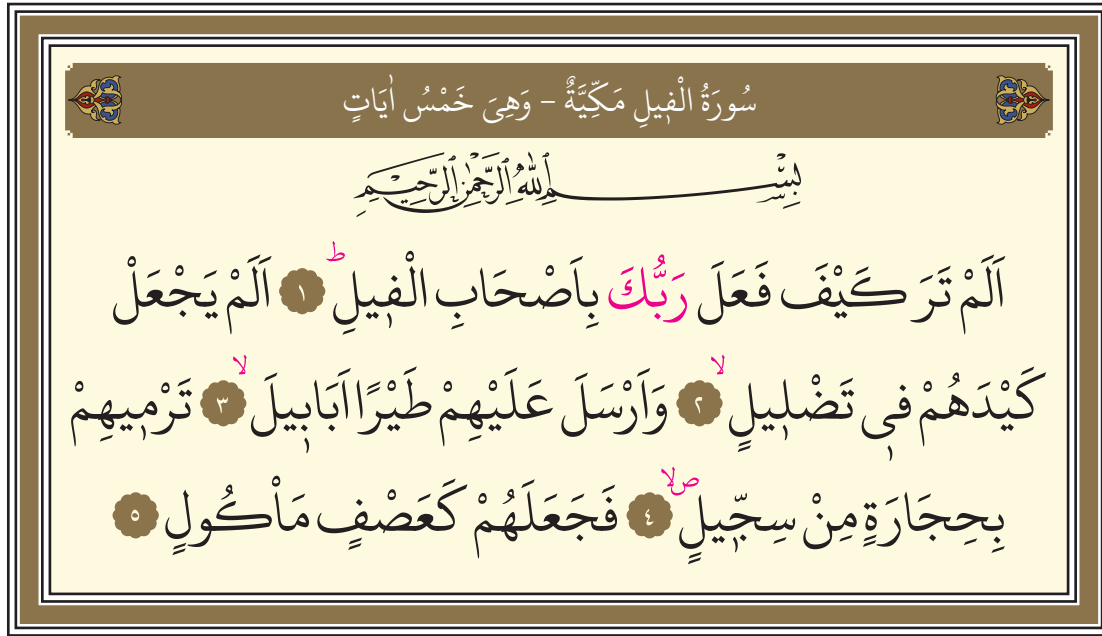
İLKELER ÇIKARALIM

Fâtiha suresinin anlamı üzerinde düşünerek ilkeler çıkarınız.

1. Allah sonsuz merhamet sahibidir.
2.
3.
4.
5.

Fatiha suresini okurken özellikle ض (dad) harfinin mahrecine dikkat edelim ve bu harfı doğru telaffuz etmeye çalışalım.

2. Fil Suresi ve Anlamı

Fil Suresinin Anlamı

Fil suresi, Kâfirûn suresinden sonra, Felâk suresinden önce Mekke Dönemi'nde indirilmiştir; Adını ilk ayette geçen "fil" sözcüğünden almıştır. Fillerle donanmış ordusuyla Kâbe'yi yıkmaya gelen zalim Ebrehe'nin ve ordusunun yerle bir edilmesinden bahseder.

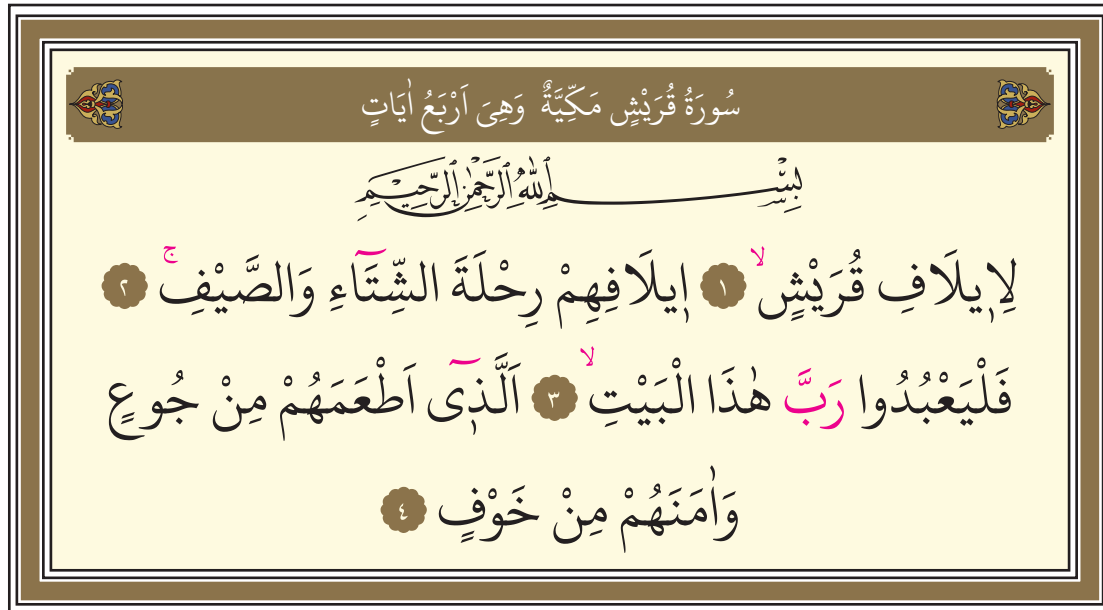
1. Bilmez misin, Rabb'in fil ordusuna neler yaptı?
2. Onların planlarını başlarına geçirmedi mi?
3. Üzerlerine sürüler halinde kuşlar gönderdi.
4. O kuşlar onların üzerine gökten taş yağdırıyordu.
5. Ve böylece onları yenmiş ekin yaprakları gibi yaptı.

Sureleri ezberlerken tercih ettiğiniz yöntemler hakkında arkadaşlarınızla konuşunuz.

BİRLİKTE OKUYALIM

Yüce Allah'ın Fil suresiyle bizlere vermek istediği mesaj neler olabilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

3. Kureyş Suresi ve Anlamı

Kureyş Suresinin Anlamı

Kurey suresi, Mekke Dönemi’nde indirilmiştir; dört ayettir. Sure adını ilk ayette geçen ve Hz. Peygamber’in kabilesinin de adı olan “Kureyş” sözcüğünden alır. Surede Kureyş kabilesine Cahiliye Dönemi’nde verilen nimetlerden bahsedilmekte ve bu nimetlere karşı Allah’a kulluk etmenin önemi üzerinde durulmaktadır.

1. Kureyş'i (birbirlerine) ısındırıp sevdirdiği;
2. Onları kışın (Yemen'e) ve yazın (Şam'a) yaptıkları yolculuğa ısındırıp alıştırdığı için,
- 3-4. (O halde) Kureyş de kendilerini aklıktan (kurtarıp) doyuran ve korkudan emin kılan bu evin Rabb'ine kulluk etsin.

YÜZÜNDEN HATASIZ OKUYALIM

Kureyş suresini ezberlemeden önce, interaktif öğretim materyallerinden birkaç kez dinleyiniz sonra da yüzünden hatasız bir şekilde öğretmeninize okuyunuz.

Öğrendiğimiz
tecvit kurallarını
Kureyş suresi
üzerinde
gösterelim.

BEYİN FIRTINASI YAPALIM

Kureyş suresinde, insanların sahip olduğu nimetler hatırlatılmakta ve bunlara şükür için insanların Allah'a kulluk etmeleri istenmektedir. Siz de “Günümüz insanının sahip olduğu nimetler nelerdir ve bu nimetlere nasıl şükretmesi gerekir?” konulu bir beyin fırtınası yapınız.

4. Mâûn Suresi ve Anlamı

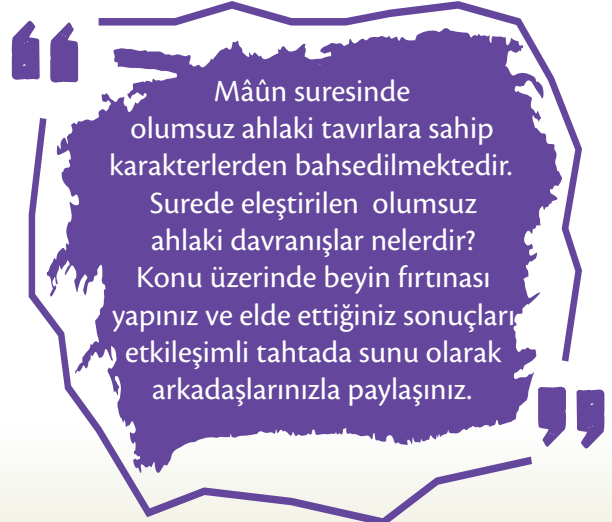
Mâûn Suresinin Anlamı

Mâûn suresi, Mekke Dönemi'nde Tekâsür suresinden sonra Kâfirûn suresinden önce indirilmiştir; yedi ayettir. Sure adını ilk ayette geçen yardım, hayır ve zekât anlamlarına gelen “mâûn” sözcüğünden alır. Surede, hesap gününü inkâr eden, nankör, amellerini gösteriş için yapan riyakâr tipler konu edilmiştir.

1. Din (hesap ve ceza) gününü yalan sayanı gördün mü?
2. O, yetimi şiddetle itip kakar.
3. Yoksulu doyurmayı da teşvik etmez.
- 4-5. Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki onlar namazlarını ciddiye almazlar.
- 6-7. İbadetlerini gösteriş için yapar, hayra da engel olurlar.

BİRLİKTE OKUYALIM

Mâûn suresini öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden birkaç defa dinleyiniz. Sonra da her bir ayeti, öğretmeninizle birlikte okuyunuz.

5. Kevser Suresi ve Anlamı

Kevser Suresinin Anlamı

Kevser suresi, ağırlıklı görüşe göre Mekke Dönemi'nde indirilmiştir; üç ayettir. Adını ilk ayette geçen çok hayır, bereket ve cennette Hz. Peygamber'e verilen özel bir havuz gibi anlamlara gelen "kevser" sözcüğünden alan sure, Peygamber Efendimize dünya ve ahirette verilen nimetlerin yanı sıra namaz kılma ve kurban kesme gibi konuları içermektedir. Peygamberimize "ebter" (soyu kesik) diye hakaret eden Müşriklere karşı Hz. Peygamber'in adını ve şanını yüceltmek amacıyla indirilmiştir.

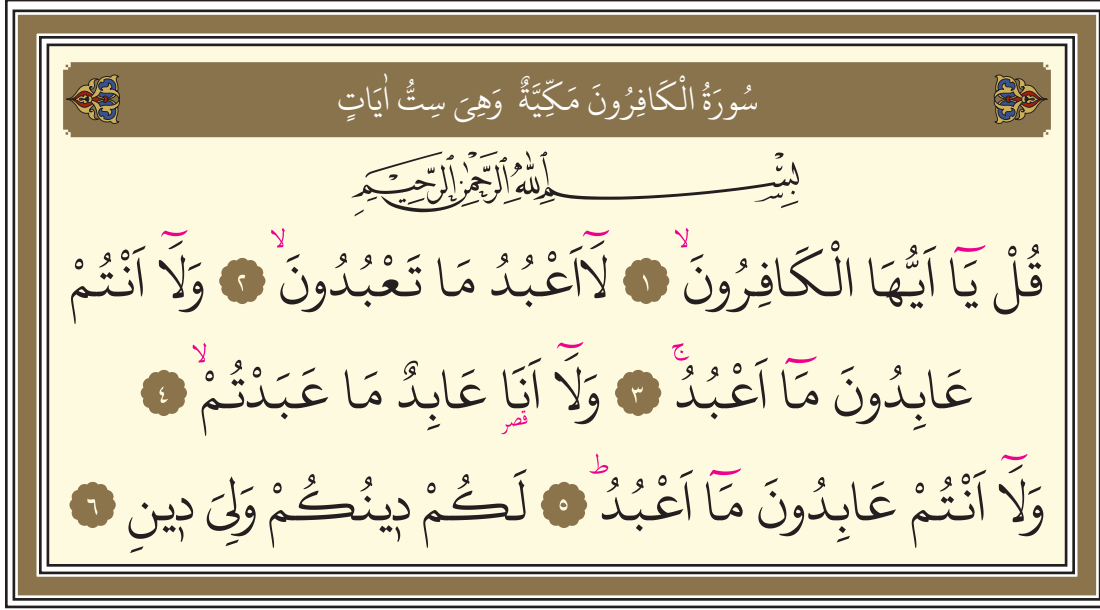
1. (Resulüm!) Doğrusu biz sana kevseri verdik.
2. Öyleyse Rabb'in için namaz kıl ve kurban kes.
3. Doğrusu adı sanı ortadan kalkacak olan sana kin besleyendir.

HATALARIMIZI DÜZELTELİM

Kevser suresini öğretmeninizden birkaç defa dinleyiniz. Kendi okuyuşunuzdan farklı olan yerlerin altını çiziniz ve öğretmeniniz gibi doğru okumaya çalışınız.

Kevser suresinde Peygamber Efendimize verildiği bildirilen nimetler neler olabilir? Duha suresinin mealini de okuyarak bu iki surede Efendimize verildiği bildirilen nimetleri arkadaşlarınızla konuşunuz.

6. Kâfirûn Suresi ve Anlamı

Kâfirûn Suresinin Anlamı

Kâfirûn suresi, Mekke Dönemi'nde indirilmiştir; altı ayettir. Adını ilk ayette geçen “kâfirûn” (inkârcılar) sözcüğünden alan sure, Sure, Müşriklerin Peygamberimiz'den bir sene kendi ilahlarına tapmasını, bir sene de kendilerinin onun ilahına tapmalarını istemeleri üzerine Hz. Peygamber'in bu teklifi kesin bir dille reddetmesi üzerine indirilmiştir.

1. De ki: Ey kâfirler!
2. Ben sizin taptıklarınıza ibadet etmem.
3. Siz de benim ibadet ettiğime ibadet etmezsiniz.
4. Ben sizin taptıklarınıza asla ibadet edecek değilim.
5. Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz.
6. O hâlde sizin dininiz size, benim dinim bana!

ANA FİKRİNİ BULALIM

Kâfirûn suresinin ana fikri hakkındaki düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

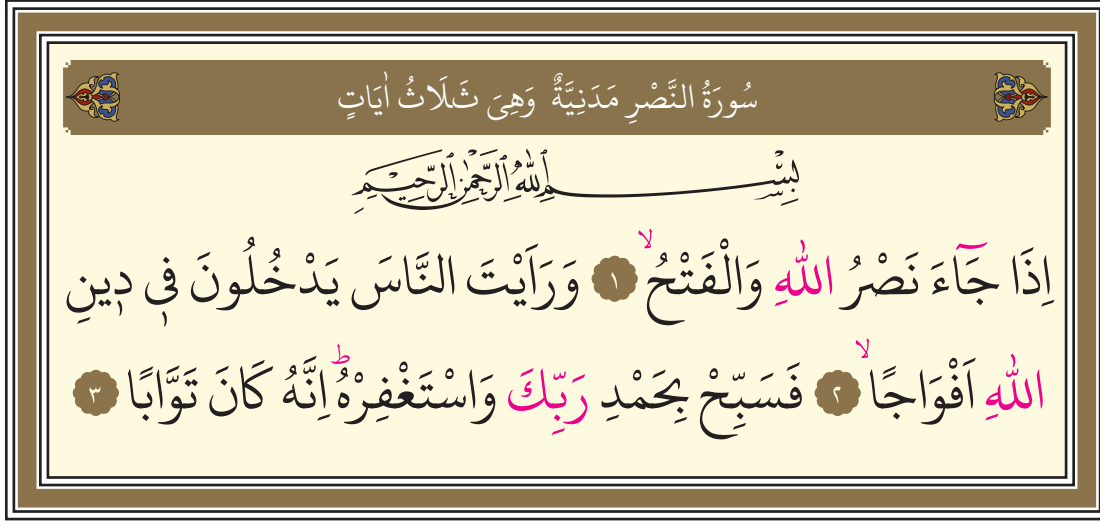
.....

Kâfirûn suresini okurken özellikle ع (ayın) harfinin mahrecine dikkat edelim ve bu harfi doğru telaffuz etmeye çalışalım.

SIRA BENDE

Kâfirûn suresinin ayetlerini öğretmeninizin gösterdiği sıraya göre ezberden okuyunuz. Okurken özellikle medlerle ilgili tecvit kurallarına dikkat ediniz.

7. Nasr Suresi ve Anlamı

Nasr Suresinin Anlamı

Nasr suresi, Medine Dönemi'nde indirilmiştir; üç ayettir. Sure, adını ilk ayette geçen ve yardım anlamına gelen “nasr” sözcüğünden almaktadır. Surede Allah'ın Hz. Peygamber'e lütfettiği zafer ve fetih sonucunda insanların grup grup İslâm'a girmelerinden ve Allah'ı tesbih etmekten bahsedilmektedir.

1. Allah'ın yardım ve zaferi geldiğinde,
2. İnsanların akın akın Allah'ın dinine girdiklerini gördüğünde,
3. Rabb'ini hamd ederek tesbih et, ondan bağışlanma dile. Çünkü o, tövbeleri kabul edendir.

BİRLİKTE OKUYALIM

Nasr suresini öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden birkaç defa dinleyiniz. Öğretmeninizle her bir ayeti, birlikte okuyunuz.

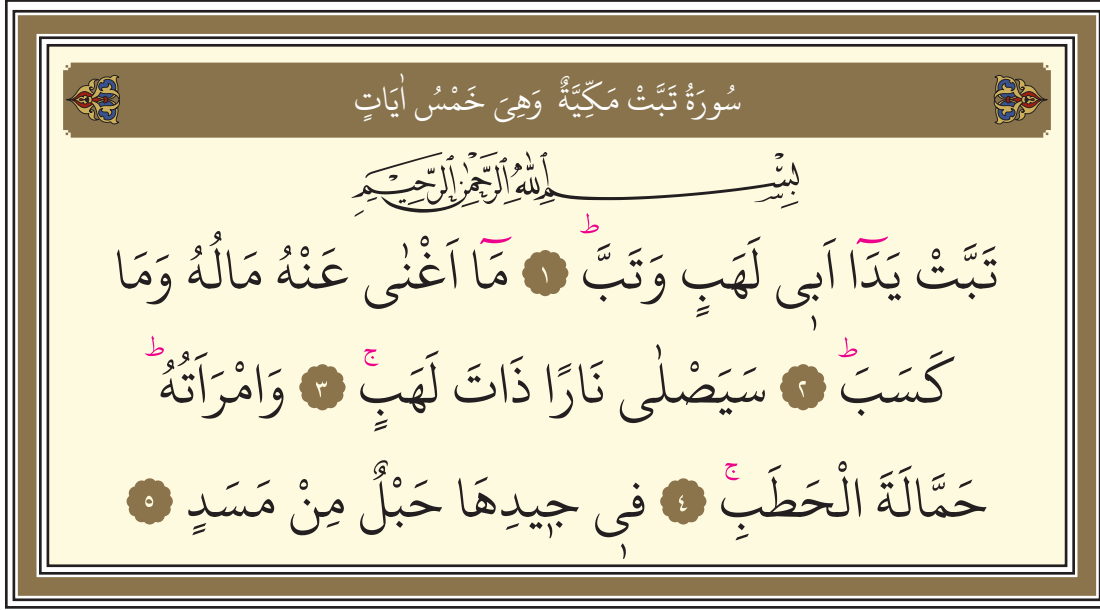
AÇIKLAYALIM

Nasr suresinde hangi mesajlar verilmektedir? Açıklayınız.

GÖSTERELİM

Öğrendiğimiz tecvit kurallarını Nasr suresi üzerinde gösterelim.

8. Tebbet Suresi ve Anlamı

Tebbet Suresinin Anlamı

Tebbet suresi, Mekke Dönemi'nde indirilmiştir; beş ayettir. Adını ilk ayette geçen “tebbet” (yok ol-sun, kahrolsun) sözcüğünden alan sureye, “Mesed” ve “Leheb” suresi de denilmektedir. “(Önce) en ya-kın akrabanı uyar.” (Şuarâ suresi, 214. ayet.) ayeti kerimesinin indirilmesinden sonra Peygamberimiz, Safa tepesine çıkarak Kureyş kabilesini İslam’a davet etmiş ancak orada bulunan Ebû Leheb de Peygam-berimizin yaptığı çağrıya karşı çıkarak davete engel olmak istemiş, ardından da sure indirilmiştir. Surede, Peygamber Efendimize karşı düşmanca davranışlarda bulunan Ebû Leheb ve karısı eleştirilmekte, onlar gibi malına ve konumuna güvenerek hakka karşı gelenlerin acı sonu bildirilmektedir

1. Ebu Leheb kahrolsun; (zaten yakında) kahrolacaktır.
2. Malı da kazandıkları da kendisine bir fayda vermedi.
3. O, alev alev yükselen ateşe girecek.
- 4-5. (Dedikoducu) karısı da boynunda bükülmüş bir urganla odun taşıyarak (o ateşe girecektir).

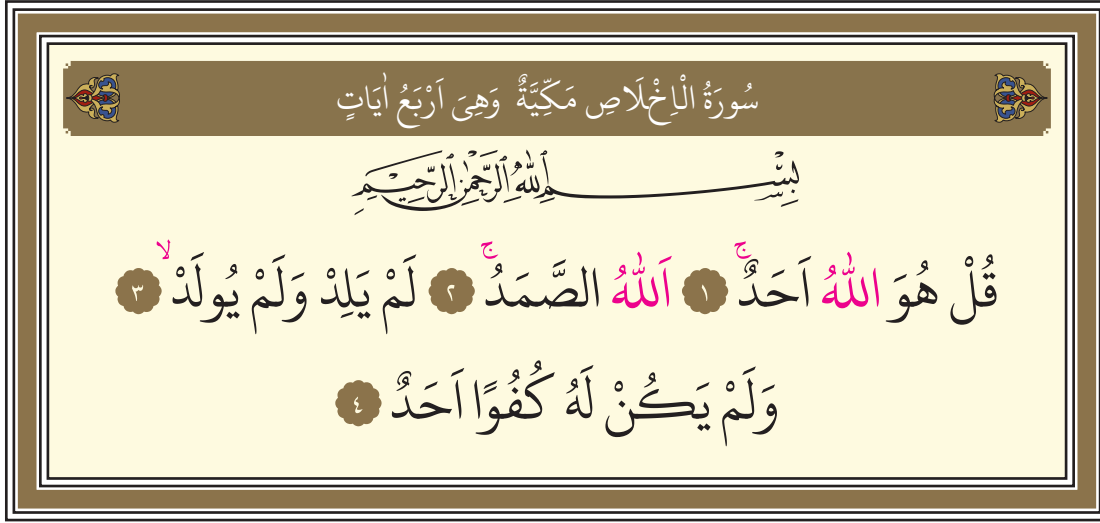
TECVİTLERE DİKKAT EDELİM

Tebbet suresini öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden dinlerken tecvit ku-rallarını dikkatle takip ediniz. Bu kuralların altını çizerek sureyi doğru okumaya çalışınız.

KONUŞALIM

Ebu Leheb ve karısının cezalandırılmalarının sebebini bir tefsir kitabından okuduktan sonra bu surenin bize hangi mesajları verdiğini arkadaşlarınızla konuşunuz.

9. İhlâs Suresi ve Anlamı

İhlas Suresinin Anlamı

İhlâs suresi, genel kabule göre Mekke Dönemi'nde Nâs sûresinden sonra, Necm suresinden önce indirilmiştir; üç ayettir. Sure, İslâm dininin temel ilkesi tevhid inancını öz bir şekilde ortaya koyduğu için "ihlâs" adıyla tanınmıştır. Müşriklerin Peygamber Efendimize gelerek ondan Rabb'inin soyunu anlatmasını istemeleri üzerine sure indirilmiştir. Surede Allah'ın (c.c) bazı sıfatları ele alınmış, tevhid inancının temeli olan bazı konular net bir şekilde dile getirilmiştir.

1. De ki: O Allah, tektir.
2. Allah, Samed'dir (Her şey ona muhtaçtır. O hiçbir şeye muhtaç değildir.).
3. O doğurmamış ve doğmamıştır.
4. Hiçbir şey ona denk değildir (Onun eşi ve benzeri yoktur.).

İLKELER ÇIKARALIM

İhlâs suresinden, İslâm'ın tevhid inancıyla ilgili ilkeler çıkarınız.

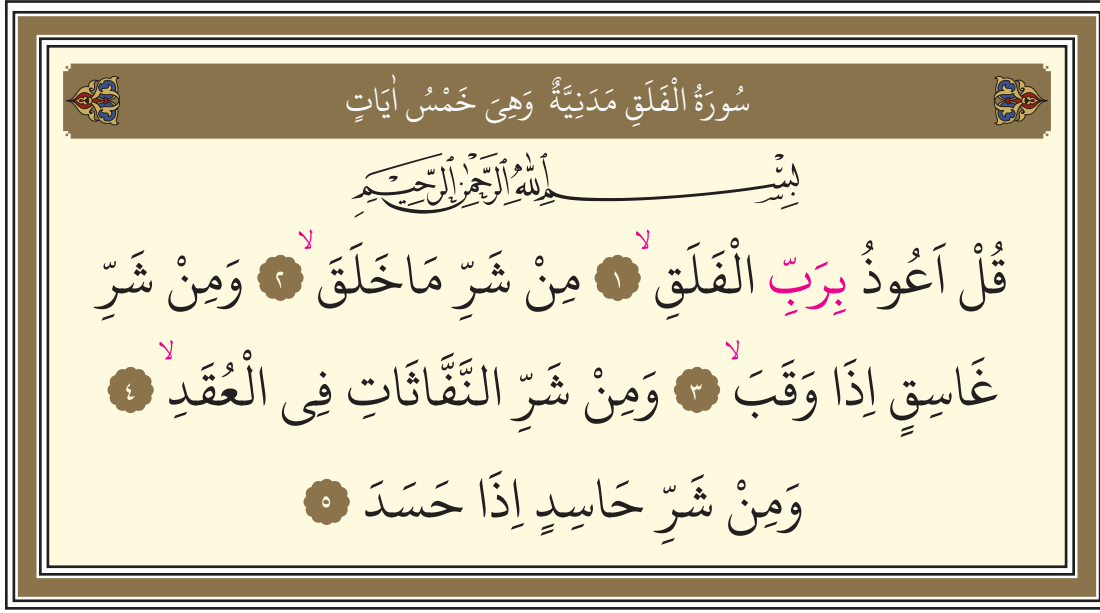
1. Allah'tan (c.c) başka ilah yoktur.
2.
3.
4.
5.

Peygamberimiz buyurdu ki:
"Canımı elinde bulunduran
Allah'a yemin ederim ki
İhlâs suresi Kur'an'ın
üçte birine denktir."
(Buharî, Fezâilu'l-Kur'an, 13.)

EZBERE OKUYALIM

İhlâs suresini öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden dinleyiniz. Daha sonra gruplar hâlinde ezberden okuyunuz.

10. Felâk Suresi ve Anlamı

Felâk Suresinin Anlamı

Felak suresi, ağırlıklı görüşü göre Mekke Dönemi'nde indirilmiştir; beş ayettir. Adını ilk ayetinde geçen ve sabah anlamına gelen “felak” sözcüğünden almıştır. Surede kötülüklerden dolayı Allah’a sığınılması öğütlenmektedir.

1. De ki: Sığınırım, karanlığı yarıp sabahı ortaya çıkartan Rabb’e!
2. Yarattığı şeylerin kötülüğünden,
3. Karanlığı çöktüğü zaman gecenin kötülüğünden,
4. Düğümlere üfleyen büyücülerin kötülüğünden,
5. Kiskandığı zaman kıskanç kişinin kötülüğünden.

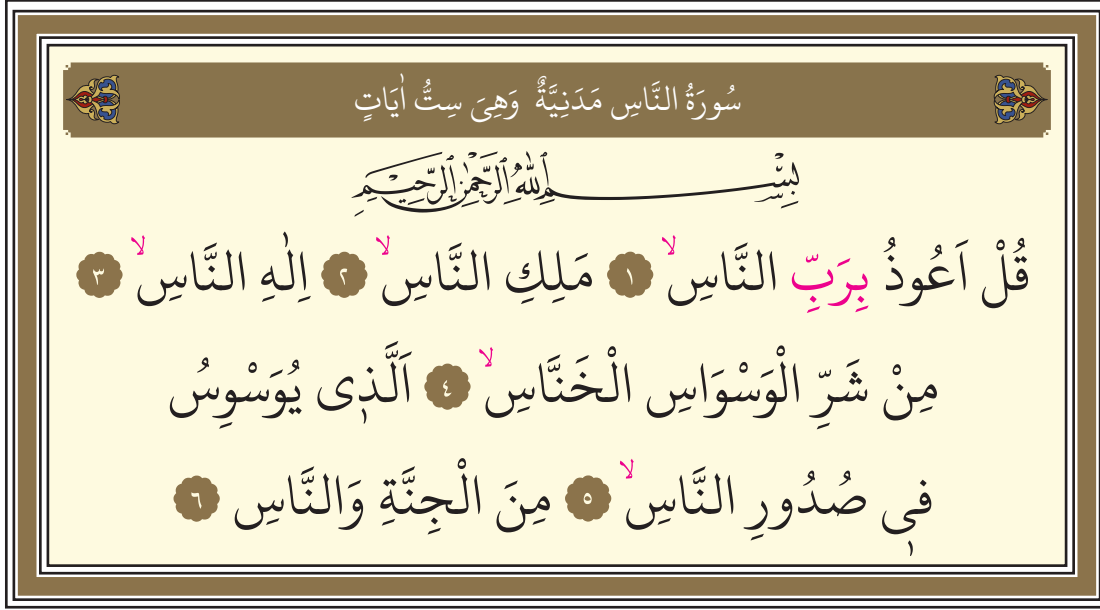
KENDİMİZİ DENEYELİM

Felâk suresini, interaktif öğretim materyallerinden dinleyerek öğretmeninize okumadan önce sıra arkadaşınıza okuyunuz. Okurken ayet sonlarına ve tecvit kurallarına dikkat ediniz.

TARTIŞALIM

İç ve dış dünyadan bize yönelen kötü düşünce ve davranışlardan Allah’a (c.c) sığınmanın insan psikolojisi üzerindeki olumlu etkilerini tartışınız.

11. Nâs Suresi ve Anlamı

Nâs Suresinin Anlamı

Nâs suresi, genel kanaate göre Mekke Dönemi'nde indirilmiştir; altı ayettir. Sure adını ilk ayetinde geçen ve insanlar anlamına gelen “nâs” sözcüğünden almıştır. Surede değişik yollarla insanları kötülüğe iletmek isteyen cinlerin ve bazı insanların kötülüklerden dolayı Allah’a sığınılması öğütlenmektedir.

1. De ki: Sığınırım insanların Rabb'ine,
2. İnsanların hükümdarına,
3. İnsanların ilâhına!
- 4-6. Pusu kurup gönüllere sinsice kötü düşünceler veren cin ve insan şeytanlarının kötülüğünden.

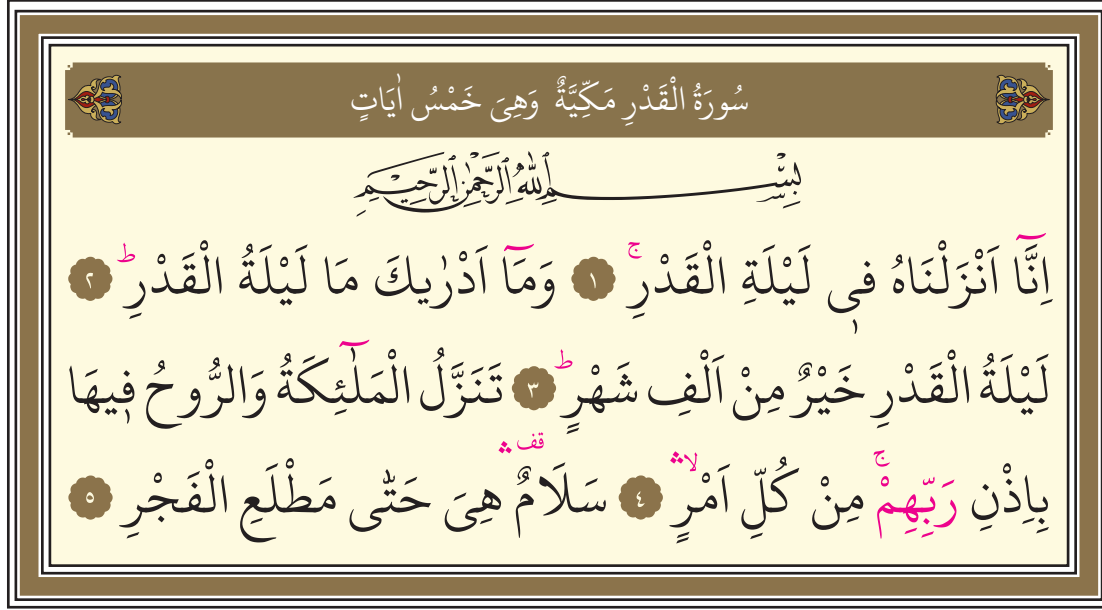
MAHREÇLERE DİKKAT EDELİM

Nâs suresini öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden dinleyiniz. Dinleme esnasında harflerin mahreçlerine ve şeddeli nunlara dikkat ediniz. Surede okunuşu dikkatinizi çeken noktaları arkadaşlarınızla paylaşınız.

BİLİYOR MUYDUNUZ?

Felâk ve Nâs surelerinin, kötülüklerden Allah’a (c.c) sığınmayı konu edindiği için “iki sığındırıcı” anlamında “muavvizeteyn” diye adlandırıldığını biliyor muydunuz?

12. Kadir Suresi ve Anlamı

Kadir Suresinin Anlamı

Kadir suresi, Mekke Döneminde inmiştir; beş ayettir. Adını, surenin ilk ayetinde geçen “kıymet, şeref ve değer” anlamına gelen “kadr” kelimesinden almıştır. Surede bin aydan daha hayırlı olduğu haber verilen Kadir gecesi, aynı zamanda Kur’an-ı Kerim’in de nazil olmaya başladığı gecedir. İçerdiği bu değer nedeniyle Kadir suresi; Kadir gecesi, ramazan ayı ve Kur’an-ı Kerim ile adeta zihnimizde ortak bir çağrışım yapmaktadır.

1. Biz, Kur’an’ı Kadir Gecesi’nde indirdik.
2. Bilir misin Kadir Gecesi nedir?
3. Kadir Gecesi bin aydan hayırlıdır.
4. O gece, Rablerinin izniyle Cebrail ve melekler, her türlü iş için iner de iner.
5. O gece esenlik doludur, ta fecrin doğuşuna kadar.

DİKKAT EDELİM

Kadir suresini, interaktif öğretim materyallerinden dinleyerek öğretmeninize okumadan önce ayet sonlarında yer alan ر (ra) harfinin okunuşuna dikkat ediniz ve harfı doğru bir şekilde okumaya çalışınız.

İLİŞKİLENDİRELİM

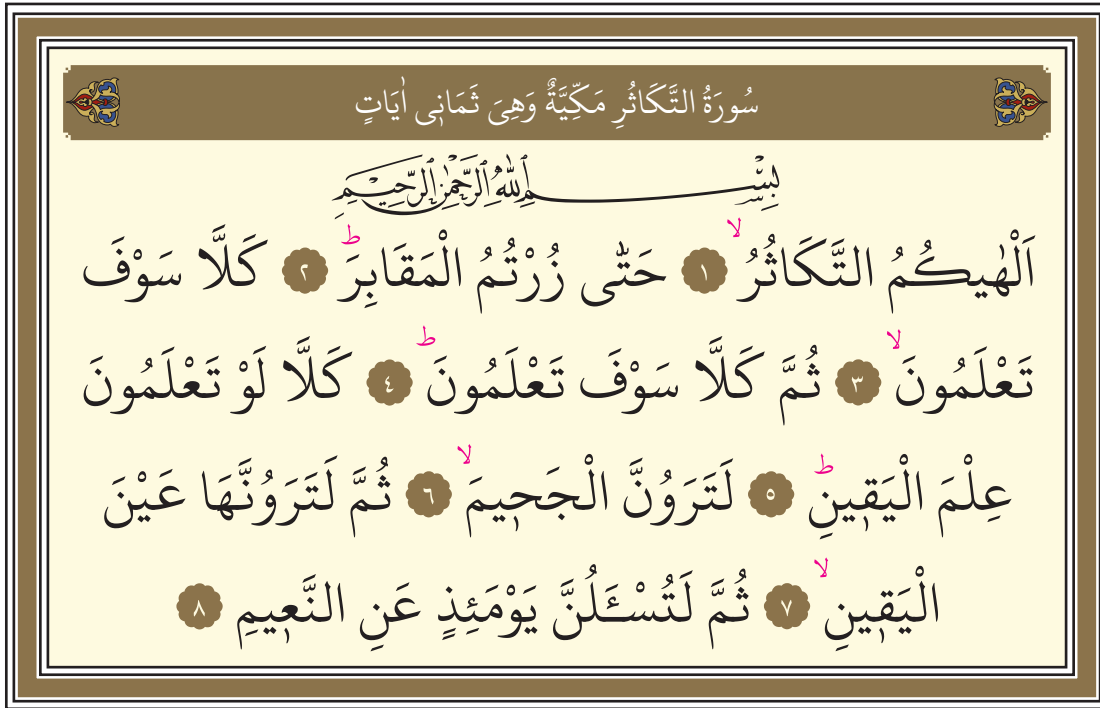
شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَى وَالْفُرْقَانِ

"Ramazan ayı, insanlara yol gösterici, doğrunun ve doğruyu eğriden ayırmanın açık delilleri olarak Kur'an'ın indirildiği aydır."

(Bakara suresi, 185. ayet.)

Kadir suresinin 3. ayetini, ramazan ayında teravih namazlarında çokça işittiğimiz yukarıdaki ayeti kerime ile ilişkilendirerek yorumlayınız.

13. Tekâsür Suresi ve Anlamı

Tekâsür Suresinin Anlamı

Tekâsür suresi, Kevser suresinden sonra, Mâûn suresinden önce Mekke Dönemi'nde indirilmiştir; sekiz ayettir. Sure adını ilk ayette geçen ve çokluk yarışı, çoklukla övünme anlamlarına gelen "tekâsür" sözcüğünden almıştır. Surede hayatın aldattıcı yönlerine dalma ve dünya malını aşırı derecede biriktirmeye olan düşkünlüğün eleştirilmesi yanında ahiret hallerinden bazıları konu edilmektedir.

1. Sahip olduğunuz dünyalıkların çokluğuyla böbürlenmek sizi o kadar oyaladı ki,
2. Tâ kabirleri boylayıncaya kadar!
3. Hayır hayır, ileride bileceksiniz.
4. İleride elbette bileceksiniz.
5. Eğer kesin bilgiye sahip olsaydınız böyle yapmazdınız.
6. Ant olsun ki cehennemi göreceksiniz.
7. Evet, evet onu mutlaka gözlerinizle göreceksiniz.
8. Sonra da o gün, size verilmiş her nimetten mutlaka hesaba çekileceksiniz.

TECVİT VE MAHREÇLERE DİKKAT EDELİM

Tekâsür suresini interaktif öğretim materyallerinden ya da öğretmeninizden dinlerken, özellikle peltek harfler ile şeddeli mim harfinin okunuşuna dikkat ediniz.

Resulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Hiçbir kul, kıyamet gününde, ömrünü nerede tükettiğinden, ilmiyle ne gibi işler yaptığından, malını nereden kazanıp nerede harcadığından, vücudunu nerede yıpratmış olduğundan sorulmadıkça bulunduğu yerden kıpırdıyamaz."

(Tirmizi, Kıyamet, 1.)

Tekâsür suresinin 8. ayetini yukarıdaki hadisten faydalanarak yorumlayınız.

ANA KONULARI BULALIM

1. Bize verilen her nimet, birer emanettir.
2.
3.
4.
5.

EZBERE OKUYALIM

Tekâsür suresini öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden dinleyiniz. Daha sonra gruplar hâlinde ezberden okuyunuz. Öğretmeninizden en güzel okuyan grubu belirlemesini isteyiniz.

14. Asr Suresi ve Anlamı

Asr Suresi ve Anlamı

Asr suresi, Mekke Dönemi'nde indirilmiştir; üç ayettir. Sure adını ilk ayette geçen “zaman, çağ, ikinci vakti” gibi anlamlara gelen “asr” sözcüğünden almıştır. Surede insanı ebedî kurtuluşa erdirtirecek konulardan en önemlileri olan iman, salih amel, hakkı ve sabrı tavsiye üzerinde durmaktadır.

1. Asra yemin olsun ki,
2. İnsan gerçekten zarardadır.
3. Ancak iman edip iyi ameller işleyenler, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler bunun dışındadır.

YORUMLAYALIM

Hâlık'ın nâmütenahi adı var, en başı “Hak”,
Ne büyük şey kul için hakkı tutup kaldırmak!
Hani ashab-ı kiram ayrılalım derlerken,
Mutlaka sure-i “Vel Asr” ı okurmuş, bu neden?
Çünkü meknûn o büyük surede asâr-ı felâh,
Başta iman-ı hakiki geliyor, sonra salâh,
Sonra hak, sonra sebât: İşte kuzum insanlık
Dördü birleşti mi yoktur sana hüsrân artık.

(M. Akif Ersoy, Safahat, s. 382.)

Yukarıdaki mısralarda şair, Asr suresinin hangi yönlerine dikkat çekmektedir? Yorumlayalım.

İLKELER ÇIKARALIM

Asr suresinin anlamı üzerinde düşünerek zamanın değeri ile ilgili ilkeler çıkarınız.

1. Sabır, bitmez tükenmez bir hazinedir.

2.

3.

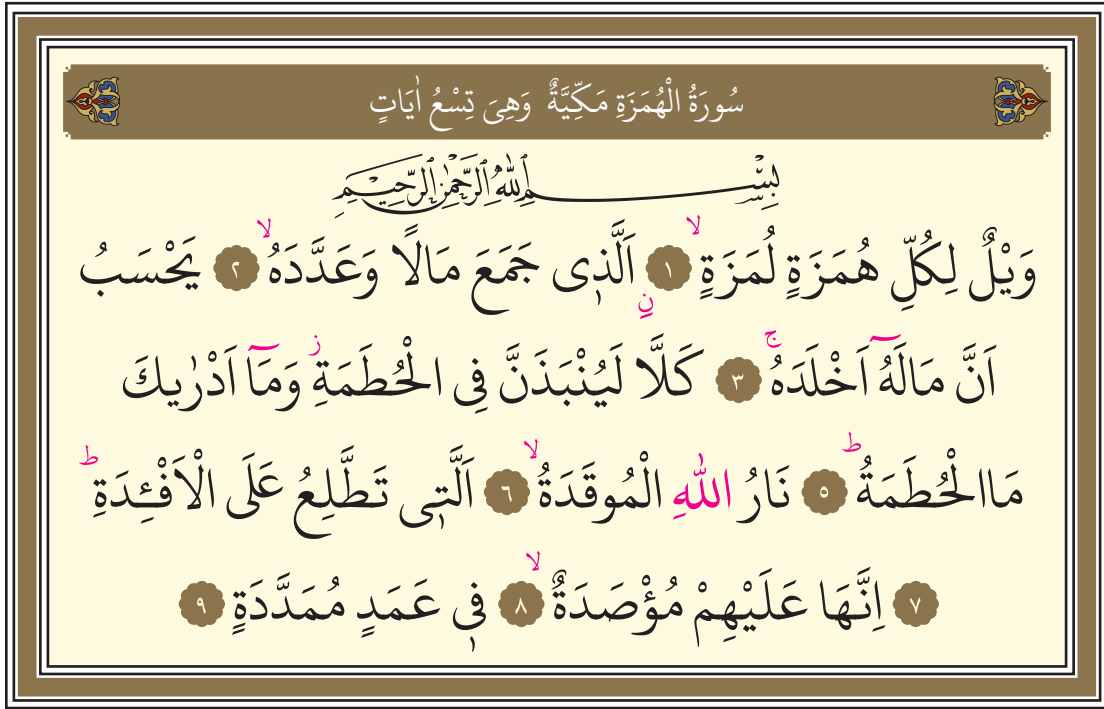
4.

5.

OKUYALIM

Kur'an-ı Kerim derslerinin sonunda sırayla Asr suresini arkadaşlarınızın huzurunda tecvit kurallarına uygun ve makamlı olarak okuyalım.

15. Hümeze Suresi ve Anlamı

Hümeze Suresinin Anlamı

Hümeze suresi, Mekke Dönemi'nde indirilmiştir; dokuz ayettir. Sure, adını "insanı arkadan çekiştiren, ayıplayan kimseler" anlamına gelen "hümeze" kelimesinden almıştır.

BİRLİKTE OKUYALIM

Hümeze suresini öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden birkaç kere dinleyiniz. Sonra da her bir ayeti öğretmeninizden sonra hep beraber tekrar ediniz.

1. Arkadan çekiştirmeyi, yüze karşı eğlenmeyi âdet edinenlerin vay hâline!
2. O, mal yığar ve sayar durur.
3. Malının kendisini ölümsüz kılacağını sanır.
4. Hayır! Ant olsun ki o, Hutame'ye atılacaktır.
5. Bilir misin Hutame nedir?
6. O, Allah'ın tutuşturulmuş bir ateşidir.
7. Bir ateş ki ta kalplere kadar işleyip yakar.
8. Bu ateş mahzeninin kapıları, onların üzerlerine kapatılacaktır.
9. Kendileri de uzun sütunlara bağlı bırakılacaklardır.

ANA TEMASINI BULALIM

Hümeze suresinin ana temasını bulunuz ve temayı arkadaşlarınızla paylaşınız.

İLİŞKİLENDİRELİM

Hümeze suresinin ilk ayetini, Hucurât suresinin 11-12. ayetleriyle ele alınan ahlaki uyarı ve öğütlerle ilişkilendirerek yorumlayınız.

16. Ayet el-Kürsi ve Anlamı

سُورَةُ الْبَقَرَةِ ٢٥٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ ٢٥٥

SIRA BENDE

Ayet el-Kürsi'yi öğretmeninizden ya da interaktif öğretim materyallerinden birkaç kez dinleyiniz. Ezberledikten sonra vakıf (durak) işaretlerine göre bölümlere ayırınız. Her biriniz sırasıyla birer bölümü ezberden okuyunuz.

Ayet el-Kürsi'nin Anlamı

Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur. O daima diridir, bütün varlığın idaresini yürütendir. Kendisine ne uyku gelir, ne de uyuklama.

Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Onun izni olmadan huzurunda şefaet etmek kimin haddine?

Allah, kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir. Onun bildirdiklerinin dışında insanlar onun ilminden hiçbir şeyi tam olarak bilemezler.

Onun hakimiyeti bütün gökleri ve yeri kaplamıştır. Onları koruyup gözetmek Allah'a zor gelmez.

O, çok yücedir ve çok büyüktür. (Bakara suresi, 255. ayet.)

BİLGİ KUTUSU

Sevgili Peygamberimiz, Kur'an'ı ezberleyen ve güzel okuyan sahabilerinden birisi olan Hz. Übey bin Ka'b'e (r.a) bir gün şöyle bir soru sordu:

"Ey Ebu'l-Münzir! Allah'ın kitabından ezberlediğin ayetlerden hangisinin daha büyük olduğunu biliyor musun?" O da:

"Allahu lâ ilâhe illâ huve'l-hayyu'l-kayyûm (Ayet el-Kürsi)." diye cevap verdi.

Bu cevaba çok sevinen Peygamberimiz sevincini belirtmek ve tebrik etmek için mübarek ellerini onun göğsüne dokunarak şöyle buyurdu:

"İlim sana mübarek olsun, Ey Ebu'l-Münzir!"

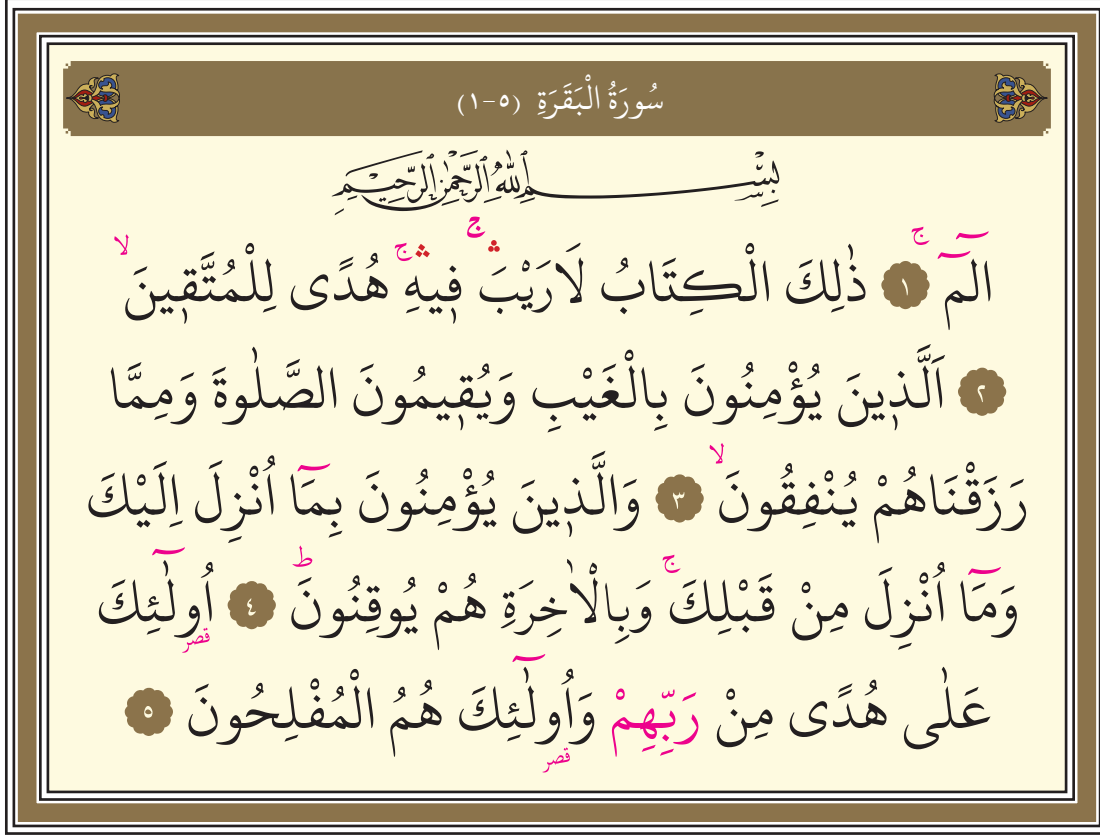
(Müslim, Salatu'l-Müsafirin, 258.)

İLKELER ÇIKARALIM

Ayet el-Kürsi'den Allah-evren ve Allah-insan ilişkisiyle ilgili ilkeler çıkarınız.

1. Allah (c.c), kullarının geçmiş ve geleceklerini bilir.
2.
3.
4.
5.

17. Bakara Suresi (1-5) Ayetler ve Anlamları

Bakara Suresi 1-5. Ayetlerin Anlamı

1. Elif, Lâm, Mîm.
2. Bu, doğruluğu şüphe götürmeyen ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlara yol gösteren kitaptır.
3. Onlar gayba inanırlar, namaz kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcarlar.
4. Hem sana indirilen kitaba hem de senden önce indirilen kitaplara iman ederler. Ahirete de kesin olarak inanırlar.
5. İşte bunlardır Rableri tarafından doğru yola ulaştırılanlar. İşte bunlardır kurtuluşa erenler.

İLKELER ÇIKARALIM

Bakara suresinin 1-5. ayetlerinden insanlarla ilgili ilkeler çıkarınız.

1. Kur'an, insanlara doğru yolu gösterir.
2.
3.
4.

OKUYALIM

Bakara suresinin 1-5. ayetlerini arkadaşlarınızın huzurunda ezberden tecvit kurallarına uygun olarak okuyunuz.

18. Bakara Suresi (285-286) Ayetler ve Anlamları

سُورَةُ الْبَقَرَةِ (٢٨٥-٢٨٦)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَمِنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ
وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا
سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿٢٨٥﴾ لَا يُكَلِّفُ
اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا
لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا
كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ
لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاعْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا
عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٢٨٦﴾

YARIŞALIM

Sınıfınızda “Kur’an-ı Kerim’i Güzel Okuma Yarışması” düzenleyiniz. Jüri üyesi ve yarışmacı arkadaşlarınızı tespit ediniz. Kur’an-ı Kerim yarışmalarında esas alınan okuma, tecvit, ses ve makam puanlarına uygun olarak (Taban puan: 60, Ezberden okuma: 10 puan, Tecvit: 10 puan, Makam: 10 puan, Ses: 10 puan) Amenerrasulü aşrını en güzel okuyan arkadaşınızı belirleyiniz.

DUA EDELİM

Bakara suresinin son ayetindeki duaların anlamını ezberleyiniz ve hep birlikte sesli olarak dua ediniz.

“Bakara suresinin sonunda iki ayet vardır ki bir gecede okuyana onlar yeter.”

(Buharî, Fedâilü'l-Kur'ân, 10, 27, 34.)

Bakara Suresi 285-286. Ayetlerin Anlamı

285. Peygamber, Rabb'i tarafından kendisine indirilene iman etti, müminler de (iman ettiler). Hepsi Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine iman ettiler.

"Allah'ın peygamberleri arasında ayrım yapmayız. İşittik, itaat ettik. Rabb'imiz, affına sığındık! Dönüşümüz sanadır." dediler.

286. Allah hiç kimseyi güç yetiremeyeceği bir şekilde yükümlü tutmaz. Herkesin yaptığı iyilik kendi yararına, işlediği kötülük de kendi zararınadır.

Ey Rabb'imiz! Eğer unuttuk veya kasıtsız olarak yanlış yaptıysak bundan dolayı bizi sorumlu tutma.

Ey Rabb'imiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme!

Ey Rabb'imiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği sorumluluklar da yükleme!

Affet bizi, bağışla kusurlarımızı, merhamet et bize!

Sen bizim Mevlamızsın. Kâfir topluluklara karşı yardım et bize.

19. Haşr Suresi (21-24) Ayetler ve Anlamları

سُورَةُ الْحَشْرِ (٢١-٢٤)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا
 مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ ۖ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
 يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ
 وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
 الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ
 الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٢٣﴾ هُوَ اللَّهُ
 الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ مَا
 فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٤﴾

Haşr Suresi 21-24. Ayetlerin Anlamı

21. Eğer bu Kur'an'ı bir dağa indirmiş olsaydık, onun Allah korkusuyla başını eğip paramparça olduğunu görürdün. Biz bu misalleri insanlara düşünsünler diye veriyoruz.
22. O, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. Görülmeyeni de görüleni de bilendir. O esirgeyendir, bağışlayandır.
23. O, mülkün sahibi, her türlü eksiklikten uzak, esenlik veren, güven veren, gözetip koruyan, üstün ve otorite sahibi, büyüklükte eşi bulunmayan, kendisinden başka ilah olmayan Allah'tır. Allah, müşriklerin ortak koştuklarından münezzehtir.
24. O, yaratan, yoktan var eden, varlıklara şekil veren Allah'tır. En güzel isimler O'nundur. Göklerde ve yerde olanlar onu tesbih ederler. O üstündür, hikmet sahibidir.

İRTİBAT KURALIM

- Evrendeki tüm varlıklara şekil veren (musavvir) Allah'tır.
- Bize güven duygusunu veren (mümin) Allah'tır.

Haşr suresinin 22-24. ayetlerindeki Allah'ın (c.c) güzel isimlerini, örneklerdeki gibi insan, hayat ve evrenle ilişkilendiriniz.

Haşr suresinin son ayetlerini, meşhur Kur'an okuyucularından dinleyiniz. En çok beğendiğiniz ve sizi duygulandıran okuyuşu uygulamaya çalışınız.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A. Aşağıdaki değerlendirme tablosunda size uygun olan seçenekleri (✓) ile işaretleyiniz.

EZBERLEDİĞİM SURE VEYA AYETLER	Ezbere okurken <u>takılmıyorum.</u>				Hareke hatası <u>yapmıyorum.</u>				Harfleri mahreçlerinden çıkarıyorum.				Tecvitleri uyguluyorum.			
	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf
Fâtiha Suresi																
Fil Suresi																
Kureyş Suresi																
Mâûn Suresi																
Kevser Suresi																
Kâfirûn Suresi																
Nasr Suresi																
Tebbet Suresi																
İhlâs Suresi																
Felâk Suresi																
Nâs Suresi																
Kadir Suresi																
Tekâsür Suresi																
Asr Suresi																
Hümeze Suresi																
Ayete'l-Kürsi																
Bakara Suresi (1-5)																
Bakara Suresi (285-286)																
Haşr Suresi (21-24)																

B. Aşağıdaki çoktan seçmeli soruların doğru seçeneklerini işaretleyiniz.

1. Ana konusu tevhid olan sure aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Felak B) Nasr C) Tebbet D) İhlas E) Fil

2. Kur'an'ın indirildiği geceden bahseden sure aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nas B) Tekasür C) Kadir D) Fatiha E) Asr

3. Allah'ın (c.c) verdiği nimetlerin hatırlatıldığı ve ona kulluk etmenin vurgulandığı sure aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mâûn B) Kevser C) Kâfirûn D) Nasr E) Fâtîha

4. Salih amel işlemeyi, hakkı ve sabrı tavsiye etmeyi işleyen sure aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fil B) Asr C) Kadir D) Mâûn E) Kâfirûn

5. Çoklukla övünmeyi yeren sure aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İhlas B) Kevser C) Fatiha D) Kureyş E) Tekâsür

6. Aşağıdaki konulardan hangisi Mâûn suresinde anlatılmaktadır?

- A) Allah'ın varlığı ve birliği
B) İbadetlerde gösterişten uzak durulması
C) Kurban ibadetinin ifası
D) Salih amel işlemenin önemi
E) Sadece Allah'a (c.c) dua edilmesi

7. Tebbet suresinin yorumunda aşağıdakilerden hangisini söyleyemeyiz?

- A) Zenginliği Ebu Leheb'e fayda vermedi.
B) İnsanlara kötülük yapanlarla mücadele etmeye gerek yoktur.
C) Zalimler yaptıklarının karşılıklarını göreceklerdir.
D) İnanmayanları ve müminlere zulmedenleri Allah (c.c) sevmez.
E) Her toplumda, Ebu Leheb ve karısı gibi insanlar olabilir.

8. Felâk ve Nâs suresinden aşağıdaki anlamlardan hangisi çıkarılamaz?

- A) Kötülüklerden koruyan ve koruyacak olan Allah'tır.
B) Geceleyin dışarı çıkmak sakıncalıdır.
C) Kıskançlık ve kin beslemek kötü bir davranıştır.
D) Şeytan insanların kalbine vesvese verir.
E) İnsanlardan ve cinlerden olan şeytanlara karşı uyanık olmak gerekir.

9. I. Gayba inanırlar.
II. Namazlarını kılarlar.
III. Allah yolunda harcarlar.
IV. Emanete riayet ederler.
V. Kitaplara inanırlar.
VI. Ahirete inanırlar.
VII. Sözlerinde dururlar.

Müminlerin yukarıda verilen özelliklerinden hangileri Bakara suresinin 1-5. ayetlerinde yer almaz?

- A) II ve III B) III ve V C) IV ve VI D) V ve VI E) VI ve VII

10. Aşağıdakilerden hangisi Nasr suresinden çıkarılamaz?

- A) Allah'a (c.c) hamd ve tesbih edilmelidir.
B) İslam dini kendiliğinden yayılacaktır.
C) Allah'dan (c.c) bağışlanma dilemeliyiz.
D) Başarı Allah'tandır.
E) Allah tövbeleri kabul eder.

C. Aşağıdaki dua ve ayetlerin Arapça metinlerini Türkçe anlamlarıyla eşleştiriniz.

1	O, malının kendisini sonsuzca yaşatacağını zanneder.	إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ
2	Rabb'ini hamd ederek tesbih et, ondan bağışlanma dile.	هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى
3	O, yoksulu doyurmayı teşvik etmez.	إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ
4	İnsan gerçekten ziyandadır.	يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
5	Biz onu (Kur'an'ı) Kadir gecesinde indirdik.	وَلَا يَحْضُرُ عَلَى طَعَامِ الْمُسْكِينِ
6	O hâlde sizin dininiz size, benim dinim bana!	رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ
7	Hiçbir şey ona denk değildir.	يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ
8	Allah (c.c), kullarının yaptıklarını ve yapacaklarını bilir.	فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ
9	Ey Rabb'imiz! Bize gücümüzün yetmeyeceği sorumluluklar yükleme!	لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ
10	O, yaratan, yoktan var eden, varlıklara şekil veren Allah'tır. En güzel isimler onundur.	وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

5.ÜNİTE

YÜZÜNDEN OKUNACAK SURELER VE ANLAMLARI

(Nahl suresi, 98. ayet.)

ÜNİTEMİZE HAZIRLANALIM

1. Namazda Fâtiha suresini okumanın hükmü ve önemini araştırınız.
2. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nden Âl-i İmrân, Nisa, Maide ve En'am sureleri ile ilgili maddeleri bularak okuyunuz.
3. Âl-i İmrân suresine ismini veren aileyi araştırınız ve İmrân ailesinin değerli üyelerinin yer aldığı bir pano hazırlayınız.
4. Âl-i İmrân, Nisa, Maide ve En'am surelerinde ele alınan temel konuları ilgili sureyi okumaya geçmeden önce araştırarak bir duvar gazetesi hazırlayınız.
5. Yüzünden okuyacağınız bölümlerin anlamlarını Türkçe bir mealden okuyunuz.

UYGULAYALIM

“Yüzünden Okunacak Sureler ve Anlamları” ünitesinde aşağıdaki etkinlikleri uygulayınız.

- Okuyacağınız ayetleri interaktif öğretim materyallerinden ya da öğretmeninizden dinleyiniz. Suredeki tecvitleri söyledikten sonra harflerin mahreçlerine ve tecvit kurallarına uygun olarak okuyunuz. Dinleme esnasında tespit edebildiğiniz tecvit kurallarının altını kurşun kalemle çiziniz.
- Yüzünden okunacak her bir bölümü en az beş defa okuyunuz. İlk ve son okuyuşlarınızın süresini kronometre ile belirleyerek bir çizelgeye kaydediniz.
- Sınıfınızda birkaç grup oluşturunuz. Yüzünden okunacak bölümleri grup arkadaşlarınıza okuyunuz. Birbirinizin tecvid ve mahreç hatalarını tespit edip düzelterek okuyuşunuzu geliştiriniz.
- Yüzünden okuduğunuz ayetlerin anlamlarını gruplar hâlinde farklı Türkçe maallerden karşılaştırarak okuyunuz.

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ
 تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ
 الرَّازِقِينَ ﴿۱۱۴﴾ قَالَ اللَّهُ إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدُ
 مِنْكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا لَا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿۱۱۵﴾
 وَاذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ ءَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي
 وَأُمِّي إِلَهَيْنِ مِنْ دُونِ اللَّهِ ط قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ
 مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِن كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمَ مَا فِي نَفْسِي
 وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ ط إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿۱۱۶﴾ مَا قُلْتُ لَهُمْ
 إِلَّا مَا أَمَرْتَنِي بِهِ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُ عَلَيْهِمْ
 شَهِيدًا مَا دُمْتُ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ ط
 وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿۱۱۷﴾ إِنَّ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرُ
 لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۱۱۸﴾ قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمُ يَنْفَعُ
 الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
 فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿۱۱۹﴾ لِلَّهِ
 مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۱۲۰﴾

يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا
 إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ۝۱۱۹ إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ
 مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ إِذْ أَيَّدْتُكَ بِرُوحِ
 الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَإِذْ عَلَّمْتُكَ
 الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ
 كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي
 وَتُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ
 بِإِذْنِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَآئِيلَ عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُمْ
 بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ
 مُّبِينٌ ۝۱۲۰ وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيِّنَ أَنْ آمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي
 قَالُوا آمَنَّا وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ۝۱۲۱ إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ
 يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنْزِلَ عَلَيْنَا
 مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ ۖ قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۝۱۲۲
 قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ
 أَنْ قَدْ صَدَّقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ۝۱۲۳

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ أَوْ أُخْرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنْ ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذَا لَمِنَ الْأَثِمِينَ ﴿١٠٦﴾ فَإِنْ عَثَرَ عَلَىٰ أَنَّهُمَا اسْتَحَقَّا إِثْمًا فَأَخْرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأُولَيَانِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَا إِنَّا إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٠٧﴾ ذَلِكَ أَذْنَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهٍ أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاسْمَعُوا اللَّهَ لَا يَهْدِيَ الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿١٠٨﴾

أَحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلْسَيَّارَةِ
 وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي
 إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾ جَعَلَ اللَّهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا
 لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَلِكَ لِتَعْلَمُوا
 أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ
 بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾ اِعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ
 وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٨﴾ مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
 مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾ قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ
 وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ
 لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ
 إِن تُبَدَ لَكُمْ تَسْأَلُكُمْ وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلَ الْقُرْآنُ
 تُبَدَ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾ قَدْ سَأَلَهَا
 قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾ مَا جَعَلَ اللَّهُ
 مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ وَلَكِنَّ الَّذِينَ
 كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَآكَثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْحُمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ
 رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّمَا
 يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقَعَ بَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْحُمْرِ
 وَالْمَيْسِرِ وَيُضِدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ
 مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ
 فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٩٢﴾ لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ
 آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا وَآمَنُوا
 وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ
 الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمْ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ
 تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ ﴿٩٤﴾
 فَمَنْ اعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٩٥﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
 لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِثْلُ
 مَا قُتِلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدْيًا بِالْغُلَبَةِ أَوْ
 كَفَّارَةً طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلُ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا
 اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ ﴿٩٥﴾

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَى أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ
مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا
مَعَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨٣﴾ وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ
وَنَطْمَعُ أَنْ يَدْخِلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ الصَّالِحِينَ ﴿٨٤﴾ فَاتَّبَعَهُمُ اللَّهُ
بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ
جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ
أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْرِمُوا طَيِّبَاتِ
مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾
وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمْ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ
بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ
وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ
إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ أَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ أَهْلِيكُمْ
أَوْ كِسْوَتُهُمْ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ
ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ
كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ
 الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ
 وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ٧٧
 لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ
 دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۚ ذَٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا
 يَعْتَدُونَ ٧٨ كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ
 لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ٧٩ تَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ
 يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ
 أَنْفُسُهُمْ أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ
 خَالِدُونَ ٨٠ وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا
 أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ
 فَاسِقُونَ ٨١ لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ
 آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا ۚ وَلَتَجِدَنَّ أَقْرَبَهُمْ
 مَوَدَّةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّ
 مِنْهُمْ قَسِيصِينَ وَرُهَبَانًا وَأَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ٨٢

وَحَسِبُوا إِلَّا تَكُونُ فِتْنَةً فَعَمُوا وَصَمُوا ثُمَّ تَابَ
 اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا وَصَمُوا كَثِيرٌ مِنْهُمْ وَاللَّهُ بَصِيرٌ
 بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ
 هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ ط وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ
 اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ط إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ
 حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ
 مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾ لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ
 ثَلَاثَةٍ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنْ لَمْ يَنْتَهُوا عَمَّا
 يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾
 أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ ط وَاللَّهُ غَفُورٌ
 رَحِيمٌ ﴿٧٤﴾ مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ
 مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ ط كَانَا يَاكُلَانِ
 الطَّعَامَ ط أَنْظِرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ أَنْظِرْ أَنِّي
 يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾ قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ
 لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ط وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ
وَلَا دَخَلْنَا لَهُمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ ٦٥ وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ
وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكْلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ
وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءَ
مَا يَعْمَلُونَ ٦٦ يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ ط
وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ ط
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ٦٧ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ
لَسْتُمْ عَلَى شَيْءٍ حَتَّى تُقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنْزِلَ
إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ ط وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ
إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ
الْكَافِرِينَ ٦٨ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِغُونَ
وَالنَّصَارَى مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا
فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٦٩ لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ
بَنِي إِسْرَآئِيلَ وَارْسَلْنَا إِلَيْهِمْ رُسُلًا ط كُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ
بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ٧٠

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّا إِلَّا أَنْ أَمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَأَنَّ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ ﴿٥٩﴾ قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذَٰلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ مَنْ لَعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٦٠﴾ وَإِذَا جَاؤُكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكَفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿٦١﴾ وَتَرَى كَثِيرًا مِنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٦٢﴾ لَوْلَا يَنْهَاهُمُ الرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾ وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَالْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ
أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي
الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾ فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ
يَقُولُونَ نَخْشَى أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ
مِنْ عِنْدِهِ فَيُضْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسْرَوْا فِي أَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ ﴿٥٢﴾ وَيَقُولُ
الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ
حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَاصْبِرُوا خَاسِرِينَ ﴿٥٣﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ
مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِيَ اللَّهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةً لَئِيمَةً ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ
عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ
الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٥﴾ وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٥٦﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوءًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكَفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
 مِنَ التَّوْرَةِ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ
 يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾ وَلِيَحْكُمَ
 أَهْلَ الْإِنجِيلِ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فِيهِ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ
 اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ
 مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَاحْكُمَ
 بَيْنَهُمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ
 لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ
 أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِّيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَيْكُمْ فَاسْتَبِقُوا
 الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
 فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٤٨﴾ وَإِنْ أَحْكَمْتُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ
 أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ
 فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاَعْلَمَ أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ
 وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ﴿٤٩﴾ أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ
 يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٥٠﴾

سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّالُونَ لِلسُّحْتِ فَإِنْ جَاؤُكَ
 فَاحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ
 عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُم
 بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾ وَكَيْفَ
 يُحْكِمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَةُ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ
 يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾ إِنَّا
 أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ
 الَّذِينَ أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا
 اسْتُحْفِظُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا
 تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا
 وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾
 وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنْ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ
 وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ
 وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ
 وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

يُرِيدُونَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنْهَا
 وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٧﴾ وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا
 أَيْدِيَهُمَا جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ
 عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾ فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ
 فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٩﴾ أَلَمْ
 تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ
 مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾
 يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ
 مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ
 وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ
 آخَرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ
 يَقُولُونَ إِنْ أُوتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ وَإِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ
 فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ
 شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ
 فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾

مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ^ج كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَٰئِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ
 نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ
 النَّاسَ جَمِيعًا^ط وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ
 جَمِيعًا^ط وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ^ز ثُمَّ إِنَّ
 كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَٰلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٣٢﴾
 إِنَّمَا جَزَاؤُا الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ^ل وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ
 فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ
 أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ^ط
 ذَٰلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ
 عَظِيمٌ^ل ﴿٣٣﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ^ج
 فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ^ل غَفُورٌ رَحِيمٌ^ع ﴿٣٤﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
 اتَّقُوا اللَّهَ^ل وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ
 لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُمْ
 مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ
 يَوْمِ الْقِيَمَةِ مَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ^ج وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّا لَنَ نَدْخُلُهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ
 أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي
 لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافْرِقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ
 الْفَاسِقِينَ ﴿٢٥﴾ قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً
 يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾
 وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنِ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقْبِلَ
 مِنْ أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا
 يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٧﴾ لَئِنْ بَسَطْتَ إِلَى يَدِكَ لِتَقْتُلَنِي
 مَا أَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ إِلَيْكَ لِأَقْتُلَنَّكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ
 الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ
 مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاُ الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَطَوَّعَتْ
 لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٣٠﴾
 فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِي
 سَوْأَةَ أَخِيهِ قَالَ يَا وَيْلَتَى أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا
 الْغُرَابِ فَأُوَارِيَ سَوْأَةَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ ﴿٣١﴾

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَىٰ نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُم بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَىٰ فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ أَنْ تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا وَآتَايَكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٠﴾ يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٢١﴾ قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ وَإِنَّا لَن نَدْخُلُهَا حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِن يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٢﴾ قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَانْفِرُوا هَامِلِينَ ﴿٢٣﴾ فَانْفِرُوا هَامِلِينَ وَغَالِبُونَ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنَّ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٤﴾

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ
فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ^ص فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ
الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ^ط وَسَوْفَ
يُنَبِّئُهُمُ **اللَّهُ** بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾ يَا أَهْلَ
الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ
كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو
عَنْ كَثِيرٍ^ط قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ **اللَّهِ** نُورٌ وَكِتَابٌ
مُبِينٌ^{لا} ﴿١٥﴾ يَهْدِي بِهِ **اللَّهُ** مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ
السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾ لَقَدْ
كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ **اللَّهَ** هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ^ط
قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ **اللَّهِ** شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ
الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَفِي الْأَرْضِ جَمِيعًا^ط
وَلِلَّهِ^ط مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا^ط
يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ^ط وَ**اللَّهُ** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا ^{قَصْر} أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
 الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ
 عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ أَن يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ
 فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ
 فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي
 إِسْرَآئِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي
 مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ
 بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا
 لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ
 تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ
 مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾ فِيمَا نَقَضِهِمْ
 مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ
 الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ
 وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ
 فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ^ط وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا ^ط
وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ
مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا
صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ ^ط
مَا يُرِيدُ اللَّهُ ^ل لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ
يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ
تَشْكُرُونَ ٦ وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ ^ل عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ
الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ ^ل إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاتَّقُوا اللَّهَ ^ط
إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ٧ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ ^ل شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ
شَنَاةُ قَوْمٍ عَلَى أَلَّا تَعْدِلُوا ^ط اِعْدِلُوا ^{قف} هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى ^ز
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ٨ وَعَدَ اللَّهُ ^ل الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ٩

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالْدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ
 وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا
 مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَٰلِكُمْ
 فِسْقٌ يَوْمَ النَّاسِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ
 وَاخْشَوْنِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ
 نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ
 مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ٣ يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ
 لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلَّبِينَ
 تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ ٤ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ
 وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ٥
 الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ
 وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ
 مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ
 مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ
 بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ٦

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ **اللَّهُ** يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤًا هَلَكَ
لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنِ
لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِن كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلَثَانِ مِمَّا تَرَكَ
وَإِن كَانُوا إِخْوَةً رِّجَالًا وَنِسَاءً فَلِلَّذَكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ
يُبَيِّنُ **اللَّهُ** لَكُمْ أَن تَضِلُّوا وَ**اللَّهُ** بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٧٦﴾

بِسْمِ **اللَّهِ** الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلَّا
مَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ **اللَّهَ** يَحْكُمُ
مَا يُرِيدُ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحِلُّوا شَعَائِرَ **اللَّهِ** وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ
وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا أَمِينَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ يَبْتَغُونَ فَضْلًا
مِّن رَّبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَا نُ قَوْمٍ
أَن صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى
وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا **اللَّهَ** إِنَّ **اللَّهَ** شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ
إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ
وَكَلِمَتُهُ أَلْقِيَهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ
وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةٌ انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ
سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا
فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾ لَنْ يَسْتَنْكِفَ
الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ
وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ
إِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
فَيُؤْتِيهِمْ أَجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ
اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ
لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٣﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ
قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا
مُبِينًا ﴿١٧٤﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ
فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

الْجُزْءُ السَّادِسُ

١٠٣

اِنَّا اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ كَمَا اَوْحَيْنَا اِلَى نُوحٍ وَالتَّيِّبِينَ مِنْ بَعْدِهِ
 وَاَوْحَيْنَا اِلَى اِبْرٰهِيْمَ وَاِسْمٰعِيْلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوْبَ وَالْاَسْبَاطِ
 وَعِيسٰى وَاَيُّوْبَ وَيُوْنُسَ وَهٰرُونَ وَسُلَيْمٰنَ ۚ وَاتَيْنَا دَاوُدَ
 زَبُورًا ۝ ۱۶۳ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلٰیكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا
 لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلٰیكَ وَكَلَّمَ اللّٰهُ مُوسٰى تَكْلِيْمًا ۝ ۱۶۴ رُسُلًا
 مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُوْنَ لِلنَّاسِ عَلَى اللّٰهِ حُجَّةٌ
 بَعْدَ الرُّسُلِ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيْزًا حَكِيْمًا ۝ ۱۶۵ لٰكِنِ اللّٰهُ
 يَشْهَدُ بِمَا اَنْزَلَ اِلَيْكَ اَنْزَلَهُ بِعِلْمِهِ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَشْهَدُوْنَ
 وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا ۝ ۱۶۶ اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَصَدُّوا
 عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ قَدْ ضَلُّوْا ضَلٰلًا بَعِيْدًا ۝ ۱۶۷ اِنَّ الَّذِيْنَ
 كَفَرُوْا وَظَلَمُوْا لَمْ يَكُنِ اللّٰهُ لِيَغْفِرْ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيْهِمْ
 طَرِيْقًا ۝ ۱۶۸ اِلَّا طَرِيْقَ جَهَنَّمَ خَالِدِيْنَ فِيْهَا اَبَدًا وَكَانَ ذٰلِكَ
 عَلَى اللّٰهِ يَسِيْرًا ۝ ۱۶۹ يٰۤاَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرَّسُوْلُ
 بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ ۚ فَامِنُوْا خَيْرًا لَّكُمْ وَاِنْ تَكْفُرُوْا فَاِنَّ
 لِلّٰهِ مَا فِى السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَكِيْمًا ۝ ۱۷۰

فِيمَا نَقَضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ
 بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ ^ط بَلْ طَبَعَ اللَّهُ ^ل عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ
 فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ^ص ۱۵۵ وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَى مَرْيَمَ
 بُهْتَانًا عَظِيمًا ^ل ۱۵۶ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ
 رَسُولَ اللَّهِ ^ج وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ ^ط وَإِنَّ الَّذِينَ
 اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ ^ط مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ
 الظَّنِّ ^ج وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ^ل ۱۵۷ بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ ^ط إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ ^ط عَزِيزًا
 حَكِيمًا ^ج ۱۵۸ وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ ^ج
 وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ^ج ۱۵۹ فَبِظُلْمٍ مِنَ الَّذِينَ
 هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ
 اللَّهِ ^ل كَثِيرًا ۱۶۰ وَأَخَذَهُمُ الرَّبُّوا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ
 النَّاسِ بِالْبَاطِلِ ^ط وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ۱۶۱
 لَكِنَّ الرَّاكِبِينَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ
 إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ
 وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ ^ط وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ^ع ۱۶۲

لَا يُحِبُّ **اللَّهُ** الْجَهْرَ بِالسُّوءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلِمَ ^ط وَكَانَ
اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ^{١٤٨} إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخَفُّوهُ أَوْ تَعْفُوا
عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ **اللَّهُ** كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ^{١٤٩} إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ
بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ **اللَّهِ** وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ
نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ ^ل وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ
ذَلِكَ سَبِيلًا ^{لا} ^{١٥٠} أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا ^ج وَأَعْتَدْنَا
لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ^{١٥١} وَالَّذِينَ آمَنُوا **بِاللَّهِ** وَرُسُلِهِ
وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ أُولَئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ أَجُورَهُمْ ^ط
وَكَانَ **اللَّهُ** غَفُورًا رَحِيمًا ^ع ^{١٥٢} يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنَزِّلَ
عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَى أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ
فَقَالُوا آرِنَا **اللَّهُ** جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ^ج ثُمَّ
اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا
عَنْ ذَلِكَ ^ج وَأَتَيْنَا مُوسَى سُلْطَانًا مُبِينًا ^{١٥٣} وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ
الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمْ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا
لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ^{١٥٤}

الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللَّهِ
 قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا
 أَلَمْ نَسْتَحِذْ عَلَيْكُمْ وَنَمْنَعُكُم مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللَّهُ
 يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ
 عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ۝۱۴۱ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ
 وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كُسَالَى يُرَآؤُنَ
 النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ۝۱۴۲ مُذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَلِكَ
 لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ
 سَبِيلًا ۝۱۴۳ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ
 مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَتُرِيدُونَ أَنْ تَجْعَلُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ
 سُلْطَانًا مُبِينًا ۝۱۴۴ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ
 مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ۝۱۴۵ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا
 وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ
 وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ۝۱۴۶ مَا يَفْعَلُ اللَّهُ
 بِعَذَابِكُمْ إِنْ شَكَرْتُمْ وَأَمِنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ۝۱۴۷

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ
وَلَوْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا
أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَوْا
أَوْ تُعْرِضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ۝١٣٥ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ
وَالْكِتَابِ الَّذِي أُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ۝١٣٦
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ أَزْدَادُوا
كُفْرًا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ۝١٣٧
بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ۝١٣٨ الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ
الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَبِيتُّعُونَ عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ
فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ۝١٣٩ وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ
أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا
مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ إِذَا مِثْلُهُمْ
إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ۝١٤٠

وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ ^ط وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ ^ط وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ ^ط كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ^{١٢٨} وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ ^ط وَإِنْ تَصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ ^ط كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ^{١٢٩} وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ ^ط كُلاًّ مِنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ ^ط وَاسِعًا حَكِيمًا ^{١٣٠} وَلِلَّهِ ^ط مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِيَّاكُمْ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ ^ط وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ ^ط مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ ^ط غَنِيًّا حَمِيدًا ^{١٣١} وَلِلَّهِ ^ط مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ ^ط وَكِيلًا ^{١٣٢} إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ بِآخَرِينَ ^ط وَكَانَ اللَّهُ ^ط عَلَى ذَلِكَ قَدِيرًا ^{١٣٣} مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ^ط ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ ^ط سَمِيعًا بَصِيرًا ^{١٣٤}

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعَدَ **اللَّهُ**
حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ **اللَّهِ** قِيلًا ۝۱۲۲ لَيْسَ بِأَمَانِيِّكُمْ
وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوًّا يُجْزَ بِهِ ^{لَا}
وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ **اللَّهِ** وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ۝۱۲۳ وَمَنْ
يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ
فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ۝۱۲۴ وَمَنْ
أَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ **لِلَّهِ** وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ
مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ **اللَّهُ** إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا ۝۱۲۵ **وَاللَّهُ**
مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ **اللَّهُ** بِكُلِّ شَيْءٍ
مُحِيطًا ۝۱۲۶ وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ ^ط قُلِ **اللَّهُ** يُفْتِيكُمْ
فِيهِنَّ وَمَا يُثَلِّ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ
الَّتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ
وَالْمُسْتَضَعَّيْنَ مِنَ الْوِلْدَانِ ^{لَا} وَأَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامَى
بِالْقِسْطِ ^ط وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ **اللَّهَ** كَانَ بِهِ عَلِيمًا ۝۱۲۷

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّنْ نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَن أَمَرَ بِصَدَقَةٍ
 أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ ^ط وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ
 ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ ^ع فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ^{١١٤}
 وَمَن يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ
 وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصْلِهِ
 جَهَنَّمَ ^ط وَسَاءَتْ مَصِيرًا ^ع ^{١١٥} إِنَّ اللَّهَ ^ع لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ
 بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَن يَشَاءُ ^ط وَمَن يُشْرِكْ ^ع بِاللَّهِ ^ع
 فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ^ع ^{١١٦} إِن يَدْعُونَ مِن دُونِهِ إِلَّا
 إِنَاثًا وَإِن يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَّرِيدًا ^ع ^{١١٧} لَعَنَهُ اللَّهُ ^ع وَقَالَ
 لَا تَخِذْنَ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا ^ع ^{١١٨} وَلَا ضَلَّاهُمْ
 وَلَا مَنَيْنَهُمْ وَلَا مَرَنَهُمْ فَلْيَبْتِكُنْ أَذَانَ الْأَنْعَامِ
 وَلَا مَرَنَهُمْ فَلْيَغْيِرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ ^ط وَمَن يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ
 وَلِيًّا مِّن دُونِ اللَّهِ ^ع فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُّبِينًا ^ع ^{١١٩}
 يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ ^ط وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ^ع ^{١٢٠}
 أُولَٰئِكَ مَاؤُهُم جَهَنَّمَ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ^ع ^{١٢١}

وَاسْتَغْفِرِ **اللَّهُ** ^ط إِنَّ **اللَّهُ** ^ج كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ^{١١٦} وَلَا تُجَادِلْ
عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنْفُسَهُمْ إِنَّ **اللَّهُ** ^ط لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ
خَوَّانًا أَثِيمًا ^{١١٧} يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ
مِنْ **اللَّهُ** ^ط وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ ^ط
وَكَانَ **اللَّهُ** ^ط بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ^{١١٨} هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ جَادَلْتُمْ
عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ **اللَّهُ** ^ط عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ
أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ^{١١٩} وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا
أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ **اللَّهُ** ^ط يَجِدِ **اللَّهُ** ^ط غَفُورًا رَحِيمًا ^{١٢٠}
وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبْهُ عَلَى نَفْسِهِ وَكَانَ
اللَّهُ ^ط عَلِيمًا حَكِيمًا ^{١٢١} وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا
ثُمَّ يَرَمْ بِهِ بَرِيًّا فَقَدْ اِحتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا ^{١٢٢}
وَلَوْ لَا فَضْلُ **اللَّهُ** ^ط عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ
أَنْ يُضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ
مِنْ شَيْءٍ ^ط وَأَنْزَلَ **اللَّهُ** ^ط عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ
مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ ^ط وَكَانَ فَضْلُ **اللَّهُ** ^ط عَلَيْكَ عَظِيمًا ^{١٢٣}

وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلْتَقُمْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ
 مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا
 مِنْ وَرَائِكُمْ وَلَتَأْتِ طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا
 مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَذَ الَّذِينَ كَفَرُوا
 لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ
 عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ
 أَذًى مِنْ مَطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ
 وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٠٢﴾
 فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى
 جُنُوبِكُمْ فَإِذَا اطْمَأْنَنْتُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ
 كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا ﴿١٠٣﴾ وَلَا تَهِنُوا
 فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلُمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلُمُونَ كَمَا
 تَأْلُمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا
 حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾ إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ
 بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ
 فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ
 وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَفَضَّلَ اللَّهُ
 الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ۝۹۵ دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً
 وَرَحْمَةً ۖ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝۹۶ إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ
 ظَالِمِينَ أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ ۖ
 قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ
 جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا ۝۹۷ إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ
 وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ۝۹۸ فَأُولَئِكَ
 عَسَى اللَّهُ أَنْ يَغْفُو عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا غَفُورًا ۝۹۹ وَمَنْ يُهَاجِرْ
 فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعِمًا كَثِيرًا وَسَعَةً ۖ وَمَنْ يَخْرُجْ
 مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ
 عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ۝۱۰۰ وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ
 عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ خِفْتُمْ أَنْ يَفْتِنَكُمْ
 الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا ۝۱۰۱

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً
وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ
وَدِيَّةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَّدَّقُوا فَإِنْ كَانَ
مِنْ قَوْمٍ عَدُوٌّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ
فَدِيَّةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ
لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ
وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ٩٢ وَمَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا
مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ
عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ٩٣ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا
تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَىٰ إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا
تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمُ
كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْكُمْ
فَتَبَيَّنُوا إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ٩٤

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لِيَجْمَعَ بَيْنَكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ ^ط
 وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ ^ع حَدِيثًا ^{٨٧} فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ
 وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ ^ط
 وَمَنْ يَضِلِّ اللَّهُ ^ط فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ^{٨٨} وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ
 كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَاءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّى
 يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ^ط فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ
 وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ^{٨٩} إِلَّا الَّذِينَ
 يَصِلُونَ إِلَى قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاؤُكُمْ حَصِرَتْ
 صُدُورُهُمْ أَنْ يُقَاتِلُوكُمْ أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ ^ط
 لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتِلُوكُمْ فَإِنْ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ
 وَالْقُوا إِلَيْكُمُ السَّلَامَ ^{لا} فَمَا جَعَلَ اللَّهُ ^ط لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ^{٩٠}
 سَتَجِدُونَ آخَرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ ^ط
 كُلَّمَا رُدُّوا إِلَى الْفِتْنَةِ أُرْكِسُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيُلْقُوا
 إِلَيْكُمُ السَّلَامَ وَيَكُفُّوا أَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ
 ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأُولَئِكُمْ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ^ع ^{٩١}

مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ ^طاللَّهَ ^ج وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ
 عَلَيْهِمْ حَفِظًا ^ط ٨٠ وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ
 بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ ^طوَاللَّهُ ^ج يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ
 فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى ^طاللَّهِ ^ج وَكَفَى ^طبِاللَّهِ ^ج وَكِيلًا ٨١ أَفَلَا
 يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ ^طاللَّهِ ^ج لَوَجَدُوا فِيهِ
 اخْتِلَافًا كَثِيرًا ٨٢ وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ
 أَذَاعُوا بِهِ ^طوَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَى أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ
 لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ ^طوَلَوْ لَا فَضْلُ ^طاللَّهِ ^ج عَلَيْكُمْ
 وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ٨٣ فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ
^جاللَّهِ ^طلَا تُكَلِّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى ^جاللَّهُ ^ط
 أَنْ يَكْفِيَ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا ^طوَاللَّهُ ^ج أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ
 تَنْكِيلًا ٨٤ مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ
 مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَكَانَ
^جاللَّهُ ^طعَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا ٨٥ وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا
 بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ ^طاللَّهَ ^ج كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا ٨٦

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ
وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ
أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾
الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ
فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ
كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا
الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ
يَخْشَوْنَ النَّاسَ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ
عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ
وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾ أَيْنَ مَا تَكُونُوا
يُذَرِكُمْ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشِيدَةٍ وَإِنْ تُصِيبْهُمْ حَسَنَةٌ
يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِيبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ
قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَمَا لِهَؤُلَاءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ
حَدِيثًا ﴿٧٨﴾ مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ
فَمِنْ نَفْسِكَ وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوْ اخْرَجُوا
 مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا
 مَا يُوعَظُونَ بِهِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَثْبِيتًا ۖ وَإِذَا
 لَا تَيْنَاهُمْ مِنْ لَدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا ۖ وَلَهْدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا
 مُسْتَقِيمًا ۖ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الَّذِينَ
 أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَاءِ
 وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَٰئِكَ رَفِيقًا ۖ ذَلِكَ الْفَضْلُ
 مِنَ اللَّهِ ۖ وَكَفَى بِاللَّهِ عَلِيمًا ۖ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا
 حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ وَفِرُوا جَمِيعًا ۖ وَإِنَّ مِنْكُمْ
 لَمَنْ لَيُبَطِّئَنَّ فَإِنْ أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ
 إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا ۖ وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ
 لَيَقُولَنَّ كَأَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَا لَيْتَنِي
 كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ۖ فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ
 اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا ۖ

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ
 إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا
 إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ ^ط وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ
 أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا
 إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ ^ج وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتِ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ
 عَنْكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾ فَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ بِمَا
 قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ ^{مد} يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ ^ج إِنْ أَرَدْنَا
 إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ ^{قصر}
 مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ وَقُلْ لَهُمْ
 فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ
 إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ ^ط وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ
 جَاءُوكَ ^{مد} فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ ^ج وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ
 لَوَجَدُوا اللَّهَ ^ج تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ
 حَتَّى يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ^ل ثُمَّ لَا يَجِدُوا
 فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ^ط وَمَنْ يَلْعَنِ اللَّهُ^ط فَلَنْ تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا^{٥٢}
 أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِنَ الْمُلْكِ فَإِذَا لَا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا^{٥٣}
 أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ^ط مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ
 إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا^{٥٤} فَمِنْهُمْ
 مَنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ^ط وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا^{٥٥} إِنَّ
 الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصْلِيهِمْ نَارًا كَلَّمًا نَضِجَتْ
 جُلُودُهُمْ بِدَلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ^ط كَانَ
 عَزِيزًا حَكِيمًا^{٥٦} وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ
 جَنَّاتٍ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا لَهُمْ فِيهَا
 أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ^ز وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا^{٥٧} إِنَّ اللَّهَ^ط يَأْمُرُكُمْ
 أَنْ تُوَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا
 بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ^ط نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ^ط كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا^{٥٨}
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ^ط وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِيَ الْأَمْرِ
 مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ^ط وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ
 تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ^ط وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا^{٥٩}

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ^ط وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا^ق وَكَفَى بِاللَّهِ نَصِيرًا^{٤٥}
 مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَيَقُولُونَ
 سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَاسْمِعْ غَيْرَ مُسْمِعٍ وَرَاعِنَا لَيًّا بِالسِّنْتِهِمْ
 وَطَعْنًا فِي الدِّينِ^ط وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاسْمِعْ وَانْظُرْنَا
 لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَقْوَمَ^ل وَلَكِنْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ^ط بِكُفْرِهِمْ فَلَا
 يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا^{٤٦} يَا أَيُّهَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ آمِنُوا
 بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ نَطْمِسَ وُجُوهًا
 فَنَرُدَّهَا عَلَى أَدْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ^ط
 وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ^ط مَفْعُولًا^{٤٧} إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ
 مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ^ج وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ^ط فَقَدْ افْتَرَى إِثْمًا
 عَظِيمًا^{٤٨} أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنْفُسَهُمْ بَلِ اللَّهُ يُزَكِّي
 مَنْ يَشَاءُ وَلَا يُظْلَمُونَ فَتِيلًا^{٤٩} أَنْظِرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ
 عَلَى اللَّهِ^ط الْكَذِبَ وَكَفَى بِهِ إِثْمًا مُبِينًا^{٥٠} أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا
 نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجُبَّتِ وَالطَّاغُوتِ وَيَقُولُونَ
 لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا^{٥١}

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ^ط وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ
قَرِينًا ۝^{٣٨} وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا
مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ^ط وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا ۝^{٣٩} إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ
مِثْقَالَ ذَرَّةٍ^ج وَإِنْ تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ أَجْرًا
عَظِيمًا ۝^{٤٠} فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ
عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا^ط ۝^{٤١} يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوْا
الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّى بِهِمُ الْأَرْضُ^ط وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا^ع ۝^{٤٢}
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى
تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا^ط
وَأِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ
أَوْ لَمَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا
فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ^ط إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا
غَفُورًا ۝^{٤٣} أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِنَ الْكِتَابِ
يَشْتَرُونَ الضَّلَالََةَ وَيُرِيدُونَ أَنْ تَضِلُّوا السَّبِيلَ^ط ۝^{٤٤}

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ
 عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ
 قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَالَّتِي
 تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ
 وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا
 إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ۝۳۴ وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا
 فَابْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا
 إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا ۝۳۵
 وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ
 إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ
 ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ
 وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ
 لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا ۝۳۶ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ
 وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ
 مِنْ فَضْلِهِ ۝۳۷ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا ۝۳۸

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ
الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا ۚ يُرِيدُ اللَّهُ
أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا ۚ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ
إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا
أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ۚ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ عُذُوْنَا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصْلِيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ
عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ۚ إِنَّ تَحْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ
نُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُمْ مُدْخَلًا
كَرِيمًا ۚ وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ
عَلَى بَعْضٍ ط لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ
نَصِيبٌ مِمَّا اكْتَسَبْنَ ط وَسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ ط إِنَّ اللَّهَ
كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۚ وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِيَ مِمَّا
تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ ط وَالَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ
فَأُتُوهُمْ نَصِيبُهُمْ ط إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا ۚ

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ
 اللَّهُ عَلَيْكُمْ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا
 بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ
 بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
 فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ
 عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٢٤﴾ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا
 أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ
 أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَيْمَانِكُمْ
 بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَاذْكُوهُنَّ بِأَرْزَائِهِنَّ وَآتُوهُنَّ
 أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ
 وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أُحْصِنَ فَإِنْ أَتَيْنَ بِفَاحِشَةٍ
 فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ
 لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ
 غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٥﴾ يُرِيدُ اللَّهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ
 الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦﴾

وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ
 إِحْدِيَهُنَّ قِنْطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ
 بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿٢٠﴾ وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَى
 بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا
 غَلِظًا ﴿٢١﴾ وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ
 مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا
 وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿٢٢﴾ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ
 وَبَنَاتُكُمْ وَأَخَوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ
 وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ الَّتِي
 أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخَوَاتُكُمُ مِنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ
 نِسَائِكُمْ وَرَبَائِبُكُمُ الَّتِي فِي حُجُورِكُمْ
 مِنْ نِسَائِكُمُ الَّتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا
 دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَائِكُمُ
 الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ
 إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٣﴾

وَالَّتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ فَاَسْتَشْهَدُوا
عَلَيْهِنَّ اَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَاِنْ شَهِدُوا فَاَمْسِكُوهُنَّ
فِي الْبُيُوتِ حَتَّى يَتَوَفَّيَهُنَّ الْمَوْتُ اَوْ يَجْعَلَ **اللَّهُ** لَهُنَّ
سَبِيلًا ۝۱۵ وَالَّذَانِ يَأْتِيَانَهَا مِنْكُمْ فَاذُوهُمَا فَاِنْ تَابَا
وَاَصْلَحَا فَاَعْرِضُوا عَنْهُمَا **إِنَّ اللَّهَ** كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا ۝۱۶
إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى **اللَّهِ** لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ
ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ ^{فَصْر} فَأُولَئِكَ يَتُوبُ **اللَّهُ** عَلَيْهِمْ
وَكَانَ **اللَّهُ** عَلِيمًا حَكِيمًا ۝۱۷ وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ
يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّى إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ
إِنِّى تُبْتُ الْغَنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ ^ط أُولَئِكَ
أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ۝۱۸ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ
لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا
بِبَعْضِ مَا أُتِيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ ^ج
وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى
أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ **اللَّهُ** فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا ۝۱۹

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ
لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرُّبْعُ
مِمَّا تَرَكَنَ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِيَنَّ بِهَا أَوْ دَيْنٍ^ط
وَلَهُنَّ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ^ج
فَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثُّمُنُ مِمَّا تَرَكَتُمْ
مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ^ط وَإِنْ كَانَ
رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوِ امْرَأَةً وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ
فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ^ج فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ
مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ
وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ^ل غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً^ج
مِنَ اللَّهِ^ط وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ^ط ١٢ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ^ط
وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ^ط وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرَى
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ^ط ١٣ وَمَنْ يَعِصِ اللَّهَ^ط وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ
يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ^ع ١٤

لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ
نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرُ^ط
نَصِيبًا مَفْرُوضًا ٧ وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى
وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ٨
وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا
عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ٩ إِنَّ الَّذِينَ
يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ
نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا ١٠ يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ
لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ ١١ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ
فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ ١٢ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ^ط
وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ
وَلَدٌ ١٣ فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ ١٤
فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا
أَوْ دَيْنٍ ١٥ أَبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ
نَفْعًا فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ ١٦ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ١٧

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ
وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ
الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ۝
وَأْتُوا
الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ
إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا ۝ وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ
فَأَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِثْنِي وَثُلثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ
أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا ۝
وَأْتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا
فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيًّا ۝ وَلَا تُوْثُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ
لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا ۝
وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا
فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا ۝
وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ ۝ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ ۝
فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا ۝

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ
 مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ ۚ فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا
 مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَا يَكْفِرَنَّ
 عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَا دُخِلَتْهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
 ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ ۝١٩٥ لَا يَغُرَّنَّكَ
 تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ ۝١٩٦ مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَاؤُهُمْ
 جَهَنَّمَ وَيَبِئْسَ الْمِهَادُ ۝١٩٧ لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ
 تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
 وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِلْأَبْرَارِ ۝١٩٨ وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ
 يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ
 لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا ۝١٩٩ أُولَٰئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ
 عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ۝٢٠٠ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
 اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝٢٠١

سُورَةُ النَّسَاءِ مَدَنِيَّةٌ وَهِيَ
 مِائَةٌ وَسِتُّ وَسَبْعُونَ آيَةً

وَإِذْ أَخَذَ **اللَّهُ** مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ
وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ ثَمَنًا
قَلِيلًا فَبُئِسَ مَا يَشْتَرُونَ ﴿١٨٧﴾ لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ
بِمَا آتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ
بِمَفَازَةٍ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٨٨﴾ وَ**اللَّهُ** مُلْكُ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَ**اللَّهُ** عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٨٩﴾ إِنَّ فِي خَلْقِ
السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِأُولِي
الْأَلْبَابِ ﴿١٩٠﴾ الَّذِينَ يَذْكُرُونَ **اللَّهُ** قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى
جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا
مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ﴿١٩١﴾
رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ
مِنْ أَنْصَارٍ ﴿١٩٢﴾ رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ
أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ
عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْبَرَارِ ﴿١٩٣﴾ رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا
عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿١٩٤﴾

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ
 أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَقَتْلَهُمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ
 وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ ﴿١٨١﴾ ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ
 أَيْدِيَكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ ﴿١٨٢﴾ الَّذِينَ
 قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهِدَ إِلَيْنَا أَلا نُؤْمِنَ لِرَسُولٍ حَتَّى يَأْتِينَا
 بِقُرْبَانٍ تَأْكُلُهُ النَّارُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِي
 بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالَّذِي قُلْتُمْ فَلِمَ قَتَلْتُمُوهُمْ إِنْ كُنْتُمْ
 صَادِقِينَ ﴿١٨٣﴾ فَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ رَسُولٌ مِنْ قَبْلِكَ
 جَاءُ بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ ﴿١٨٤﴾ كُلُّ
 نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّقُونَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ
 الْقِيَمَةِ فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ
 فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ ﴿١٨٥﴾ لَسْبُلُونَّ
 فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعَنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا
 الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيرًا
 وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٨٦﴾

فَانْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمَسَّسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُوا
 رِضْوَانَ اللَّهِ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ ﴿١٧٤﴾ إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ
 يُخَوِّفُ أَوْلِيَآءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٧٥﴾
 وَلَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَن يَضُرُّوا اللَّهَ
 شَيْئًا يُرِيدُ اللَّهُ أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حِزًّا فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ
 عَظِيمٌ ﴿١٧٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْكُفْرَ بِالْإِيمَانِ لَن يَضُرُّوا اللَّهَ
 شَيْئًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٧٧﴾ وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّمَا
 نُمَلِّي لَهُمْ خَيْرٌ لَّا أَنْفُسِهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ لِيَزْدَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ
 عَذَابٌ مُّهِينٌ ﴿١٧٨﴾ مَا كَانَ لِلَّهِ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ
 حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ لِيُطْلِعَكُمْ
 عَلَى الْغَيْبِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِيٰ مِنْ رُّسُلِهِ مَنْ يَشَاءُ فَاْمِنُوا
 بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٧٩﴾
 وَلَا يَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرٌ
 لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَيُطَوَّقُونَ مَا بَخُلُوا بِهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَاللَّهُ
 مِيرَاثُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿١٨٠﴾

وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ التَّقَى الْجُمُعَانِ فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيَعْلَمَ
 الْمُؤْمِنِينَ ۝ ١٦٦ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ نَافَقُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا
 فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوِادَفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَا تَبْعَنَاكُمْ
 هُمْ لِلْكَفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ بِأَفْوَاهِهِمْ
 مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ ۝ ١٦٧ الَّذِينَ
 قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا قُلْ فَادْرَؤُا
 عَنْ أَنْفُسِكُمُ الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝ ١٦٨ وَلَا تَحْسَبَنَّ
 الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ
 يُرْزَقُونَ ۝ ١٦٩ فَرِحِينَ بِمَا أُتِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ
 بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
 يَحْزَنُونَ ۝ ١٧٠ يَسْتَبْشِرُونَ بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ ۝ وَأَنَّ اللَّهَ
 لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ ۝ ١٧١ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ
 مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرٌ
 عَظِيمٌ ۝ ١٧٢ الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ
 فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ ۝ ١٧٣

وَلَئِنْ مُتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لَإِلَى اللَّهِ تُحْشَرُونَ ﴿١٥٨﴾ فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لَنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَا نَفُضُّوا مِنْ حَوْلِكَ ۚ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ ﴿١٥٩﴾ إِنَّ يَنْصُرْكُمْ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ ۚ وَإِنْ يَخْذُلْكُمْ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُمْ مِنْ بَعْدِهِ ۚ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٦٠﴾ وَمَا كَانَ لِنَبِيٍّ أَنْ يَغُلَّ وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ۚ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١٦١﴾ أَفَمَنْ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَمَا لَهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٦٢﴾ هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿١٦٣﴾ لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿١٦٤﴾ أَوَلَمَّْا أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّى هَذَا ۚ قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ ۚ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٦٥﴾

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَى
 طَائِفَةً مِّنْكُمْ وَطَائِفَةٌ قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ
 غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ يَقُولُونَ هَل لَّنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ
 قُلْ إِنَّ الْأَمْرَ كُلَّهُ لِلَّهِ يُخْفُونَ فِي أَنفُسِهِمْ مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ
 يَقُولُونَ لَوْ كَان لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ
 فِي بُيُوتِكُمْ لَبَرَزَ الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَى مَضَاجِعِهِمْ
 وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحِّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ
 وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ۝١٥٤ إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ
 الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا
 وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ ۝١٥٥ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
 آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا
 ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُرًى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا
 وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَٰلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُخَيِّ
 وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝١٥٦ وَلَئِنْ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ
 اللَّهِ أَوْ مُتْتُمْ لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ۝١٥٧

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا
يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾
بَلِ اللَّهِ مَوْلِيكُمْ ۖ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ ﴿١٥٠﴾
سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ بِمَا
أَشْرَكُوا بِاللَّهِ ۚ مَا لَمْ يُنَزَّل بِهِ سُلْطَانًا وَمَأْوِيَهُمُ
النَّارُ ۖ وَبِئْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ ﴿١٥١﴾ وَلَقَدْ
صَدَقَكُمُ اللَّهُ وَعْدَهُ إِذْ تَحُسُّونَهُم بِإِذْنِهِ ۚ حَتَّىٰ
إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَارَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِنْ بَعْدِ
مَا أَرَاكُمْ مَا تُحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا
وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ ۚ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ
لِيَبْتَلِيَكُمْ ۚ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ ۚ وَاللَّهُ ذُو فَضْلٍ
عَلَى الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥٢﴾ إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلُونَ عَلَىٰ أَحَدٍ
وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَايَكُمْ فَأَتَابَكُمْ
غَمًّا بِغَمِّ لِكَيْلَا تَحْزَنُوا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا
مَا أَصَابَكُمْ ۚ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٥٣﴾

الْجُزْءُ الرَّابِعُ

٦٧

وَلِيُمَحِّصَ **اللَّهُ** الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ ۝١٤١ أَمْ
حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ **اللَّهُ** الَّذِينَ جَاهَدُوا
مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ ۝١٤٢ وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ
مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ۝١٤٣
وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنَّ مَاتَ
أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَىٰ عَقْبَيْهِ
فَلَنْ يَضُرَّ **اللَّهُ** شَيْئًا وَسَيَجْزِي **اللَّهُ** الشَّاكِرِينَ ۝١٤٤ وَمَا كَانَ
لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ **اللَّهِ** كِتَابًا مُّوَجَّلًا وَمَنْ يُرِدْ
ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا
وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ ۝١٤٥ وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيِّ قَاتَلَ مَعَهُ رَبِّيُونَ
كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ **اللَّهِ** وَمَا ضَعُفُوا
وَمَا اسْتَكَانُوا ۝١٤٦ وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ
إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ
أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ۝١٤٧ فَآتَاهُمُ **اللَّهُ** ثَوَابَ
الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ ۝١٤٨ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ۝١٤٨

وَسَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَوَاتُ
 وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ^ل ١٣٣ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ
 وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ^ط
 وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ^ج ١٣٤ وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً
 أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ ^ص فَاسْتَغْفَرُوا لِذُنُوبِهِمْ
 وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ ^ص الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ ^ص وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا
 وَهُمْ يَعْلَمُونَ ^{قصر} ١٣٥ أُولَئِكَ جَزَاؤُهُمْ مَغْفِرَةٌ مِنْ رَبِّهِمْ
 وَجَنَّاتٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعَمَ ^ط
 أَجْرُ الْعَامِلِينَ ^ط ١٣٦ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا
 فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ ^ل ١٣٧
 هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِلْمُتَّقِينَ ^ل ١٣٨ وَلَا تَهِنُوا
 وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ^ط ١٣٩
 إِنْ يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِثْلُهُ وَتِلْكَ
 الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ ^ج الَّذِينَ آمَنُوا
 وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ ^ط وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ^ل ١٤٠

اذْهَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا ^لوَاللَّهُ ^طوَلِيَّهُمَا وَعَلَى اللَّهِ
 فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٢٢﴾ وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ ^جبِذَرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ
 فَاتَّقُوا اللَّهَ ^طلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢٣﴾ اذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ
 يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ
 مُنْزِلِينَ ^ط﴿١٢٤﴾ بَلَىٰ إِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُمْ مِنْ فَوْرِهِمْ هَذَا
 يُمِدِّدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿١٢٥﴾
 وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ ^طإِلَّا بُشْرَىٰ لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ
 وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ^لالْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١٢٦﴾ لِيَقْطَعَ
 طَرَفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ ﴿١٢٧﴾
 لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ
 فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٢٨﴾ وَلِلَّهِ ^طمَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
 يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ ^طوَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢٩﴾
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً
 وَاتَّقُوا اللَّهَ ^جلَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٣٠﴾ وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ
 لِلْكَافِرِينَ ^ج﴿١٣١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ ^جوَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿١٣٢﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ
 مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١٦﴾
 مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ
 أَصَابَتْ حَرْثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ وَمَا ظَلَمَهُمْ
 اللَّهُ وَلَكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١١٧﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
 لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا
 مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ
 أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ﴿١١٨﴾ هَا أَنْتُمْ
 أَوْلَاءُ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ
 وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمْ الْأَنَامِلَ
 مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُوا بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ
 الصُّدُورِ ﴿١١٩﴾ إِنْ تَمَسَسَكُمْ حَسَنَةٌ تَسُوهُمْ وَإِنْ تَصِيبَكُمْ
 سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ
 شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿١٢٠﴾ وَإِذْ غَدَوْتَ مِنْ أَهْلِكَ
 تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٢١﴾

الْجُزْءُ الرَّابِعُ

٦٣

وَاللَّهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ ^طوَالَى اللَّهِ تُرْجَعُ
 الْأُمُورُ ^ع ١٠٩ كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ
 بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ ^طبِاللَّهِ وَلَوْ أَمَنَ
 أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ
 الْفَاسِقُونَ ١١٠ لَنْ يَضُرَّوكُمْ إِلَّا أَذًى ^طوَإِنْ يُقَاتِلُوكُمْ
 يُؤْلُوكُمْ ^{قف}الْأَذْبَارَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ١١١ ضَرَبْتَ عَلَيْهِمُ
 الذِّلَّةَ أَيْنَ مَا تَقِفُوا إِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللَّهِ ^طوَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ
 وَبَآؤُ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ ^{مد}وَضَرَبْتَ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةَ ^ط
 ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ^{قف}وَيَقْتُلُونَ
 الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ^طذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ١١٢
 لَيْسُوا سَوَاءً ^طمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ
 اللَّهِ ^{قف}أَنَاءَ اللَّيْلِ وَهُمْ يَسْجُدُونَ ١١٣ يُؤْمِنُونَ ^{قف}بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
 الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
 وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ١١٤
 وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ ^طوَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ١١٥

وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ وَفِيكُمْ
 رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِمَ بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ١١٠
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا
 وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ١١١ وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا
 وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ
 قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَىٰ شَفَا حُفْرَةٍ
 مِنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ
 لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ١١٢ وَلَتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ
 وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ
 الْمُفْلِحُونَ ١١٣ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ
 مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ١١٤ يَوْمَ تَبْيَضُّ
 وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُمْ بَعْدَ
 إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ١١٥ وَأَمَّا الَّذِينَ
 ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ١١٦ تِلْكَ
 آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ ١١٧

الْجُزْءُ الرَّابِعُ

٦١

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ
فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ ٩٢ كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حِلاًَّ لِبَنِي إِسْرَآئِيلَ
إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَآئِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ قُلْ
فَاتَّبِعُوا بِالتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ٩٣ فَمَنْ افْتَرَى
عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ٩٤
قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَاتَّبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ٩٥ إِنَّ أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ
مُبَارَكًا وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ ٩٦ فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ
وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ
إِلَيْهِ سَبِيلًا ٩٧ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ٩٨
قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ شَهِيدٌ
عَلَى مَا تَعْمَلُونَ ٩٩ قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ مَنْ آمَنَ تَبْغُونَهَا عِوَجًا وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ ١٠٠ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ
عَمَّا تَعْمَلُونَ ١٠١ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا فَرِيقًا
مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ ١٠٢

قُلْ أَمَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ عَلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ
 وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ
 وَعِيسَىٰ وَالنَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ
 وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ﴿٨٤﴾ وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ
 يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾ كَيْفَ يَهْدِي
 اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيْمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ
 وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٨٦﴾
 أُولَٰئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ
 أَجْمَعِينَ ﴿٨٧﴾ خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ
 يُنظَرُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا
 فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٨٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ
 إِيْمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَٰئِكَ
 هُمُ الضَّالُّونَ ﴿٩٠﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ
 فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَبًا وَلَوْ افْتَدَىٰ
 بِهِ أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٩١﴾

وَأَنَّ مِنْهُمْ لَفَرْقًا يَلُونُ ^مالْسِّنَّتَهُم بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ
 مِنَ الْكِتَابِ وَمَاهُوَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ
 اللَّهِ وَمَاهُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ^جوَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ
 وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾ مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُؤْتِيَهُ اللَّهُ الْكِتَابَ
 وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي
 مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّانِيِّنَ بِمَا كُنْتُمْ تُعَلِّمُونَ
 الْكِتَابَ وَبِمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ ^ل﴿٧٩﴾ وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا
 الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّنَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ
 مُسْلِمُونَ ^ع﴿٨٠﴾ وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّنَ لَمَا آتَيْتُكُمْ
 مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ
 لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ ^طقَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَى
 ذَلِكُمْ إِصْرِي ^طقَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا ^{قصر}وَأَنَا مَعَكُمْ
 مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿٨١﴾ فَمَنْ تَوَلَّى بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ
 الْفَاسِقُونَ ﴿٨٢﴾ أَفَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ ^{قصر}يَبْغُونَ وَلَهُ أَسْلَمَ مَنْ
 فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَيْهِ يُرْجَعُونَ ﴿٨٣﴾

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ
 الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٧١﴾ وَقَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
 آمِنُوا بِالَّذِي أُنْزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَجْهَ النَّهَارِ وَاكْفُرُوا
 آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٧٢﴾ وَلَا تَتُومِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبَعَ دِينَكُمْ
 قُلْ إِنْ الْهُدَى هَدَى اللَّهُ لَا يُوْتِي أَحَدٌ مِثْلَ مَا أُوتِيْتُمْ
 أَوْ يُحَاجُّوكُمْ عِنْدَ رَبِّكُمْ قُلْ إِنْ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ
 يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ
 ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾ وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ
 بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بدينارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ
 إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِ قَائِمًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَيْسَ عَلَيْنَا فِي
 الْأُمِّيْنِ سَبِيلٌ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٧٥﴾
 بَلَى مَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ وَاتَّقَى فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ ﴿٧٦﴾ إِنْ
 الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ
 لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ
 إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٧﴾

الْجُزْءُ الثَّالِثُ

07

إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ^ط وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ
 الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ^{٦٣} فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ^{٦٤}
 قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ
 أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ^ط وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا
 بَعْضًا أَرْبَابًا مِنْ دُونِ اللَّهِ^ط فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا
 مُسْلِمُونَ^{٦٥} يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَاجُّونَ فِي إِبْرَاهِيمَ وَمَا
 أُنْزِلَتِ التَّوْرَةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ^{٦٥}
 هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ^{فصر} حَاجَجْتُمْ فِيمَا لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ
 تُحَاجُّونَ فِيمَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ^ط وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ
 لَا تَعْلَمُونَ^{٦٦} مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ
 كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ^{٦٧} إِنَّ أَوْلَى
 النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لِلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا^ط
 وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ^{٦٨} وَدَّتْ طَائِفَةٌ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ
 لَوْ يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ^{٦٩}
 يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ^ط وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ^{٧٠}

رَبَّنَا أَمَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ
 الشَّاهِدِينَ ^{٥٣} وَمَكْرُؤًا وَمَكْرَ **اللَّهُ** **وَاللَّهُ** خَيْرُ الْمَاكِرِينَ ^{٥٤}
 إِذْ قَالَ **اللَّهُ** يَا عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ارْفَعْكَ إِلَىٰ وَمُطَهِّرُكَ
 مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلُ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ
 كَفَرُوا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَمَةِ ^ج ثُمَّ إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأَحْكُمُ
 بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ^{٥٥} فَاَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا
 فَأَعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ
 نَاصِرِينَ ^{٥٦} وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ
 أَجْرَهُمْ **وَاللَّهُ** لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ ^{٥٧} ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ
 مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ ^{٥٨} إِنَّ مَثَلَ عِيسَىٰ عِنْدَ **اللَّهُ**
 كَمَثَلِ آدَمَ ^ط خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ^{٥٩}
 الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ **فَلَا تَكُنْ مِنَ الْمُمْتَرِينَ** ^{٦٠} فَمَنْ حَاجَّكَ
 فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا
 وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ
 ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ **اللَّهُ** عَلَى الْكَاذِبِينَ ^{٦١}

الْجُزْءُ الثَّالِثُ

00

وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٤٦﴾
 قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ قَالَ
 كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ
 كُنْ فَيَكُونُ ﴿٤٧﴾ وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ
 وَالْإِنْجِيلَ ﴿٤٨﴾ وَرَسُولًا إِلَىٰ بَنِي إِسْرَآئِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ
 بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ أَنِّي أَخْلُقُ لَكُمْ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ
 الطَّيْرِ فَانْفُخْ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَةَ
 وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا تَأْكُلُونَ
 وَمَا تَدْخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُمْ
 إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٤٩﴾ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ
 وَلِأَحْلَلْ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ وَجِئْتُكُمْ بِآيَةٍ
 مِنْ رَبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ۝ إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ
 فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ۝ فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَىٰ
 مِنْهُمْ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ
 نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ أَمَّا بِاللَّهِ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ ۝

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ ^ج قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً ^ج
 إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣٨﴾ فَنَادَتْهُ الْمَلَأِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي
 فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ
 مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٣٩﴾ قَالَ رَبِّ
 أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِيَ الْكِبَرُ وَامْرَأَتِي عَاقِرٌ قَالَ
 كَذَلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ ﴿٤٠﴾ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ
 آيَتُكَ إِلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا رَمَزًا وَادْكُرْ رَبَّكَ
 كَثِيرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ ﴿٤١﴾ وَادَّ قَالَتِ الْمَلَأِكَةُ
 يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ
 الْعَالَمِينَ ﴿٤٢﴾ يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ
 الرَّاكِعِينَ ﴿٤٣﴾ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ
 لَدَيْهِمْ إِذْ يَقُولُونَ أَقْلَامُهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ
 لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ﴿٤٤﴾ إِذْ قَالَتِ الْمَلَأِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ
 اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِكَلِمَةٍ مِنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ
 مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٤٥﴾

يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُّحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ
مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيُحَذِّرُكُمُ
اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَؤُفٌ بِالْعِبَادِ ٣٠ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ
فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ
رَّحِيمٌ ٣١ قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
الْكَافِرِينَ ٣٢ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ
عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ٣٣ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ
عَلِيمٌ ٣٤ إِذْ قَالَتِ امْرَأَتُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي
مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ٣٥ فَلَمَّا وَضَعَتْهَا
قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ
الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذَرَيْتَهَا
مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ٣٦ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ
وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا
الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكَ هَذَا قَالَتْ
هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ٣٧

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى
 كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ وَهُمْ
 مُّعْرِضُونَ ﴿٢٣﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَن تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا
 مَّعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٢٤﴾ فَكَيْفَ إِذَا
 جَمَعْنَاهُمْ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ
 وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿٢٥﴾ قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكُ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ
 مَن تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ
 مَن تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٦﴾ تُوَلِّجُ اللَّيْلَ
 فِي النَّهَارِ وَتُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ
 وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرَزُّقُ مَن تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٧﴾
 لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِ الْمُؤْمِنِينَ
 وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَن تَتَّقُوا
 مِنْهُمْ تُقْيَةً وَيُحَذِّرْكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ ﴿٢٨﴾
 قُلْ إِن تَخَفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ
 مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٩﴾

الْجُزْءُ الثَّالِثُ

01

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا أَمْنَا فَأَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا
 عَذَابَ النَّارِ ﴿١٦﴾ الصَّابِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَانِتِينَ
 وَالْمُنْفِقِينَ وَالْمُسْتَغْفِرِينَ بِالْأَسْحَارِ ﴿١٧﴾ شَهِدَ اللَّهُ
 أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ
 لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾ إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ
 الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ
 مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ
 اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿١٩﴾ فَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ
 أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا
 الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ ءَأَسْلَمْتُمْ فَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا
 وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ﴿٢٠﴾
 إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ النَّبِيِّنَ بِغَيْرِ
 حَقٍّ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ
 فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ ﴿٢١﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ
 أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٢﴾

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ
 مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ ١٠ كَذَابِ آلِ
 فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَآخَذَهُمُ
 اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ ١١ قُلْ لِلَّذِينَ
 كَفَرُوا سَتُغْلَبُونَ وَتُحْشَرُونَ إِلَى جَهَنَّمَ وَبِئْسَ
 الْمِهَادُ ١٢ قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ التَّحْتَانِ فِئَةٌ
 تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَى كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُمْ مِثْلِهِمْ
 رَأَى الْعَيْنِ وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصَرِهِ مَنْ يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَلِكَ
 لَعِبْرَةً لَأُولِي الْأَبْصَارِ ١٣ زَيْنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ
 مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ
 وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ
 مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَاِبِ ١٤ قُلْ
 أُؤَنِّبُكُمْ بِخَيْرٍ مِنْ ذَلِكَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ
 جَنَّاتٌ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ
 مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ ١٥

الْجُزْءُ الثَّالِثُ

٤٩

سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ مَدَنِيَّةٌ
وَهِيَ مِائَتَا آيَةٍ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 اَلَمْ يَكُنْ لِلَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ١ نَزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابُ بِالْحَقِّ
 مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنْزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ ٢ مِنْ قَبْلُ هُدًى
 لِلنَّاسِ وَأَنْزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ
 شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انتِقَامٍ ٣ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ
 وَلَا فِي السَّمَاءِ ٤ هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ
 لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ٥ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ
 مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ
 فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ
 وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ ٦ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ
 مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُوا الْأَلْبَابِ ٧ رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا
 بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ٨ رَبَّنَا
 إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ ٩

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ مَكِّيَّةٌ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ١
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٢ الرَّحْمَنِ
الرَّحِيمِ ٣ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ٤
إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ٥
إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ٦
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ٧

وَهِيَ سَبْعُ آيَاتٍ

A

ahenk: Uygunluk, uyum, düzen.

ahiret: İnsanın öldükten sonra dirilip sonsuza dek kalacağı ve Allah'a hesap vereceği yer, öbür dünya.

asar: Kur'an tilavetinde bir elif miktarı uzatmayı gösteren işaret.

ashap: Bk. "sahabi" maddesi.

asım kıraati: Kûfe'de kıraat imamı olarak meşhur olan İmam Asım'ın okuyuş tarzı.

aşır: Bir dinî tören sırasında veya cemaatle namaz kılınıp dua edildikten sonra okunan Kur'an ayetleri.

atasözü: Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, darbimesel.

ayet: Kur'an surelerini oluşturan kısımlardan her biri.

B

bağışlama: Bağışlamak işi, mağfiret, gufran.

belagat: İyi konuşma, sözle inandırma yeteneği. Sözü herkesin kolay kolay söyleyemeyeceği şekilde söyleme.

besmele: "Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adı ile" anlamına gelen ve bir işe başlarken söylenilen bismillahirrahmânirrahîm sözü, bismillah.

buhran: Ruhi sıkıntı, bir işin, bir olayın geldiği karışık safha, içinden çıkılması zor durum.

C-Ç

cebrail: Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen, dört büyük melekten biri.

cehennem: 1. Ateş, ateş çukuru, derin hendek. 2. Çok sıcak, çok sıkıntılı yer. 3. İnanılması gereken

şeylere inanmayan ya da inandığı hâlde inanmayanların hayatını sürdüren ve günahı affedilmeyen insanların ahiret âleminde cezalandırılacakları yer.

cennet: 1. Bahçe, çok güzel ve ferahlık veren yer; meyvelik, ağaçların, suların ve gölgelerin bol olduğu yer; uçmak. 2. Günahsız, günahları affedilen ya da günahlarının cezasını cehennemde çekmiş olan müminlerin, içerisinde sonsuza dek kalacakları yer.

cezim: Harekesiz harfi gösteren işaret.

cüz: Kur'an'ın bölünmüş olduğu otuz parçadan her biri, Kur'an'ın yirmi sayfası.

E-F

esmâ-i hüsnâ: Allah'ın en güzel, en şerefli isimleri.

farz: İslam dininde, özür olmadıkça yapılması zorunlu, yapılmaması günah sayılan ibadet.

fecir: Tan.

fem-i muhsin: Kur'an'ı doğru ve güzel okuyan mâhir (usta) okuyucu.

fonetik: Ses bilgisi, sese dayanan, sesle ilgili.

G

gaflet: Dalgınlık, dikkatsizlik, boş bulunma, ayımsızlık, dalgı, ihtiyatsızlık.

H

hadr: Süratli ve çabuk olmak.

hafız: Kur'an'ı bütünüyle ezbere bilen kimse.

hâlik: Yaratıcı.

hat: Çizgi, sınır çizgisi, güzel yazı.

hatim: Kur'an'ın tamamını okuma.

hayır: İyilik, karşılık beklenmeden yapılan yardım. İyi, hayırlı, yararlı, faydalı.

hesap günü: Dinen yükümlü insanların inançlarından ve dünyada yaptıkları iyilik ve kötülüklerden dolayı Allah (c.c) tarafından ahirette hesaba çekilecekleri gün ,ceza günü, din günü, ahiret günü, haşir günü.

hidâyet: Doğru yol, hak yol, Müslümanlık yolu.

hüsran: Beklenen şeyin elde edilememesi yüzünden duyulan acı.

I - İ

ibadet: 1. Boyun eğme, itaat etme, saygı duyma. Kulluk etme, tapınma. 2. Tevhit inancına bağlı kalarak sadece Allah emrettiği için ona sevgi, saygı ve tazim göstermek amacıyla Allah'ın rızasını kazanmak için niyet ederek belirli zamanlarda ve şekillerde yapılan iş, amel.

ifa: Bir işi yapma, yerine getirme.

ihtilas: Harekeyi zayıf sesle ve hızlıca okumak.

imâle: Eğmek, bükmek, meylettirmek. Tecvitte, üstün harekeyi esreye veya elif harfini ya harfine meylederek söylemek.

inanç: 1. İnanılan şey, itikat, iman, bir fikre olan bağlılık. 2. Birine duyulan güven. 3. İslam dinini son din olarak kabul edip onun içerisinde bulunan her şeye gönülden bağlanıp Allah'ın (c.c) emirlerine teslim olma.

insicam: Düzgünlük, tutarlık, bağdaşım.

irade: (1) Allah'ın dilemesi, arzu etmesi, tercih etmesi ve dilediğini yerine getirmesi anlamlarında Allah'ın sıfatlarından biri. (2) İnsanın düşünüp karar vermesi, yapılması veya yapılmaması eşit olan çeşitli davranışlardan birini beğenip tercih etmesi.

işmam: Ötre harekeye işaret etmek için dudakları öne doğru büzerek toplamak.

K

kasr: Harfleri uzatmadan kısa okumak.

kâri: 1. Kur'an tilavet eden, okuyan. 2. Kur'an lafızlarını özellikleri ve okunuş incelikleriyle bilen. Çoğulu kurrâ.

kıraat ilmi: Kur'an kelimelerinin farklı okunuşlarını inceleyen bilim dalı.

kıraat: 1. Okuma, telaffuz etme, tilavet. 2. Hz. Peygamber'in (s.a.v) okuma biçimizi örnek alarak Kur'an-ı Kerim'i harflerin çıkış yerlerine ve tecvit kurallarına uygun olarak okuma.

kıskançlık: Bir kimse bir üstünlük gösterdiğinde veya sevilen birisinin, başkası ile ilgilendiği kanısına varıldığında takınılan olumsuz tutum.

kıyamet: Dünyanın sonu ve bütün ölülerin dirilerek mahşerde toplanacağı zaman, hesap günü, kıyamet günü, mahşer günü.

kurra: Kur'an-ı Kerim'i sahih rivayetlere göre okuyan uzman okuyucu.

L

lâzım: Lüzumlu olan, gerekli, gereken.

lâzımî: Kalıcı, devamlı olan.

lîn: Yumuşak olmak.

M

mabet: Tapınak. Özel bir konuda sevgi ve saygı ile bağlanmanın ortaya konulduğu yer.

mahfaza: İçinde değerli eşyaların saklandığı kutu, kılıf.

mahreç: Çıkış yeri. Harflerin çıkış yerleri.

mahzen: Yeraltı, bodrum.

materyal: Gereç. Yazılı, sözlü, görüntülü, kaydedilmiş her türlü belge.

meknun: Gizli, saklı.

muhkem: Sağlamlaştırılmış, kuvvetli.

mushaf: 1. Kur'an-ı Kerim'in adlarından biri. 2. Hz. Peygamber'e gelmiş olan vahiylerin tümünün iki kapak arasına konulmuş olan biçimi. 3. Fatiha Suresi'nden Nas Suresi'ne kadar tüm Kur'an surelerinin iki kapak arasına girmiş biçimi.

münezzeh: Temiz, arı, pak. Eksik ve kusurdan uzak olmak.

N

nâmahrem: (1) Mahrem olmayan, yasak olmayan, el, yabancı. (2) Evlenilmesi dinen yasak olmayan yani birinci dereceden akraba sayılmayan kişi.

nâmütenahi: Sonsuz, ucu bucağı olmayan.

nefer: Tek adam, kişi, şahıs.

noksan: Azlık, tam olmayış, eksiklik.

O - Ö - R

öğüt: Bir kimseye yapması veya yapmaması gereken şeyler için söylenen söz, nasihat.

rahîm: Yaratmış olduğu bütün varlıklara karşılıksız rızık veren, yarattıklarını koruyan, esirgeyen, bağışlayan ve merhamet eden, ahirette ise sadece mümin kullarına şefkat eden kimse.

rahman: Dünyada, bütün canlılara şefkat gösteren, mümin kâfir ayrımı yapmaksızın insanlara merhamet eden, her türlü nimeti sürekli veren, rahmeti sonsuz olan.

ravi: Rivayet eden, işittiği haberleri ve sözleri başkalarına aktaran, hadislerle ilgili haberleri anlatan.

S - Ş

sefa: Üzüntü ve kederden uzak olmak, gönül rahatlığı.

sahabi: Hz. Peygamber (s.a.v) zamanında yaşamış, Müslüman olarak Peygamberi çok kısa bir süre olsa da görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine müslüman olarak ölmüş kimse. Çoğuluna sahabe veya ashap denir.

salat-ı ümmiye: Hz. Peygamber'e ve onun soyundan gelenlere saygı bildirmek için okunan dua.

salat-ü selam: 'Allah'ın rahmeti ve bereketi, Hz. Muhammed'in, ailesinin ve ona iman edenlerin üzerine olsun.' anlamında 'Allahümme salli ala Muhammedin ve ala âli Muhammed' biçimindeki

dua cümlesi. Salat-ü selama, salavat-ı şerife veya salat-ı şerife de denir. Birçok şekli olmakla beraber en yaygın olanları: "Sallellahu aleyhi vesellem", "Allahümme salli ala Muhammedin ve ala âli Muhammed" "Allahümme salli ala seyyidina Muhammedin ve ala âlihi vesahbihi vesellim" ve "Salli-Barik" dualarıdır. Salat-ü selam, yazımda (s.a.v) kısaltmasıyla gösterilir.

sebat: Sözde durma, ahde vefa etme.

sekte: Susmak, konuşmayı ve okumayı kesmek.

sevap: Hayırlı bir davranış karşısında Allah tarafından verilecek ödül.

sinsi: Gizli, kurnazca, alttan alta iş gören.

sure: Kur'an'ın yüz on dört bölümünden her biri.

şefaât: İman eden salih bir müminin Allah'ın ve kullarının haklarını gözeterek müminlerin iyiliği için uğraşması, onları kötülüklerden ve zararlı şeylerden korumaya çalışması.

şehadet: (1) Tanıklık, şahitlik, bir şeyin doğruluğuna inanma. (2) "Allah'tan başka tanrı olmadığına ve Hz. Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna inanırım." anlamına gelen "Eşhedü en la ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve resulühü" cümlesini gönülden, inanarak, anlamını bilerek söyleme. (3) Allah yolunda veya onun korunmasını emrettiği kutsal değerler olan, din, vatan, namus, mal ve can güvenliği için mücadele ederken ölme, şehitlik.

şer: Kötülük, fenalık, günah.

şeytan: Hz. Âdem'e secde etmediği için cennetten kovulan, insanları Allah'ın emirlerine karşı kıskırtan, kötülüğe yöneltten cin, iblis.

T

tabii: Doğal.

tedvir: Kur'an tilâvetinde orta hızda okuyuş çeşidi.

teorik: Kuramsal.

tesbih: “SübhaneAllah” sözünü söyleme. Allah’ı her türlü eksik ve yanlış anlayıştan uzak tutmak, kutsamak.

tevassut: Orta bir okuyuşla, medleri iki veya üç elif miktarı uzatarak okumak.

tevatür: Bir haberin ağızdan ağıza yayılması, yaygın olan. Yalan söylemesi mümkün olmayan bir topluluk tarafından rivayet edilen.

tevhit: “Allah’tan başka ilah yoktur, Muhammed onun resulüdür.” anlamına gelen “La ilahe ilallah, Muhammedün resulullah.” cümlesine kalp ile inanıp dil ile söyleme. Allah’ı (c.c) zatında, sıfatlarında ve fiillerinde birleme, tek ve eşsiz olduğuna inanma, ona hiçbir şeyi şirk koşmadan ibadeti yalnızca Allah için yapma.

tilavet: Kur’an’ı güzel ve sesli olarak usulünce okuma.

tûl: Tertil üzere okuyuşta harfleri dört elif miktarı uzatarak okumak.

U - Ü - V - Y - Z

ümmet: Din ve inanç birliği temelinde biraraya gelen ve aynı peygambere bağlanan insanlar topluluğu, bir din üzerinde birleşen millet.

vahiy katipleri: Kur’an’ın indiği dönemde Hz. Peygamberin emriyle ayetleri yazan sahabiler.

vahiy: Gizli konuşmak, fısıldamak, seslenmek, ilham etmek, işaret etmek. Allah’ın buyruk, yasak ve öğütlerini insanlara ulaştırmak üzere peygamberlerine özel bir yolla iletmesidir.

vasıl: Birleştirmek, yan yana getirmek, ulaştırmak, bağlamak.

vasiyet: Bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey.

vecd: Şiddetli dinî duygu ve heyecan hâli, coşma.

vesvese: Kuruntu. Yanlış ve yersiz düşünce, evham.

yermek: Birinin veya bir şeyin kusurlarını ortaya koymak.

KAYNAKÇA

- Ahmed bin Hanbel, **Müsned**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1982.
- Altuntaş, Halil, Şahin, Muzaffer, **Kur'an-ı Kerim Meali**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006.
- Ateş, Süleyman, **Kur'an-ı Kerim ve Yüce Meali**, Yeni Ufuklar Neşriyat, Ankara, 1980.
- Beyatlı, Yahya Kemal, **Kendi Gök kubbe**, İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 2007.
- Bilmen, Ömer Nasuhi, **Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Meali**, İpek Yayınları, İstanbul, 2001.
- Birişik, Abdülhamit, "Kur'an", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, C. 26, İstanbul, 2002.
- Buharî, **Sahih-i Buharî**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Cerrahoğlu, İsmail, **Tefsir Usulü**, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1971.
- Çetin, Abdurrahman, **Kur'an Okuma Esasları**, Emin Yayınları, Bursa, 2007.
- Çollak, Fatih, **Asım Kiraatı**, Emek Matbaası, İstanbul, 1989.
- Doğan, D. Mehmet, **Büyük Türkçe Sözlük**, İz Yayınları, İstanbul, 1986.
- Ebu Davut, **Sünen**, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.
- Karaman, Hayreddin; Çağrı Mustafa; Kâfi Dönmez, İbrahim; Gümüş, Sadrettin, **Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsiri**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2016.
- İbni Mace, **Sünen** (Terc.: Haydar Hatiboğlu), Kahraman Yayınları, İstanbul, 1982.
- İbnü'l-Cezeri, **en-Neşr fî kiraatî'l-Aşr**, thk. Ali Muhammed Debbâ, Beyrut, 2013.
- Karaçam, İsmail, **Kur'an-ı Kerim'in Okunma Kaideleri ve Faziletleri**, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, İstanbul, 1995.
- Karakılıç, Celalettin, **Tecvid İlmi Kur'an-ı Kerim Okuma Kaideleri**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1977.
- Kısakürek, Necip Fazıl, **Çile**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 1996.
- Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2001.
- Müslim, **Sahih-i Müslim**, Beyrut, 1987.
- Salman, Faruk, Yılmaz, Nazif, Morgül, Nihat, **Tecvidli Kur'an-ı Kerim Elif-Bâ'sı**, Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 2005.
- Sarı, Mehmet Ali, **Kur'an-ı Kerim'i Güzel Okuma Tekniği ve Kuralları**, Nümune Matbaacılık, İstanbul, 1993.
- Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005.
- Ünlü, Demirhan, Aydoğan, İlyas, **Tecvid Bilgisi ve Kur'an-ı Kerim'in Kiraatı**, MEB Yayınları, Ankara, 1985.
- Ünlü, Demirhan, **Kur'an-ı Kerim'in Tecvidi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1976.
- Yazım Kılavuzu**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2005.
- Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi, **"Hak Dini Kur'an Dili"**, C 1-9, Eser Neşriyat, İstanbul, 1979.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Ünite Kapak Hatları: Mehmet Arif VURAL, (Sayfa 11,45,67,95, 122)

Sayfa 10: Kuran görseli; <http://www.ummuwaraqah.com/2017/11/hanya-dua-orang-di-dalam-al-quran-yang.html>

Sayfa 12: Kur'an okuyan adam görseli; <http://mawdoo3.com>

Sayfa 13: Arapça harfler grafiği; shutterstock_551007157

Sayfa 16: Mahreç yerleri çizimi; Serdar Demirci

Sayfa 29: Med harfleri çalışması; İzzettin Yılmaz Başkar

Sayfa 46: Süleymaniye camii içi görseli; <http://www.diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/11562>

Sayfa 50: Sultan Ahmet Camii görseli; istockphoto_465600949

Sayfa 54: Dünya; <http://www.1zoom.me/es/wallpaper/442927/z7349.1/>

Sayfa 59-60; Zemin görseli: <https://ceptenhaber.com/cenaza-namazi-nasil-kilinir/>

Sayfa 65: Kuran okuyan öğrenci görseli; DÖGM (Din Öğretimi Genel Müdürlüğü) Fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Sayfa 105: Mezar taşları görseli; DÖGM Fotoğraf arşivinden alınmıştır.

Sayfa 107: Kum saati görseli; <http://newhorizon.weebly.com/ancient-tools-of-navigation.html>

Sayfa 113: Zemindeki minareler grafiği; <https://www.freepik.com>